

Státní úřad inspekce práce

Horní náměstí 103/2, 746 01 Opava
telefon: 553 696 154, fax: 553 626 672
IČ 750 46 962
opava@suij.cz, www.suij.cz

ROČNÍ SOUHRNNÁ ZPRÁVA

o výsledcích kontrolních akcí

provedených inspekcí práce

za rok 2011

březen 2012

1. Úvodní slovo

Státní úřad inspekce práce předkládá v souladu s ustanovením § 4 odst. 2 písm. e) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, v platném znění, Roční souhrnnou zprávu o výsledcích kontrolních akcí provedených inspekci práce za rok 2011. Kontrolní akce byly uskutečňovány podle Programu kontrolních akcí SÚIP na rok 2011, který byl projednán s vyššími odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů a schválen Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Kromě toho v souladu s rozhodnutím ministra práce a sociálních věcí o posílení a zefektivnění výkonu kontrolní činnosti v působnosti MPSV byly prováděny v oblasti dodržování pracovněprávních předpisů a předpisů v oblasti zaměstnanosti společné kontroly v gesci Státního úřadu inspekce práce, Úřadu práce ČR (do 31. 3. 2011 jednotlivých úřadů práce) a ČSSZ. Do kontrol byly dále přímo zapojeny orgány Policie ČR – Služby cizinecké policie a orgány Celní správy. Formou podnětů probíhala také spolupráce s živnostenskými úřady a Českou obchodní inspekcí. Byly realizovány společné – koordinované kontroly v rámci hlavních úkolů „Provádění plánovaných koordinovaných kontrol v součinnosti orgánů ÚP, SÚIP a ČSSZ v oblasti předpisů o zaměstnanosti, pracovních podmínkách a vztahů, včetně BOZP a sociálního pojištění“. Dále se uskutečnily koordinované kontroly zaměřené na potírání nelegální práce, zlepšení vymahatelnosti práva ve vztahu k nelegální práci, nedodržování pracovněprávních předpisů a obcházení placení odvodů na sociální a zdravotní pojištění také v rámci mimořádné kontrolní akce a v rámci dalších kontrolních úkolů.

Další mimořádné kontrolní úkoly realizované formou koordinovaných kontrol zařazené do plánu kontrolní činnosti SÚIP byly zaměřeny na kontrolu zaměstnavatelů podnikajících v pohostinství a ubytovacích službách, jiné na různá odvětví činnosti kontrolovaných subjektů.

Další kontrolní akcí bylo provádění koordinovaných kontrol v součinnosti orgánu ochrany zdraví při práci krajských hygienických stanic.

1.1 Postavení úřadu ve státní správě

Nadřízeným orgánem Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Podřízenými orgány úřadu jsou jednotlivé oblastní inspektoráty práce (OIP), kterých je celkem osm.

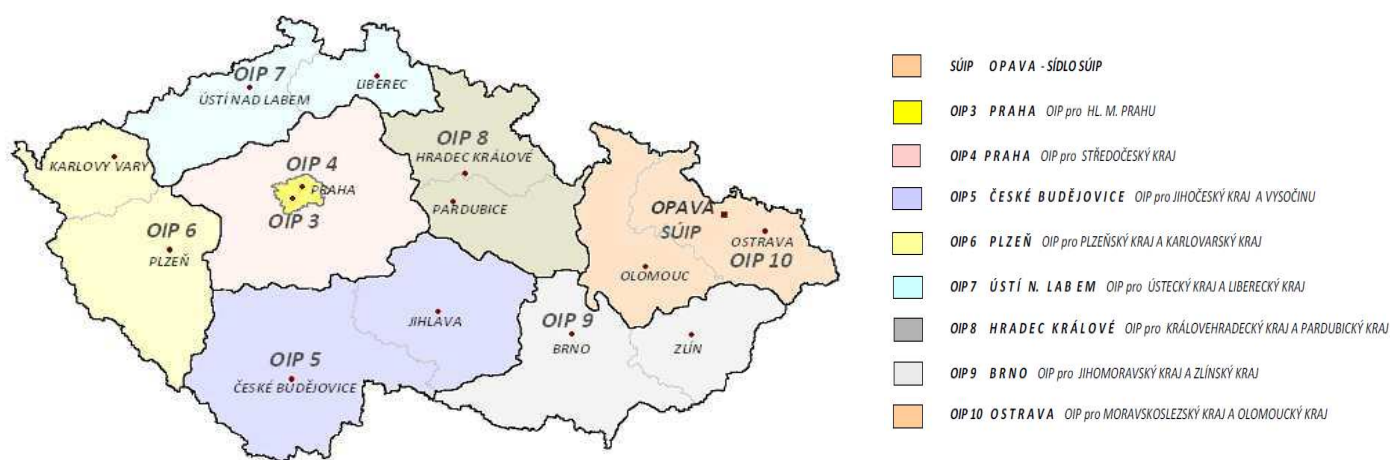
1.2 Organizační struktura SÚIP Opava

V čele SÚIP stojí generální inspektor, který je do své funkce jmenován ministrem práce a sociálních věcí. Generální inspektor je zastupován náměstkem. Samotný Státní úřad inspekce práce se dělí na šest odborů, v jejichž čele stojí ředitelé odborů. Interní audit je prováděn interním auditorem, který spadá přímo pod generálního inspektora. Státní úřad inspekce práce řídí jednotlivé oblastní inspektoráty práce.

1.3 Oblastní inspektoráty (Dislokace a akční teritorium)

Státní úřad inspekce práce řídí celkem osm oblastních inspektorátů práce. V čele každého oblastního inspektorátu stojí vedoucí inspektor, který podléhá přímo generálnímu inspektorovi. Každý oblastní inspektorát práce pak ve své činnosti pokrývá (s výjimkou hlavního města Prahy a Středočeského kraje) celkem dva kraje (NUTS II)¹. Pomocí tohoto rozdělení podchycuje Státní úřad inspekce práce co do své činnosti celé území České republiky.

Mapa působnosti oblastních inspektorátů práce:

¹ Nomenclature des Unites Territoriales Statistique - klasifikace územních statistických jednotek
NUTS II – územní statistické jednotky (tzv. regiony soudržnosti)

Seznam oblastních inspektorátů práce:

- **Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu se sídlem v Praze**
Kladenská 103/105, 160 00 Praha 6
- **Oblastní inspektorát práce pro Středočeský kraj se sídlem v Praze**
Ve Smečkách 29, 110 00 Praha 1
- **Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu se sídlem v Českých Budějovicích**
Vodní 21, 370 06 České Budějovice
- **Oblastní inspektorát práce pro Plzeňský a Karlovarský kraj se sídlem v Plzni**
Schwarzova 27, 301 00 Plzeň
- **Oblastní inspektorát práce pro Ústecký a Liberecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem**
SNP 2720/21, 400 11 Ústí nad Labem
- **Oblastní inspektorát práce pro Královéhradecký a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové**
Říční 1195, 501 01 Hradec Králové
- **Oblastní inspektorát práce pro Jihomoravský a Zlínský kraj se sídlem v Brně**
Milady Horákové 3, 658 60 Brno
- **Oblastní inspektorát práce pro Moravskoslezský a Olomoucký kraj se sídlem v Ostravě**
Živičná 2, 702 69 Ostrava

1.4 Inspektoři

Kontrolní a poradenská činnost je prováděna inspektory ve dvou velkých oblastech, a to v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a v oblasti pracovněprávní. První skupinu tvoří inspektoři pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a druhou skupinu pak inspektoři pro oblast pracovněprávních vztahů a podmínek. Mimo to zastupuje každý jednotlivý inspektor jednu nebo i více odborností, ve kterých vyvíjí svou inspekční činnost.

2. Kontrolní činnost a kontrolní akce v roce 2011

Přehled hlavních úkolů:

- I. Dodržování pracovněprávních předpisů včetně BOZP u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením
- II. Dodržování pracovněprávních předpisů při zaměstnávání zaměstnanců v malých a středních podnicích potravinářského průmyslu
- III. Kontrola dodržování ochrany soukromí zaměstnanců na pracovišti
- IV. Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce
- V. Provádění kontrol na základě podnětů na porušování pracovněprávních předpisů a předpisů v oblasti BOZP
- VI. Bezpečnost práce ve stavebnictví
- VII. Kontrola zaměstnavatelů v dopravě
- VIII. Kontrola systému BOZP a pracovních podmínek v malých a středních podnicích
- IX. Zajišťování bezpečnosti práce a technických zařízení pro užívání elektrických zařízení při jejich půjčování a pronajímání
- X. Dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení při provozu vyhrazených technických zařízení - parních a kapalinových kotlů
- XI. Plnění povinností vyplývajících z právních předpisů k zajištění BOZP zdvihacích zařízení při manipulaci s materiálem a břemeny
- XII. Bezpečnost práce ve strojírenství
- XIII. Kontrola systému BOZP u škol a školských zařízení se zaměřením na praktickou výuku
- XIV. Kontrola systému BOZP v zemědělství
- XV. Kontrola dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce při provozu plynových zařízení v objektech s přístupem veřejnosti
- XVI. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií
- XVII. Program „Bezpečný podnik“
- XVIII. Provádění plánovaných koordinovaných kontrol v součinnosti orgánů ÚP, SÚIP a ČSSZ v oblasti předpisů o zaměstnanosti, pracovních podmínek a vztahů, včetně BOZP a sociálního pojištění
- XIX. Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi
- XX. Kontroly v základních a středních školách se zaměřením na opakované sjednávání pracovních poměrů s pedagogickými zaměstnanci
- XXI. Koordinované kontroly dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce
- XXII. Koordinované kontroly v součinnosti orgánů SÚIP, ÚP a ČSSZ zaměřené na vybrané oblasti podnikání kontrolovaných osob
- XXIII. Další společné kontroly s ostatními orgány státní správy

I. Dodržování pracovněprávních předpisů včetně BOZP u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením

1. Úvod

Stát dlouhodobě podporuje zaměstnávání osob se zdravotním postižením poskytováním státních příspěvků subjektům, které zaměstnávají více jak 50 % těchto osob. Ze zkušeností z poradenské a kontrolní činnosti inspektorátů práce vyplývá, že stále existují zaměstnavatelé, kteří nedodržují pracovněprávní předpisy a v některých případech zneužívají příspěvky k vlastnímu obohacení. Jen část příspěvku se pak dostane až k zdravotně postiženým občanům. Z těchto důvodů je kontrolní činnost inspekce práce dlouhodobě zaměřena zejména na ty zaměstnavatele, kteří jsou příjemci příspěvku na zaměstnávání osob zdravotně postižených.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo zjistit, zda zaměstnavatelé, kteří jsou příjemci státního příspěvku na zaměstnávání osob zdravotně postižených (zejména déle než 1 rok), dodržují pracovněprávní předpisy a kontrolní činností pozitivně působit na zaměstnavatele, aby nedocházelo k zneužívání uvedených zaměstnanců a v případě zjištění podezření na porušování zákonných předpisů nespádajících do kompetence orgánů inspekce práce informovat o tomto příslušné kontrolní orgány.

3. Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést kontrolu minimálně u 5 zaměstnavatelů. Při výběru se inspektoři měli zaměřit zejména na zaměstnavatele, kteří jsou příjemci příspěvků poskytovaných podle zákona o zaměstnanosti na podporu zaměstnávání zdravotně postižených občanů a příspěvek pobírají dlouhodobě, případně měl inspektorát informace o tom, že porušují pracovněprávní předpisy (podnět, vlastní kontrolní činnost, poradenství). Základní výběr zaměstnavatelů byl podmíněn spoluprací s úřady práce. Inspektoráty práce rovněž využívaly zkušeností získaných z kontrol uskutečněných v roce 2010. Pokud inspektor zjistil nebo měl podezření, že kontrolovaný zaměstnavatel porušuje zákony, jejichž kontrola není v kompetenci orgánů inspekce práce, měl informovat úřad a příslušné odpovědné orgány (např. policii, ČSSZ, ÚP ČR).

Předmět kontroly:

- vznik, změny a skončení pracovního poměru (zejména na práce sjednané na jiném dohodnutém místě),
- plnění povinností zaměstnavatele uložených §§ 103 a 104 zákoníku práce,
- pracovní doba (evidence, přestávky v práci, odpočinek mezi směnami a v týdnu, práce přesčas),
- odměňování za práci (zařazení vykonávané práce do odpovídající skupiny prací, příplatky, způsob výplaty mzdy, srážky ze mzdy, rovné zacházení).

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Oblastním inspektorátům práce se na základě tohoto hlavního úkolu přes řadu mimořádných kontrolních akcí podařilo uskutečnit **61 kontrol**. Inspektoři v souladu se zadáním hlavního úkolu vybírali zaměstnavatele zejména ve spolupráci s úřady práce. Na základě získaných informací z úřadů práce vybraly oblastní inspektoráty práce **31 zaměstnavatelů**, kterým ÚP ČR dlouhodobě poskytoval příspěvek na zaměstnávání osob zdravotně postižených. Výběr následně rozšířili i na ty zaměstnavatele, na které orgány inspekce práce obdržely závažné podněty nebo získaly informace při poskytování poradenství (8). Dalších **22 kontrol** provedli na základě kontrolních poznatků oblastního inspektorátu práce. V rámci těchto kontrol provedli i **2 následné kontroly** u zaměstnavatelů, u kterých inspekce práce v minulosti zjistila nedostatky. V rámci kontrolní činnosti oblastní inspektoráty práce nezjistily žádná porušení, která nespadají do kompetence inspekce práce.

Porušování pracovněprávních předpisů v oblastech předmětu kontroly:

- **vznik, změny a skončení pracovního poměru** (§§ 33-77, 313, 317 ZP)
- § 37 ZP - zaměstnavatel písemně neinformoval zaměstnance o obsahu pracovního poměru nejpozději do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru, což platí i o změnách těchto údajů. Zejména informace o mzdě a způsobu odměňování, splatnosti mzdy, termínu výplaty mzdy, místu a způsobu vyplácení mzdy, dále informace o délce dovolené a způsobu určování dovolené, o výpovědních dobách, o týdenní pracovní době a jejím rozvržení a další. Protože se jedná o ustanovení, které rozděluje jednotlivé informace, které je povinen zaměstnavatel písemně zaměstnanci sdělit, dochází tak dlouhodobě k vykazování většího počtu porušení. Např. při jednom neinformování může dojít až

k 7 porušením. Zaměstnavatelé opomíjejí v praxi jim uloženou povinnost a nepřikládají jí ani větší důraz.

- § 313 odst. 1 ZP - zaměstnavatel při skončení pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti nevydal zaměstnanci potvrzení o zaměstnání vůbec (6 zaměstnavatelů) nebo v něm neuvedl zákonem předepsané údaje. Jako nejzávažnější je možné považovat nevydání potvrzení vůbec. Většina zaměstnavatelů zejména neuvádí údaj o dosažené kvalifikaci, protože neví, jaký údaj se po nich požaduje a informaci o druhu vykonávané práce.

- **odměňování, rovné zacházení v odměňování (§§ 109 – 149, § 16 ZP)**

- § 141 odst. 1 ZP - zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci mzdu nebo část mzdy po vykonání práce ve lhůtě splatnosti, a to nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém vzniklo zaměstnanci právo na mzdu nebo některou jejich složku,
- § 112 ZP - zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci, jehož mzda nebyla sjednána v kolektivní smlouvě, mzdu ve výši alespoň nejnižší úrovně zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce,
- § 113 odst. 4 ZP - zaměstnavatel nevydal zaměstnanci nejpozději v den nástupu do práce písemný mzdový výměr, který obsahuje údaje o způsobu odměňování, o termínu a místě výplaty mzdy, jestliže tyto údaje neobsahuje pracovní smlouva nebo vnitřní předpis, stejně tak neučinil při změně skutečností uvedených ve mzdovém výměru,
- § 116 ZP - zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci za dobu noční práce příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku.

Inspekce práce prokázala **ve 3 případech**, že zaměstnavatel provedl zaměstnanci srážku ze mzdy bez dohody o srážkách mimo případy stanovené ZP a porušil tak ustanovení § 146 ZP.

- **pracovní doba a doba odpočinku (§§ 78 - 100 ZP)**

- § 96 ZP - zaměstnavatel nevedl u jednotlivých zaměstnanců evidenci odpracované pracovní doby, práce přesčas, noční práce a dobu pracovní pohotovosti. Zjištění tohoto porušení se vyskytuje často, zejména u těch zaměstnavatelů, pro které vykonávají zdravotně postižení zaměstnanci práci doma. Zaměstnavatel je mnohdy přesvědčen, že evidenci v tomto případě vést nemusí.

- **bezpečnost a ochrana zdraví při práci (BOZP) (§§ 101 – 108 ZP)**

Kontroly inspekce práce nezjistily závažné porušování pracovněprávních předpisů v některém z uvedených ustanovení zákoníku práce pro BOZP. Pouze u osmi zaměstnavatelů byla zjištěna méně závažná porušení v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví v souvislosti s ustanoveními zákoníku práce. Tři zaměstnavatelé nepřidělili ochranné pracovní prostředky.

- **ochrana osobních práv zaměstnanců (§ 316 ZP)**

V této oblasti nebylo zjištěno žádné porušení.

V rámci kontrolní činnosti inspekce práce v souladu s tímto hlavním úkolem byla zjištěna i další různá porušení pracovněprávních předpisů např. nevyplacení náhrady mzdy za nevyčerpanou dovolenou, další zjištěná porušení byla málo četná.

Údaje o zjištěných porušeních

§§ zákoníku práce	Popis oblasti	Počet porušení
§§ 33-77, 313 ZP	Vznik, změny a skončení PP	64
§§ 101 - 108 ZP	BOZP	18
§§ 78 – 100 ZP	Pracovní doba a doba odpočinku	11
§§ 109-149, 16 ZP	Odměňování, rovné zacházení v odměňování	36
Další různá porušení	Zjištění mimo předmět kontroly	30
Počet porušení	Celkem	159

5. Sankce

U **40 zaměstnavatelů** inspekce práce zjistila **159 porušení** a uložila pokuty ve výši **30.000 Kč**. Další pokuty v navrhované výši **15.000 Kč** a **50.000 Kč** jsou v řízení.

6. Závěr

Inspekce práce v roce 2011 navázala na kontroly realizované v roce 2010, kdy prováděla podobně zaměřené kontroly. V porovnání s rokem 2010 se v roce 2011 zaměřila zejména na ty zaměstnavatele, kterým Úřad práce ČR poskytoval příspěvek na zaměstnávání zdravotně postižených po delší dobu. Kontrolní činnost v rámci tohoto úkolu prováděli inspektoráty

v omezeném počtu s ohledem na jejich kapacitní možnosti vzhledem k požadavku na kontrolní činnost zejména do oblasti koordinovaných kontrol nelegálního zaměstnávání.

Přestože u kontrolovaných zaměstnavatelů inspekce práce zjistila řadu porušení, došlo k poklesu počtu porušených ustanovení zákoníku práce. Na základě uložených opatření většina zaměstnavatelů zjištěná porušení odstranila, přesto bude v nadcházejícím období nutné realizovat sérii následných kontrol k ověření, zda zaměstnavatelé nerealizovali jen dočasná nápravná opatření. Právě následné kontroly by měly prokázat, zda bylo kontrolou dosaženo trvalého zlepšení dodržování pracovněprávních předpisů a předpisů vztahující se k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, zejména, zda neporušují zákoník práce. Oblastní inspektoráty práce uložily **2 pokuty** za nevyplacení mzdy a neposkytnutí příplatků za práci. Uložení dalších dvou pokut se protáhlo až do roku 2012 s ohledem na průběh projednávání protokolu.

V rámci kontrolní činnosti inspektoři, nezjistili další skutečnosti, které by svědčily zejména o nepřidělování práce zdravotně postiženým občanům, ani nevyšlo najevo porušování jiných právních předpisů.

Dlouhodobé zaměření kontrolní činnosti inspekce práce na zaměstnavatele, kteří zaměstnávají zdravotně postižené občany, cíleně směřuje k výraznému omezení jejich nezákonného počínání. Po dvou letech provádění řady kontrol v oblasti zaměstnávání zdravotně postižených zaměstnanců bude nutné zaměřit další kontrolní činnost inspekce práce na zaměstnavatele, kteří zaměstnávají zdravotně postižené občany na jiném dohodnutém místě – doma a jsou příjemci příspěvku ÚP ČR na zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

II. Dodržování pracovněprávních předpisů při zaměstnávání zaměstnanců v malých a středních podnicích potravinářského průmyslu

1. Úvod

Zaměstnanci u zaměstnavatelů, vyrábějících potraviny pro studenou kuchyni, pekárenské a cukrárenské výrobky, mají náročné pracovní podmínky. Jedná se převážně o práci v noční době ve ztížených pracovních podmínkách (např. tepelná zátěž). Tuto práci vykonávají převážně ženy. Informace z poradenské činnosti oblastních inspektorátů práce ukázaly, že se nejvíce nedostatků objevuje v oblasti pracovní doby, přestávek v práci, v odměňování, a to zejména v oblasti příplatků za práci. Současná ekonomická situace a s ní související omezení pracovních příležitostí vytváří prostředí, v němž často zaměstnanci z obavy o ztrátu zaměstnání připouštějí nedodržování pracovněprávních předpisů u svých zaměstnavatelů.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo kontrolní činností vyvinout potřebný tlak na dodržování pracovněprávních předpisů u výše uvedených zaměstnavatelů a tím dosáhnout zlepšení jejich právního vědomí a zodpovědnosti vůči svým zaměstnancům.

3. Zadání úkolu

V návaznosti na stanovený cíl každý oblastní inspektorát práce měl provést kontroly minimálně u 10 zaměstnavatelů s velikostí do 50 zaměstnanců zabývajících se výrobou pekárenských a cukrárenských výrobků a studené kuchyně.

Při výběru zaměstnavatelů se pak měl zaměřit na poznatky z vlastní kontrolní činnosti, z poradenské činnosti a z podnětů podaných ke kontrolám. Státní úřad inspekce práce doporučil odvodit vzorek kontrolovaných zaměstnanců od velikosti zaměstnavatele a kontrolovat období po 1. 1. 2009.

4. Předmět kontrol

Kontroly byly zaměřeny na problematiku:

- vzniku, změny a skončení pracovního poměru,
- pracovní doby (její rozvržení, přestávky v práci, odpočinek mezi směnami, odpočinek v týdnu, práce v noci, práce o sobotách a nedělích, práce ve svátek, práce přesčas a evidence odpracované doby),
- odměňování (výplata zaručené mzdy, příplatky ke mzdě, srážky ze mzdy zaměstnanců),
- dovolená (určení čerpání dovolené, náhrada za dovolenou).

5. Zhodnocení kontrolní činnosti

Přehled zaměstnavatelů podle počtu zaměstnanců, u kterých byly provedeny kontroly z tohoto hlavního úkolu za všechny oblastní inspektoráty:

Kategorie zaměstnavatele	Počet kontrol
do 5 zaměstnanců	45
do 20 zaměstnanců	81
do 50 zaměstnanců	58
nad 50 zaměstnanců	40

Přehled zaměstnavatelů podle oborové klasifikace ekonomických činností, u kterých byly provedeny kontroly z tohoto hlavního úkolu za všechny oblastní inspektoráty práce:

Oborová klasifikace ekonomických činností	Počet kontrol
výroba potravinářských výrobků, rostlinná a živočišná výroba, výroba nápojů	158
stravování a pohostinství	32
maloobchod	21
ostatní	13

Přehled vybraných oblastí porušení podle zadání tohoto hlavního úkolu za všechny oblastní inspektoráty práce:

Oblast zadání HÚ	Počet porušení
vznik, změna, skončení pracovního poměru	222
pracovní doba	83
odměňování	157
dovolená	14
ostatní	13

Zaměstnavatelé nejčastěji porušovali ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákoník práce (ZP) v následujících oblastech:

a) Oblast vzniku, změny a skončení pracovního poměru:

- zaměstnavatel neplní povinnosti vztahující se k pracovní smlouvě, její náležitosti (§ 34 ZP),
- zaměstnavatel neinformuje do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru své zaměstnance o údajích uvedených v ustanovení ZP (§ 37),
- zaměstnavatel při změně obsahu pracovního poměru nepostupoval v souladu s ustanovením ZP - neprovedl změnu pracovní smlouvy písemně (§ 40 ZP),
- zaměstnavatel při skončení pracovního poměru nepostupoval v souladu s ustanovením ZP (§ 49), dohoda o rozvázání pracovního poměru nebyla sepsána písemně,
- zaměstnavatel nevydal zaměstnancům potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru, případně toto potvrzení nemělo veškeré náležitosti vyplývající ze zákona (§ 313 ZP).

b) Oblast pracovní doby:

- zaměstnavatel chybně stanovil pracovní režim (§ 79 ZP),
- zaměstnavatel porušil některé své povinnosti vztahující se k rozvržení pracovní doby (§ 81 ZP),
- zaměstnavatel nevypracoval písemný rozvrh týdenní pracovní doby (§ 84 ZP),
- zaměstnavatel neposkytl přestávku na jídlo a oddech (§ 88 ZP),

- zaměstnavatel porušil své povinnosti tím, že nedodržel nepřetržitý odpočinek v týdnu (§ 92 ZP),
- zaměstnavatel porušil své povinnosti tím, že nezajistil, aby zaměstnanec pracující v noci byl vyšetřen lékařem závodní preventivní péče před zařazením na noční práci (§ 94 ZP),
- zaměstnavatel nevedl evidenci o odpracované době (§ 96 ZP).

c) Oblast odměňování zaměstnanců:

- zaměstnavatel nezaplatil zaměstnanci za stejnou práci stejnou mzdu (§ 110 ZP),
- nejzávažnější porušení v odměňování – zaměstnavatel stanovil zaměstnancům mzdu nižší než je nejnižší úroveň zaručené mzdy (§ 112 ZP a § 3 nařízení vlády č. 567/2006 Sb.),
- zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k sjednání, stanovení nebo určení mzdy (§ 113 ZP),
- zaměstnavatel neposkytl mzdu nebo náhradní volno nebo příplatek za práci přesčas (§ 114 ZP),
- zaměstnavatel nevyplatil příplatek za noční práci, za práci v sobotu a v neděli (§ 116 a § 118 ZP),
- zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k výplatě mzdy nebo její složky (§ 141 ZP).
- zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se ke srážce ze mzdy (§ 146 a § 327 ZP).

d) Oblast dovolené:

- zaměstnavatel nesplnil povinnost stanovenou mu zákoníkem práce nevyplacením náhrad za dovolenou (§ 222 ZP).

Jiné oblasti:

Mimo zadané oblasti zjistili inspektoři při kontrolách méně časté, případně jednotlivé porušení pracovněprávních předpisů v oblasti bezpečnosti práce, základních pracovněprávních vztahů, nesprávně použité konkurenční doložky.

Z celkového počtu 224 kontrol bylo 53 (23 %) bez zjištění porušení a **171 (77 %) kontrol** bylo se zjištěnými porušeními pracovněprávních předpisů.

Přehled o porušení ustanovení zákoníku práce s četností více jak 5 za všechny oblastní inspektoráty práce včetně popisu:

Porušené ust. ZP	Popis porušení	Celkový počet porušení
§ 34	Zaměstnavatel nesplnil některou ze svých povinností vztahujících se k pracovní smlouvě	6
§ 37	Zaměstnavatel neinformoval zaměstnance nejpozději do 1 měsíce o údajích stanovených v § 37 zákoníku práce	147
§ 40	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností v souvislosti se změnou pracovní smlouvy	9
§ 49	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se k dohodě o rozvázání pracovního poměru	6
§ 79	Zaměstnavatel chybně stanovil pracovní režim	6
§ 81	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se k rozvržení pracovní doby	10
§ 84	Zaměstnavatel nevypracoval písemný rozvrh týdenní pracovní doby	5
§ 88	Zaměstnavatel neposkytl přestávku v práci na jídlo a oddech	7
§ 92	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se k nepřetržitému odpočinku v týdnu	15
§ 94	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se k noční práci	15
§ 96	Zaměstnavatel nevedl u jednotlivých zaměstnanců evidenci odpracované doby nebo pracovní pohotovosti	21
§ 103	Zaměstnavatel nesplnil některou ze svých povinností v oblasti BOZP stanovenou § 103 zákoníku práce	5
§ 110	Zaměstnavatel nezaplatil zaměstnanci za stejnou práci stejnou mzdu	7
§ 112	Zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci nejnižší úroveň zaručené mzdy	40
§ 113	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se ke sjednání, stanovení nebo určení mzdy	26
§ 114	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se ke mzdě nebo náhradnímu volnu za práci přesčas	8
§ 116	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se ke mzdě za noční práci	25
§ 118	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se ke mzdě za práci v sobotu a v neděli	16
§ 141	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se k výplatě mzdy a jejich jednotlivých složek	11
§ 146	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se ke srážce ze mzdy	6
§ 222	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se k nevyplacení náhrady mzdy za dovolenou při skončení pracovního poměru	6
§ 313	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahujících se k potvrzení o zaměstnání	38
§ 327	Zaměstnavatel neuzavřel se zaměstnancem písemně dohodu o srážkách ze mzdy	5

6. Sankce

Oblastní inspektoráty práce za porušení pracovněprávních předpisů uložily celkem **19 pokut v celkové výši 376.000 Kč.**

Nejvíce byly pokuty uloženy za nesprávné odměňování – celkem 300.000 Kč, poté následují pokuty za porušení v oblasti pracovní doby – celkem 71.000 Kč. Za porušení v oblasti pracovního poměru byla uložena jedna pokuta ve výši 5.000 Kč.

8. Závěr

Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů ukázaly, že **80 % kontrolovaných zaměstnavatelů** zabývajících se výrobou potravin (pekárny, cukrárny, výroby lahůdek, řeznictví aj.) porušuje pracovněprávní předpisy. Provedené kontroly se zaměřily na dodržování ustanovení zákoníku práce v oblasti pracovních vztahů a podmínek dle stanoveného zadání. Na základě zjištěných porušení byla vždy vydána opatření k jejich odstranění a za závažná porušení byly uloženy pokuty.

Nejčastěji zjištěným nedostatkem v oblasti vzniku, změny a skončení pracovního poměru bylo porušení povinností zaměstnavatele tím, že neinformuje své zaměstnance o obsahu pracovního poměru, nejvíce je to údaj o týdenní pracovní době a jejím rozvržení. Poměrně často dochází k pochybení při skončení pracovního poměru, porušení, které se týká potvrzení o zaměstnání. Bývá předáno později, ne při skončení pracovního poměru a neuvádějí se v něm požadované informace, případně obsahuje informace, které tam být nemohou. Dalším porušením při skončení pracovního poměru bylo to, že dohoda o rozvázání pracovního poměru nebyla sepsána písemně. Byla zjištěna i porušení, která se týkala náležitostí pracovní smlouvy a porušení sjednaných podmínek, tj. že změny v pracovní smlouvě nebyly sjednány písemně.

Oblast pracovní doby a v ní zjištěná porušení, vnímáme jako závažná. Zejména se jedná o porušení ustanovení zákoníku práce – nevedení evidence o odpracované pracovní době. Buď ji zaměstnavatel nevede vůbec, případně uvádí pouze počty odpracovaných hodin, někdy považuje za evidenci záznam příchodů a odchodů zaměstnanců. A i v současné době někteří zaměstnavatelé předložili ke kontrole evidenci formou čárek či křížků. Na základě takovýchto dokladů pak vyplývá, že k přesčasové práci dochází velmi ojediněle, že počet odpracovaných hodin se odvíjí od hodin sjednaných v pracovní smlouvě či některé z dohod. Nevedení

evidence je také maskováno dodatečným předložením dokladů, pouze pro potřebu kontroly. Dalším ze závažných porušení bylo prokázání nedodržení ustanovení zákoníku práce týkajícího se nepřetržitého odpočinku v týdnu. Zaměstnavatelé to odůvodňovali mimořádným nárůstem výroby. Oproti očekávání, zjištěná porušení při poskytování přestávek v práci byla v menším počtu.

V oblasti odměňování se zjištěná porušení jeví jako nejzávažnější. Zejména se jedná o vyplácení mzdy, která neodpovídá nejnižší úrovni zaručené mzdy. Na základě toho pak zaměstnanci nemají odpovídající odměnu za vykonanou práci, na kterou mají nárok, neboť jim zaměstnavatelé vypláceli mzdu pouze ve výši minimální mzdy bez poskytnutí doplatku k této mzdě. Příčinou zjištěného porušení je ve většině případů chybné zařazení zaměstnanců do skupiny prací podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti práce. Další porušení se týkala vyplácení příplatků (noční práce, soboty a neděle). K méně častému porušení docházelo nesplněním povinnosti zaměstnavatele při výplatě mzdy zaměstnancům. Jednotlivě se vyskytlo porušení týkající se neoprávněné srážky ze mzdy. Vyskytlo se i porušení, kdy odměna z dohody byla nižší, než je minimální mzda. Za nedodržení předpisů v oblasti odměňování byla zaměstnavatelům také nejčastěji uložena pokuta. Zaměstnavatelé komentovali svá pochybení neznalostí platných právních předpisů.

Poslední oblastí kontroly zákoníku práce bylo ověření dodržování předpisů týkajících se dovolené. Zjištěná pochybení zaměstnavatelů byla zjištěna jen v menším počtu. Porušení se týkala nevyplacených náhrad za nevyčerpanou dovolenou a nesprávného určování čerpání dovolené.

Poměrně zajímavé zjištění se vyskytlo u jednoho zaměstnavatele se silným regionálním zastoupením a sítí poboček pekáren. Tento, z důvodu obavy zneužití jeho receptů a technologických postupů při výrobě pečiva, sjednal se zaměstnanci neplatným způsobem konkurenční doložku.

Při navrhování a ukládání pokut byla hlavním kritériem závažnost porušení příslušného ustanovení zákoníku práce.

Kontroly byly v převážné většině zaměřeny na zaměstnavatele, kteří zaměstnávají maximálně 50 zaměstnanců. Tito zaměstnavatelé bohužel nejsou příliš znalí zákoníku práce a veškerou personální agendu jim zajišťují externí účetní. Při provádění kontrol se stávalo, že část zaměstnavatelů odstranila nedostatky už na základě protokolu z kontroly nebo po vydaném

opatření k odstranění nedostatků. Někteří z kontrolovaných zaměstnavatelů dokonce ocenili, že je kontrolní orgány upozornily na nedostatky a poskytly jim v rámci prevence poradenství o dodržování povinností zaměstnavatele vůči zaměstnancům.

Cílem hlavního úkolu při provádění kontrol bylo zlepšení právního povědomí v dodržování pracovněprávních předpisů u skupiny zaměstnavatelů zabývajících se výrobou potravin. Z tohoto pohledu byl cíl hlavního úkolu naplněn.

III. Kontroly dodržování ochrany soukromí zaměstnanců na pracovišti

1. Úvod

Usnesením vlády České republiky č. 105 ze dne 8. 2. 2010 k podnětu Rady vlády pro lidská práva k zajištění respektování odpovídajícího soukromí zaměstnanců na pracovišti bylo uloženo ministru práce a sociálních věcí začlenit do programu kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce konkrétní kontroly dodržování povinností daných zákoníkem práce na ochranu soukromí zaměstnanců na pracovišti před neoprávněnými zásahy. Výsledky kontrolních akcí mají být mimo jiné podkladem pro posouzení, zda a za jakých podmínek lze sankcionovat porušování povinností zaměstnavatelů daných § 316 odst. 1 až 4 zákoníku práce. Především by však kontroly měly poskytnout objektivní obraz o dodržování povinností k ochraně soukromí zaměstnanců na pracovišti před neoprávněnými zásahy. Úkol byl pokračováním procesu započatého v roce 2010, kdy byl do předmětu všech kontrol prováděných na základě hlavních úkolů zařazen bod týkající se ochrany osobních práv zaměstnanců.

2. Cíl úkolu

Cílem bylo kontrolní a poradenskou činností působit na zaměstnavatele, aby si osvojili dikci zákona a dodržovali pracovněprávní předpisy, a tím dosáhnout zlepšení stavu na úseku ochrany osobních práv zaměstnanců.

3. Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést kontrolu alespoň u 10 zaměstnavatelů. Kontrolované osoby byly vybírány na základě podnětů, poradenské činnosti, upozornění jiných orgánů apod. Doporučeno bylo zařadit do plánu kontrolní činnosti zaměstnavatele z různých odvětví, s různým počtem zaměstnanců tak, aby bylo možno získat přehled o různých typech zaměstnavatelů a jejich přístupu k této problematice. Oblastní inspektoráty práce zaměřily své kontroly na objektivní zjištění, zda kontrolovaná osoba nenarušuje bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti soukromí zaměstnanců na pracovištích a ve společných prostorách otevřeným nebo skrytým sledováním, odposlechem, záznamem telefonických hovorů zaměstnanců, kontrolou elektronické pošty nebo kontrolou listovních zásilek.

4. Předmět kontrol

Kontroly dle zadání tohoto úkolu se zaměřily především na:

- vznik, změny a skončení pracovního poměru,
- zajištění ochrany osobních práv zaměstnance ve smyslu § 316 odst. 1 – 4, tj.:
 - sledování zaměstnanců na pracovišti pomocí kamer,
 - sledování telefonických hovorů zaměstnanců,
 - kontrola a sledování elektronické pošty, příp. listovních zásilek,
 - vyžadování „citlivých“ informací od zaměstnanců,
 - vnitřní předpisy zaměstnavatele ve vztahu k problematice.

5. Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2011 bylo na základě zadání tohoto hlavního úkolu provedeno celkem **180 kontrol** a další **3 následné kontroly**. U **125 zaměstnavatelů** bylo zjištěno porušení právních předpisů, z toho u **33 zaměstnavatelů** bylo zjištěno porušení § 316 zákoníku práce.

Ve výběru kontrolovaných osob na základě tohoto hlavního úkolu byli zaměstnavatelé různého počtu zaměstnanců. Největší počet porušení právního předpisu byl zjištěn u kategorie zaměstnavatelů s 10 až 19 zaměstnanci. Co se týče zjištění podle hlavního ekonomického odvětví, nejvíce porušení právních předpisů bylo v odvětví maloobchod, pak velkoobchod a výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků.

Sledované ustanovení § 316 zákoníku práce (ochrana soukromí zaměstnanců na pracovišti) bylo tedy porušeno u **18 % zaměstnavatelů** z celkového počtu kontrolovaných. Nejčastěji se jednalo o porušení odstavce 2 (zjištěno u 19 zaměstnavatelů), což znamená, že zaměstnavatel bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze jeho činnosti narušoval soukromí zaměstnanců na pracovišti tím, že je podrobil otevřenému nebo skrytému sledování. Ve většině případů se jednalo o sledování zaměstnanců pomocí kamerových systémů. Odposlechy nebo záznamy telefonických hovorů, kontrolu elektronické pošty nebo kontrolu listovních zásilek se při kontrolách nepodařilo prokázat. Inspektoři sice prováděli kontroly i pomocí speciálně připravených dotazníků pro zaměstnavatele i zaměstnance, pokud ovšem toto nezjistili z těchto dotazníků, při kontrole toto prakticky není možné zjistit. Dále bylo zjišťováno porušení odstavce 3 (zjištěno u 15 zaměstnavatelů), což znamená, že zaměstnavatel, u něhož je dán závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze jeho činnosti,

kteřý odůvodňuje zavedení kontrolních mechanismů, je povinen přímo informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění. A dále porušení odstavce 4 bylo zjištěno pouze v 5 případech (zákaz vyžadování nebo získávání informací o zaměstnancích, které bezprostředně nesouvisí s výkonem práce).

6. Sankce

Za narušení soukromí zaměstnanců na pracovišti nebyla oblastními inspektoráty práce uložena žádná pokuta, neboť takovouto skutkovou podstatu správního deliktu (příp. přestupku) zákon o inspekci práce nezná.

V souvislosti s tímto hlavním úkolem ale byly uloženy **2 sankce** v celkové výši **45.000 Kč** (za porušení jiných ustanovení zákoníku práce).

7. Závěr

Ačkoliv četnost podnětů ke kontrole a zjištění porušení § 316 zákoníku práce je vcelku malá, ani tak není žádoucí, aby zaměstnavatelé narušovali soukromí zaměstnanců na pracovišti (ochrana soukromí zaměstnance se jeví z pohledu ústavního práva jako preferovanější před ochranou majetkových zájmů zaměstnavatele). Zaměstnavatel nesmí zaměstnance na pracovišti nebo ve společných prostorách sledovat, ledaže by měl závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze jeho činnosti. Tento neurčitý pojem, o němž i důvodová zpráva k zákoníku práce mlčí, si orgány inspekce práce vykládají tak, že závažným důvodem nemůže zpravidla být ochrana majetku zaměstnavatele či kontrola dodržování technologického postupu stanoveného zaměstnavatelem (a následný postih za jeho nedodržování) a zvláštní povahu činnosti nelze spatřovat ve výrobě běžných výrobků. Vyhodnocení konkrétní situace u konkrétního zaměstnavatele je vždy na inspektorovi, který kontrolu provádí. Vzhledem k momentální nemožnosti sankcionovat porušení tohoto ustanovení zákoníku práce, není možné účinně vyžadovat na zaměstnavateli dodržování ochrany soukromí zaměstnanců na pracovišti. Státní úřad inspekce práce již v minulosti podával návrh na změnu zákona o inspekci práce v tomto smyslu, jinak totiž sankcionovat toto porušení není možné. Na druhé straně vzhledem k nemožnosti odhalení některých nezákonných praktik zaměstnavatelů (kamery mohou být tak malé, že je inspektor neodhalí, sledování práce na počítači je prováděno speciálními programy, které inspektoři neznají a navíc ani do počítačů kontrolovaných osob nemají přístup apod.), se jeví kontrola tohoto ustanovení zákoníku práce

jako vytržená z kontextu, spíše spadající do kompetence jiného orgánu (i když ve spolupráci s orgány inspekce práce). Ačkoliv měly oblastní inspektoráty práce snahu nežádoucí jevy na pracovišti odhalit a postihnout, jejich možnosti končí u vydání opatření o odstranění zjištěných nedostatků.

IV. Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce

1. Úvod

Agenturní zaměstnávání je dlouhodobě jednou z oblastí, které věnuje zvýšenou pozornost Ministerstvo práce a sociálních věcí, orgány inspekce práce i úřady práce. Přestože jsou v této oblasti přijímána stále nová legislativní opatření, nevede to k zásadnímu snížení nedostatků zjišťovaných při kontrolní činnosti orgánů inspekce práce. Od roku 2009 mohou inspektoráty práce uložit agenturám práce za porušení § 308 a 309 zákoníku práce pokutu, následně jim může Generální ředitelství úřadu práce ČR odejmout povolení ke zprostředkování zaměstnání. Každá agentura práce musí mít podle zákona o zaměstnanosti sjednáno pojištění proti úpadku. Přesto se stav na úseku agenturního zaměstnávání nelepší tak, jak by bylo přes všechny represivní prostředky žádoucí.

Pro rok 2011 stanovil hlavní úkol zaměření kontrol na agentury práce–družstva a na zaměstnávání na dohody mimo pracovní poměr. Kontrolní orgány se také měly zaměřit na zaměstnance – cizí státní příslušníky, a to občany ze zemí Evropské unie i ze třetích zemí. V této souvislosti neměla být opomenuta problematika vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb se zaměřením především na plnění § 319 zákoníku práce vztahující se na pracovníky vyslané k výkonu práce na území České republiky.

Kontroly agentur práce jdou ruku v ruce s kontrolami jejich uživatelů. Bez kontrol uživatelů nelze objektivně vyhodnotit dodržování zásad na úseku agenturního zaměstnávání. Navíc některé povinnosti zaměstnavatele (agentury práce) přecházejí přidělením zaměstnance na uživatele. Tyto kontroly spolu souvisejí a navzájem se při zachování ochrany kontrolované osoby doplňují.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo kontrolní činností působit na zaměstnavatele (agentury práce), současně v rámci povinností na jejich uživatele, aby dodržovali pracovněprávní předpisy. Tím dosáhnout zlepšení stavu na úseku agenturního zaměstnávání, zaměstnávání cizích státních příslušníků a vysílaných pracovníků.

3. Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést ve své působnosti kontrolu minimálně 7 agentur práce a alespoň 1 uživatele každé agentury práce. Inspektoráty práce měly přednostně provést kontroly nejméně 3 agentur práce, které zaměstnávaly cizí státní příslušníky nebo ke které byli vysíláni pracovníci v rámci poskytování služeb. O zjištění porušení na úseku agenturního zaměstnávání měl Státní úřad inspekce práce podle výsledků kontrol oblastních inspektorátů informovat Generální ředitelství Úřadu práce ČR. Podle zákona o inspekci práce zároveň hlásit pravomocně uložené pokuty agenturám práce za jakékoliv správní delikty nebo přestupky. Výběr agentur práce ke kontrole probíhal podle stejného scénáře jako v minulých letech, tzn. z podnětů občanů, upozornění jiných úřadů, seznamu agentur práce s platným povolením, poznatků z médií, dožádání MPSV apod.

Předmět kontroly zahrnoval tyto oblasti:

- a) vznik, změny a skončení pracovního poměru, dohody mimo pracovní poměr,
- b) pracovní doba, dobu odpočinku, práce přesčas,
- c) odměňování, poskytování náhrad, cestovní náhrady,
- d) podmínky přidělení zaměstnance k výkonu práce u uživatele,
- e) rovné zacházení se zaměstnanci agentury práce a uživatele.

Základní předmět kontroly byl vždy zachován. Podle potřeby byla kontrola rozšířena o další oblasti. Poznatky z kontrol uživatelů sloužily k celkovému vyhodnocení činnosti agentury práce.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Oblastní inspektoráty práce provedly v roce 2011 v rámci tohoto hlavního úkolu **celkem 60 kontrol agentur práce**, z toho 2 následné, a dalších **30 kontrol jejich uživatelů**, z toho 2 následné. Celkový počet kontrol týkajících se agenturního zaměstnávání podle zadání tohoto úkolu představuje 90 kontrol.

Oproti roku 2010 bylo v tomto hlavním úkolu vykázáno méně provedených kontrol z důvodu zařazení mimořádného úkolu „Koordinované kontroly dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce“ do plánu kontrolní činnosti na rok 2011, zaměřeného rovněž na kontroly dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce. Ten je vyhodnocen samostatně.

Z celkového počtu kontrol **agentur práce** vykázaných za tento hlavní úkol jich bylo 23 bez zjištění (38 %) a **37 se zjištěním (62 %)**. Pokud jde o **uživatele**, bylo z celkového počtu 30 provedených kontrol 13 bez zjištění (43 %), **17 se zjištěním (57 %)**.

Přetrvávají nedostatky v tom smyslu, že agentura práce nebo uživatel poruší zásadu rovných pracovních a mzdových podmínek zaměstnanců agentur práce se zaměstnanci uživatelů. Projevuje se to zejména v oblasti odměňování a bezpečnosti a ochrany při práci. Inspektoři se setkávali s tím, že již v dohodě agentury práce a uživatele o dočasném přidělení zaměstnance není uvedena mzda srovnatelného zaměstnance, případně jiné náležitosti.

Nedostatky na úseku agenturního zaměstnávání se projevovaly i v tom, že agentura práce a uživatel nesešly dohodu o dočasném přidělení, přestože agentura práce přidělila zaměstnance k výkonu práce k uživateli, tato dohoda neobsahovala všechny předepsané náležitosti, písemný pokyn o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce k uživateli neobsahoval předepsané údaje nebo nebyl vůbec vyhotoven, uživatel neprovedl proškolení BOZP přidělených zaměstnanců nebo jim nepřidělil osobní ochranné pracovní prostředky podle vlastního seznamu.

Další početnou skupinu porušení zákona představovalo odměňování a náhrady. Zaměstnavatel nevyplácel přiděleným zaměstnancům příplatky ke mzdě, nevyplácel mzdu ve stanoveném termínu, prováděl jim srážky ze mzdy bez písemné dohody o srážkách ze mzdy, neproplácel jim náhradu za nevyčerpanou dovolenou při skončení pracovního poměru apod.

U uživatelů byla další početnou skupinou porušení na úseku pracovní doby. Uživatel v době přidělení agenturního zaměstnance k výkonu práce organizuje, řídí a kontroluje jeho práci, s čímž souvisí jeho povinnost rozvrhovat pracovní dobu a vést evidenci odpracované pracovní doby. Proto odpovídá za kontrolou zjištěná nedodržení doby odpočinku mezi směnami nebo odpočinku v týdnu, případně nedodržení doby přestávek v práci.

Shodně se u agentur práce a uživatelů vyskytly jako třetí v pořadí porušení na úseku pracovního poměru, tedy vzniku, změn a jeho skončení. Jde klasicky o informaci o obsahu pracovního poměru, která není ve většině případů součástí pracovní smlouvy a měla by být zaměstnanci podána písemně nejpozději do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru. Stále stejné nedostatky se objevují také při skončení pracovního poměru a týkají se potvrzení o zaměstnání. Zaměstnavatelé ho v mnoha případech berou jako zástavu za to, že zaměstnanec jim způsobil škodu, ukončil svévolně pracovní poměr apod. Inspekce práce také

stále zjišťuje, že toto potvrzení nemá všechny náležitosti nebo naopak obsahuje údaje, které tam nepatří.

Jako další se stejným počtem nedostatků je úsek pracovní doby u agentur práce a odměňování u uživatelů. Přestože prvotní evidenci odpracované doby vede uživatel, nezbavuje to povinnosti vést evidenci odpracované pracovní doby ani agenturu práce. Ta má tuto povinnost uloženou zákoníkem práce i v případě, že zaměstnance přidělí k uživateli.

Nedostatky na úseku odměňování u uživatelů se týkaly většinou jejich kmenových zaměstnanců. Pokud byly zjištěny nesrovnalosti v odměňování agenturních a kmenových zaměstnanců uživatele a byla vina na straně uživatele, jednalo se např. o nadstandardní příplatky ke mzdě nebo benefity podle kolektivní smlouvy nebo vnitřního předpisu.

Ostatní zjištěné nedostatky se týkaly bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, porušení speciálních předpisů, neinformování zaměstnanců o tom, do jaké kategorie prací je jimi vykonávaná práce zařazena nebo neprověření, zda schopnosti a zdravotní způsobilost zaměstnance odpovídají vykonávané práci.

Údaje o provedených kontrolách – porovnání let 2009 až 2011:

Počet kontrol	Počet kontrol se závadou	Počet závad	Počet pokut	Pokuty Kč
Rok 2009				
85	58	316	16	1790000
Rok 2010				
95	32	191	14	607500
Rok 2011				
60	37	140	8	675000

Zaměstnavatelé nejčastěji porušovali předpisy v těchto oblastech a v tomto pořadí:

1) agenturní zaměstnávání (§§ 308, 309 ZP)

Jde o zejména o tato porušení:

- § 309 odst. 2 písm. f) ZP – písemný pokyn, na základě kterého byl zaměstnanec agentury práce přidělen k uživateli, neobsahoval informaci o pracovních a mzdových podmínkách srovnatelného zaměstnance uživatele,

- § 309 odst. 5 ZP – agentura práce a uživatel nezabezpečili, aby pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance nebyly horší nebo stejné než podmínky srovnatelného zaměstnance uživatele,
- § 309 odst. 2 ZP – zaměstnanec agentury práce byl přidělen k uživateli bez písemného pokynu,
- § 308 odst. 1 písm. f) ZP – dohoda agentury práce s uživatelem neobsahovala informace o pracovních a mzdových podmínkách srovnatelného zaměstnance uživatele,
- § 308 odst. 1 ZP – dohoda mezi agenturou práce a uživatelem nebyla vůbec sepsána nebo byla sepsána jako smlouva o dílo, i když se jednalo o závislou práci a agenturní zaměstnávání,
- § 309 odst. 2 písm. d) ZP – v písemném pokynu k přidělení nebylo uvedeno jméno vedoucího zaměstnance uživatele oprávněného přidělovat zaměstnanci práci a kontrolovat ji,
- § 308 odst. 1 písm. a) ZP – dohoda agentury práce s uživatelem neobsahovala jména a příjmení nebo státní občanství nebo datum a místo narození nebo bydliště dočasně přiděleného zaměstnance.

2) odměňování a náhrady (§§109 – 149, 192 – 194, 222 odst. 2, 327 ZP)

Jde zejména o tato porušení:

- § 118 odst. 1 ZP – zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci příplatek za práci v sobotu a v neděli,
- § 222 odst. 1 ZP – zaměstnavatel při skončení pracovního poměru neproplatil zaměstnanci nevyčerpanou dovolenou,
- § 116 ZP – zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci příplatek za noční práci nebo ho nevyplatil ve správné výši,
- § 141 odst. 1 ZP – zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci mzdu nebo některou její část nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém vzniklo zaměstnanci právo na mzdu,
- § 327 ZP – zaměstnavatel provedl zaměstnanci srážku ze mzdy bez písemné dohody o srážkách,

- § 114 odst. 1 ZP – zaměstnavatel neproplatil zaměstnanci mzdu a příspěvek za práci přesčas nebo jen příspěvek za práci přesčas.

3) vznik, změna a skončení pracovního poměru (§§ 33 – 77, 313 ZP)

Jde zejména o tato porušení:

- § 313 odst. 1 ZP – zaměstnavatel nevydal zaměstnanci při skončení pracovního poměru potvrzení o zaměstnání,
- § 37 odst. 1 písm. f) ZP – zaměstnavatel neinformoval zaměstnance o mzdě, o způsobu odměňování, splatnosti mzdy, termínu mzdy, místu výplaty mzdy,
- § 37 odst. 1 ZP – zaměstnavatel neinformoval zaměstnance o obsahu pracovního poměru,
- § 37 odst. 1 písm. e) ZP – zaměstnavatel neinformoval zaměstnance o týdenní pracovní době a jejím rozvržení,
- § 313 odst. 1 písm. b) ZP – zaměstnavatel neuvedl v potvrzení o zaměstnání druh konaných prací,
- § 40 odst. 1 ZP – zaměstnavatel neprovedl změnu pracovního poměru písemně.

4) pracovní doba a doba odpočinku (§§ 78 – 100 ZP)

Jde zejména o tato porušení:

- § 96 odst. 1 písm. a) ZP – zaměstnavatel nevedl evidenci odpracované pracovní doby, práce přesčas a noční práce,
- § 92 odst. 1 ZP – zaměstnavatel nezajistil zaměstnanci nepřetržitý odpočinek v týdnu v trvání alespoň 35 hodin,
- § 92 odst. 2 ZP – zaměstnavatel nezajistil nepřetržitý odpočinek v týdnu všem zaměstnancům na stejný den tak, aby do toho spadala neděle.

Údaje o zjištěných porušeních – agentury práce – rok 2011:

Ustanovení ZP	Popis oblastí	Počet porušení
§§ 308 a 309	Agenturní zaměstnávání	52
§§ 109-149,192-194, 222, 327	Odměňování, náhrady	41
§§ 33 – 77, 313	Vznik, změna, skončení PP	29
§§ 78 – 100	Pracovní doba a doba odpočinku	7
	Různé	7
§§ 103 - 104	BOZP	4
Celkem		140

Údaje o zjištěných porušeních – uživatelé – rok 2011

Ustanovení ZP	Popis oblasti	Počet porušení
§§ 308 a 309	Agenturní zaměstnávání	8
§§ 78 - 100	Pracovní doba a doba odpočinku	6
§§ 33 – 77, 313	Vznik, změna, skončení PP	6
§§ 109-149,192-194, 222, 327	Odměňování, náhrady	6
§§ 103, 104, další zákony	BOZP	4
	Různé	1
C e l k e m		31

5. Sankce

V roce 2011 uložily inspektoráty práce **8 zaměstnavatelům–agenturám práce** pokuty v celkové výši **675.000 Kč** a **2 zaměstnavatelům–uživatelům** pokuty v celkové výši **35.000 Kč**, celkem tedy **710.000 Kč** v rámci tohoto hlavního úkolu.

6. Závěr

Kontroly ukázaly, že pracovněprávní vztahy jsou ve větším rozsahu nahrazovány obchodními vztahy, přestože agentury práce měly povolení ke zprostředkování zaměstnání. Dosud bylo obtížné prokazovat, zda se v tomto případě jedná o závislou práci (právní úprava platná od 1. 1. 2012 definuje jednoznačně nelegální práci a závislou práci).

Kontroly agentur práce i uživatelů v roce 2011 ukázaly, že jejich opětovné zařazení do plánu kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce bylo opodstatněné. Přestože došlo ke zpřísnění postihů za porušování zásad agenturního zaměstnávání, přestože na agentury práce je vyvíjen soustavný tlak ze strany různých kontrolních orgánů, stále u nich inspekce práce zjišťuje porušování pracovněprávních předpisů.

Při realizaci tohoto úkolu nebylo zcela naplněno zadání kontrolovat družstva, cizí státní příslušníky a vyslané pracovníky. Při výběru vhodných subjektů ke kontrole mnohdy nebylo možné předem zjistit, koho vybraná agentura práce zaměstnává. Některé agentury práce–družstva nepřidělují zaměstnance k uživatelům nebo jen evidují členy družstva, kteří nejsou současně zaměstnanci. Při kontrole je třeba rozlišit práci uvnitř družstva nebo pro jiný subjekt.

Agentury práce někdy při výtkách na nerovné zacházení s agenturními a kmenovými zaměstnanci uživatele argumentují, že i mezi zaměstnanci agentury i uživatele jsou rozdíly

(vzdělání, praxe, výkonnost, zručnost apod.), proto nemusí být úplně totožně odměňováni. V tom případě záleží na úvaze inspektora, zda přijme tyto argumenty a zda je možnost je nějakým způsobem prokázat.

Porušování ustanovení o pracovní době ze strany uživatelů je jimi zdůvodňováno požadavky agenturních zaměstnanců, kteří mají zájem co nejvíce pracovat nad stanovenou týdenní pracovní dobu, třeba i o víkendu, jen aby si více vydělali. Ale zaměstnavatelé jsou povinni znát a dodržovat platné zákony a nepřipustit jejich porušování, i když je to přání zaměstnance.

Orgány inspekce práce přijímají stále více oznámení a podnětů ke kontrole od agentur práce, které upozorňují na nezákonné praktiky jiných agentur práce. Stále častěji se objevuje řetězení vztahů mezi agenturami, uživateli a zaměstnanci. Je zjišťováno více subjektů, které jsou na sebe různě navázány a do toho jsou zapleteni agenturní zaměstnanci. Přibývá případů franchisingu v agenturním zaměstnávání. Povolení ke zprostředkování zaměstnání však není přenosné na další subjekt.

Nejsou výjimkou případy, kdy se zaměstnanci v zájmu snahy udržet si zaměstnání vzdávají se svých práv a nechají se zaměstnavatelem přemluvit k sepsání žádosti o neplacené volno, když pro ně nemá práci, nebo souhlasí se snížením úvazku ve svůj neprospěch, případně podepisují dohody o rozvázání pracovního poměru pod slibem dalšího zaměstnání apod.

Rok 2011 byl pro Státní úřad inspekce práce hodně produktivní v provádění kontrol na úseku agenturního zaměstnávání. Kromě tohoto speciálního úkolu byla na podzim Ministerstvem práce a sociálních věcí vyhlášena mimořádná kontrolní akce pod samostatným hlavním úkolem zaměřená také na činnost agentur práce a jejich uživatelů. Úkol je hodnocen samostatně. Patří mezi koordinované kontroly a na jeho plnění se také aktivně podíleli kromě kontrolorů úřadů práce i inspektoři BOZP. Z důvodu vyhlášení tohoto mimořádného úkolu nesplnily všechny oblastní inspektoráty stanovený počet kontrol na jeden oblastní inspektorát práce v rámci tohoto hlavního úkolu, ale celkový počet kontrol byl naplněn.

V. Provádění kontrol na základě podnětů na porušování pracovněprávních předpisů a předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

1. Úvod

Počet podnětů, které ročně zaevidují orgány inspekce práce na kontrolu zaměstnavatelů z důvodu porušování pracovněprávních předpisů a podmínek, dlouhodobě neklesá. V roce 2011 bylo podáno celkem **5 501 podnětů**.

Z hlediska činnosti zaměstnavatele jsou podněty nejčetnější z oblasti stravovacích a ubytovacích služeb, maloobchodu, dopravy, stavebnictví. Jen malou část, cca do 10 %, pak tvoří podněty upozorňující na porušování právních předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a provozování vyhrazených technických zařízení. Nejméně se na počtu podnětů podílí podněty související s výkonem umělecké a kulturní činnosti a s porušováním práva na rovné zacházení.

Nejvíce podnětů se týká zaměstnavatelů s menším počtem zaměstnanců. Tito zaměstnavatelé si sami vedou personální a mzdovou agendu a často jim unikají podstatné změny právní úpravy pracovněprávních vztahů.

Státní úřad inspekce práce a jeho oblastní inspektoráty práce věnují soustavně mimořádnou pozornost šetření podnětů. Všechny přijaté podněty jsou posouzeny a vyhodnoceny za účelem určení způsobu jejich řešení. V co největším možném rozsahu s ohledem na personální kapacity a jiné priority se pak oblastní inspektoráty práce snaží šetřit tyto podněty zaměstnanců kontrolou zaměstnavatele, na kterého podnět směřoval.

2. Cíl úkolu

Cílem hlavního úkolu bylo prošetření a vyřízení co největšího počtu obdržených podnětů od zaměstnanců a od jejich zástupců. Současně je v této oblasti naší snahou dosáhnout co nejrychlejší nápravy stavu, který byl v rozporu s pracovněprávními předpisy a předpisy z oblasti BOZP.

3. Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce se měly zaměřit jak na podněty z oblasti pracovněprávní, tak z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a provozování vyhrazených technických zařízení. Součástí vyhodnocení obsahu podnětu a určení způsobu řešení bylo i posouzení možnosti šetření podnětu v rámci jiného hlavního úkolu podle plánu kontrol. Předmětem kontroly se tak stala vždy i oblast, do které směřoval podnět svým poukazem na porušování předpisů v kontrolní kompetenci orgánů inspekce práce.

Oblastním inspektorátům práce bylo uloženo obzvlášť se zaměřit na zaměstnavatele podnikající v maloobchodu, poskytující stravovací a ubytovací služby a ve stavebnictví. V minulosti byly tyto oblasti nejproblémovější. Důraz byl také kladen na prošetření všech podnětů směřujících na nedodržování stanovených podmínek upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní nebo reklamní činnosti dětmi a na dodržování práva na rovné zacházení. Poslední dvě uvedené činnosti se ukázaly nakonec jako nejméně problematické.

Orgány inspekce práce se měly zaměřit obsahově na podněty týkající se pracovní doby, jejímu rozvržení, přestávkám v práci, době odpočinku mezi směnami a v týdnu, evidenci pracovní doby, odměňování, tj. výplatě minimální a zaručené mzdy či platu, příplatkům ke mzdě a srážkám ze mzdy.

V oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se jednalo o zaměření oblastních inspektorátů práce na podněty v souvislosti s porušováním předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na pracovištích, zajištění bezpečného provozu technických zařízení, vybavování zaměstnanců osobními ochrannými prostředky a na kontroly příčin a okolností pracovních úrazů.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Inspektoři na základě obdržených a zaevidovaných podnětů provedli v roce 2011 celkem **2 805 kontrol**. Porušení pracovněprávních předpisů nebo předpisů v oblasti bezpečnosti práce zjistili kontrolní orgány inspekce práce **u 67,7 % šetřených podnětů**.

V roce 2011 poklesl počet kontrol provedených inspektory v rámci tohoto hlavního úkolu. Důvodem je skutečnost, že řada podnětů byla prošetřena v rámci dalších kontrolních akcí inspekce práce a mnoho podnětů bylo vyřešeno také poradenskými službami, případně

předáním podnětu jinému kompetentnímu orgánu. Především však kapacitní možnosti oblastních inspektorátů práce ovlivnilo dodatečné zaměření na provádění mimořádných koordinovaných kontrol s úřady práce. Reálný počet kontrol v rámci všech úkolů a změněných priorit byl ve skutečnosti podstatně vyšší, než v minulých letech.

Zhodnocení kontrolní činnosti v oblasti podnětů

Název položky	Rok			
	2008	2009	2010	2011
Počet provedených kontrol	3 456	3 864	3 637	2763
Počet kontrol se závadou	2 746	2 975	2 567	1 887
Počet zjištěných závad	8 755	8 675	7 648	5 617
Počet uložených pokut	657	637	581	371
Celková výše pokut v Kč	17 514 757	15 764 123	18 028 344	10 280 001
Následné kontroly				
Počet provedených kontrol	128	101	74	42
Počet kontrol se závadou	35	37	23	12
Počet zjištěných závad	77	81	66	30
Počet uložených pokut	5	10	5	1
Celková výše pokut v Kč	210 000	264 000	1 240 000	35 000
Kontroly celkem				
Počet provedených kontrol	3 584	3 965	3 711	2 805
Počet kontrol se závadou	2 781	3 012	2 590	1 899
Počet zjištěných závad	8 832	8 756	7 714	5 647
Počet uložených pokut	662	647	586	372
Celková výše pokut v Kč	17 724 757	16 028 123	19 268 344	10 315 001

4.1 Analýza provedených kontrol podle oblastí porušení

Na základě **2 805 provedených kontrol** zjistili inspektoři **5 647 porušení** pracovněprávních předpisů. V roce 2011 se do popředí nejvíce porušovaných oblastí dostala oblast odměňování (36 %) před oblastí pracovní poměr a dohody (29 %). Nad 10% hranici se dostala oblast pracovní doby (12 %).

Největší počet kontrol provedli inspektoři na základě podnětů u zaměstnavatelů s převažujícím předmětem podnikání ve stravování a ubytovacích službách, v maloobchodu, výstavbě budov, výrobě a zpracování potravin.

Z pohledu velikosti zaměstnavatele porušují nejčastěji předpisy firmy s počtem do 10 zaměstnanců a od 10 do 50 zaměstnanců.

Odměňování

Oblast odměňování a náhrad zaměstnanců se v roce 2011 stala nejčtenější porušovanou oblastí pracovněprávních předpisů. Zaměstnavatelé zejména nevypláceli mzdu ve lhůtě splatnosti, nebo nevyplatili mzdu nebo její část vůbec. Dále nevydali zejména potvrzení o vyúčtování mzdy tzv. výplatní lístek, neposkytli zaměstnanci příplatek za práci v sobotu a neděli, za práci v noci, za práci ve svátek, nebo za práci přesčas. Taktéž zaměstnavatelé často nedodržují nejnižší úroveň zaručené mzdy nebo neposkytují doplatek ke mzdě (platu) do výše zaručené mzdy.

Pracovní poměr

Druhou nejčastěji porušovanou oblastí je vznik pracovního poměru, jeho změny a skončení. Zaměstnavatelé zejména písemně do 1 měsíce od vzniku pracovního poměru neinformovali zaměstnance o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru ve smyslu ustanovení § 37 zákoníku práce. Neplnění povinnosti zaměstnavatele informovat zaměstnance o obsahu pracovního poměru je dlouhodobě jedním z nejčastěji zjišťovaných porušení pracovněprávních předpisů. Další porušení, která se nejčastěji v této oblasti vyskytla, jsou neplnění povinností zaměstnavatele vztahujících se k vydání potvrzení o zaměstnání a jeho náležitostí při skončení pracovního poměru.

Pracovní doba

Zaměstnavatelé často nevedou evidenci odpracované pracovní doby, práce přesčas, noční práce, práce v sobotu a v neděli a o době pracovní pohotovosti. Velmi často zaměňují evidenci docházky s evidencí pracovní doby ve smyslu zákonných ustanovení. V souvislosti s tímto porušením je pak obtížné kontrolou prokázat výkon práce přesčas, práce v noci, v sobotu a neděli a ve svátek, poskytnutí odpočinku v týdnu, mezi směnami, případně přestávek v práci, neboť zákoník práce neupřesňuje způsob evidence pracovní doby.

5. Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily v souladu se zákonem o inspekci práce celkem **372 pokut** ve výši **10,3 mil. Kč**.

6. Závěr

Počet obdržených podnětů inspekci práce dlouhodobě neklesá. Přes zvýšený zájem a využití poradenské činnosti ze strany zaměstnanců i ze strany zaměstnavatelů došlo k dalšímu nárůstu počtu přijatých podnětů. Nárůst je mimo jiné zapříčiněn i neschopností zaměstnavatelů platit veškeré své závazky vyplývající z uzavřených pracovněprávních poměrů a neschopnost vyplácet mzdy ve stanoveném termínu. Mnohdy se takto děje ovšem i účelově.

Zaměstnanci očekávají, že kontrola inspekce práce zabezpečí rychle a v plné míře nápravu závadného stavu u zaměstnavatele. Svědčí o tom i růst počtu konzultací a poskytnutého poradenství, zejména v oblasti odměňování spojené s nevyplácením mzdy, problematikou pracovní doby a neplacením práce přesčas.

S problematikou evidence pracovní doby a odměňování souvisí i jedno z nejčastějších porušovaných ustanovení zákoníku práce vztahující se k informování zaměstnance o obsahu pracovního poměru (§ 37 ZP). Zaměstnavatel z neznalosti nebo i záměrně neplní svoji povinnost informovat zaměstnance např. o týdenní pracovní době a jejím rozvržení, o mzdě a platu, splatnosti mzdy nebo platu, způsobu odměňování, termínu výplaty a další. Zaměstnanec tak nemá jednoznačné informace o povinnostech zaměstnavatele v potřebných souvislostech a nedomáhá se jejich plnění. Současně chybějící informace komplikují práci orgánům inspekce práce při kontrole.

Inspektoři při kontrolní činnosti dlouhodobě poskytují zaměstnavatelům i poradenství, a to zejména u malých a středních podniků.

Přestože inspektoři zjistili u zaměstnavatelů řadu porušení, je pozitivním zjištěním, že je převážně přiměli k rychlé nápravě zjištěných nedostatků. Za závažná a opakovaná porušení ukládali pokuty.

V rámci realizace tohoto hlavního úkolu oblastní inspektoráty práce spolupracovaly zejména s úřady práce, správami sociálního zabezpečení, živnostenskými úřady, s Policií ČR, Českou obchodní inspekcí a finančními úřady. Zmíněným úřadům a složkám předávaly podněty při zjištěních mimo svou kompetenci. V některých případech byla podána i trestní oznámení.

Z pohledu inspektorů i oblastních inspektorátů práce se realizace kontrol zejména na základě podnětů stává v mnoha směrech problematickou. Stupňuje se agresivita zaměstnavatelů, ale

i podatelů podniků. Stávají se případy, kdy inspektoři při kontrole čelí verbálnímu a v několika případech i fyzickému napadení.

Množí se případy, kdy nelze kontrolovanou osobu dohledat. Adresa v obchodním rejstříku neodpovídá reálnému stavu. Buď byla změněna a nebyl podán návrh na změnu zápisu, nebo už původní zápis obsahuje nepravdivé údaje o sídle zaměstnavatele. Pokud se inspektoři snaží o kontakt přes adresy statutárních orgánů, zjistí nakonec, že byly také změněny a taktéž bez aktualizace údajů v příslušných listinách.

Závěrem lze konstatovat, že oblastním inspektorátům práce se daří naplňovat cíle, které byly tímto hlavním úkolem stanoveny. Analýza výsledků kontrolní činnosti za rok 2011 bude jedním z podkladů pro tvorbu plánu kontrolních akcí na rok 2012.

VI. Bezpečnost práce ve stavebnictví

1. Úvod

Vzhledem k přetrvávajícímu nárůstu pracovních úrazů ve stavebnictví, zvláště pak smrtelných pracovních úrazů a úrazů vyžadujících hospitalizaci delší než 5 dnů, byl úkol zadán v celém rozsahu jako v roce 2010. Smrtelné pracovní úrazy při pádu z výšky představují více než 50 % všech smrtelných pracovních úrazů ve stavebnictví. Na druhém místě ve stavebnictví nadále vykazují nejvyšší úrazovost zemní práce, dále manipulace s materiálem a montážní práce tzn. práce neprováděné v souladu s bezpečnostními požadavky. K vysoké pracovní úrazovosti patří rovněž práce ve výškách a pád do hloubky např. propadnutí střešní krytinou nebo sesutím z volného okraje.

2. Cíl úkolu

Hlavním cílem tohoto úkolu bylo dodržování předpisů na staveništích se zaměřením na bezpečný způsob práce. Kontroly byly zaměřeny zvláště na zajišťování bezpečnosti práce při pracích ve výškách, dále při zemních pracích, při manipulaci s materiálem na staveništi a při montážních pracích, včetně všech ostatních souvisejících činností.

Pro sjednocení přístupu inspektorů ke kontrole byl garantem hlavního úkolu zpracován kontrolní seznam, podle kterého byly jednotně prováděny kontroly všemi oblastními inspektoráty práce.

Kontroly byly provedeny u malých a středních právních subjektů, zejména u těch, kde byly při minulých kontrolách zjištěny závažné nedostatky a nově vzniklých právních subjektů a právních subjektů, u kterých od poslední kontroly uplynula doba minimálně 3 roky.

3. Zadání úkolu

Předmětem kontrol bylo dodržování požadavků bezpečnosti práce a technických zařízení se zaměřením na následující okruhy:

- zda zaměstnavatel seznámil obsluhu stavebních strojů s místními provozními a pracovními podmínkami majícími vliv na bezpečnost práce a obsluha stroj ovládá v souladu s návodem výrobce,

- povinnosti při pracovních úrazech,
- zda zaměstnavatel zajistil, aby všichni zaměstnanci obdrželi dostatečné a přiměřené informace a pokyny o BOZP a o informacích a pokynech vede zaměstnavatel dokumentaci,
- zda zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům bezplatně podle vlastního seznamu osobní ochranné pracovní prostředky na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce,
- zda zaměstnavatel chrání zaměstnance proti pádu z výšky kolektivním zajištěním (ochranné zábradlí, ochranné ohrazení, záchytné lešení, záchytné sítě),
- v případě, že zaměstnanci nejsou chráněni proti pádu kolektivním zajištěním, mají zaměstnavatelem přiděleny OOPP proti pádu, které jsou pro danou činnost vhodné, je určeno místo ukotvení a OOPP jsou pravidelně kontrolovány,
- zda se při práci více zhotovitelů na jednom staveništi dodavatelé vzájemně informují o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením,
- zda technické konstrukce, kterými jsou zaměstnanci chráněni proti pádu, propadnutí střešní krytinou nebo sklouznutí ze střechy, odpovídají svým provedením bezpečnostním požadavkům,
- zda je předepsaným (vhodným) způsobem zajištěn prostor pod a okolo přepravovaného břemene a pod prací ve výškách,
- zda výkopové práce a stěny výkopů jsou bezpečně zajištěny a zda jsou provedeny bezpečné výstupy a sestupy,
- zda jsou práce se zdvihacími zařízeními prováděny bezpečně v souladu s právními předpisy, systémem bezpečné práce,
- zda je manipulace s materiálem prováděna odborným způsobem a práce jsou prováděny odborně způsobilými osobami; zda jsou vázací prostředky vhodným způsobem skladovány a označeny,
- zda provoz staveništních rozvaděčů a pohyblivých přípojů je prováděn v souladu s bezpečnostními předpisy.

Součástí každé kontroly bylo rovněž i poskytnutí základních informací a poradenství týkající se zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek v souladu s § 5 odst. 1 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Celkem bylo provedeno **842 kontrol**.

Zhodnocení kontrolní činnosti dle oblastních inspektorátů práce:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet kontrolovaných subjektů	154	111	59	42	39	116	114	155	790
Počet kontrol	194	113	59	42	39	117	117	161	842
Počet zjištěných nedostatků	350	167	143	186	92	364	485	602	2 389

Nejčastěji porušovaná ustanovení ZP a zákona č. 309/2006 Sb.:

Předpis	Porušení	Počet porušení
Zákoník práce		
§ 104 odst. 5	poskytování OOPP podle vlastního seznamu na základě vyhodnocení rizik	133
§ 103 odst. 3	obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP	70
§ 103 odst. 2	zajišťování školení BOZP u zaměstnanců	134
§ 103 odst. 1	zajištění informací a pokynů o BOZP zaměstnancům	163
§ 102 odst. 1	přijímání opatření k předcházení rizik	72
§ 102 odst. 3	povinnost soustavně vyhledávat nebezpečné činitele procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje	81
Zákon č.309/2006 Sb.		
§ 4 odst. 1	technická zařízení – pravidelná a řádná údržba, kontrola a revize	144
§ 5 odst. 1	ochrana zaměstnanců proti pádu a zřícení	107

Výsledky kontrol

Vzájemná informovanost o rizicích

V případě, že na staveništi pracuje více zhotovitelů současně, mají zaměstnavatelé podle § 101 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, v platném znění, povinnost informovat se navzájem o rizicích, která svou činností vytvářejí. U tohoto ustanovení bylo zjištěno celkem 54 porušení. Předkládané doklady obsahují soupis všech možných rizik, která se na staveništích vyskytují bez ohledu, zda se takové práce na pracovištích budou provádět. Zaměstnavatelé mají pouze obecný seznam rizik, nikoliv konkrétně pro dané pracoviště a práce, které tam budou prováděny s ohledem na použité stroje, zařízení, použité materiály a pracovní postupy. Takto předaná informace o rizicích je pouze formální. V některých případech nejsou informace dány písemně a podepsány zaměstnanci, takže není doklad o tom, že byli s těmito riziky řádně seznámeni.

Na staveništích menšího rozsahu, kde výstavbu provádí podnikající fyzické osoby, písemné předávání staveniště s upozorněním na rizika vyplývající z jejich činnosti nebo rizika konkrétního pracovního místa zcela chybí.

Menší subjekty mají často univerzální předtisk předávacího protokolu a velmi často při předávání staveniště (pracoviště) zapomínají na rizika, která jsou specifická pro konkrétní pracovní místo.

Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech

Při kontrolní činnosti bylo zjištěno porušení zejména v evidenci pracovních úrazů. Při kontrolách bylo dále zjištěno, že zaměstnavatelé nevedou evidenci v knize úrazů tak, aby kniha úrazů obsahovala údaje potřebné pro případné sepsání záznamu o úrazu a v knize úrazů tak nejsou zahrnuty ty úrazy, kde nebyla pracovní neschopnost.

Školení zaměstnanců o právních předpisech BOZP

Zaměstnavatelé sice provádějí školení, které je povinen zajistit dle právních předpisů, ale v mnohých případech již neprovádí aktualizaci osnovy školení pro výkon práce tak, aby byla v souladu s platnými právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti práce. Zaměstnanci v některých případech nejsou seznamováni se změnami platných předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nebo školitelé školí dle již neplatných

právních předpisů. Ustanovení v zákoníku práce, podle něhož zaměstnavatel určí obsah a četnost školení, způsob ověřování znalostí a vedení dokumentace, nebyla ze strany zaměstnavatelů v plné míře zajištěna.

Vyhodnocení rizik zaměstnavatelem

Problematika vyhledávání rizik a přijímání opatření vykazovala u mnoha kontrolovaných subjektů pouze formální přístup. Seznamy s vyhodnocenými riziky jsou pouze v obecné rovině a neodpovídají provozu, pro něž jsou zpracovány. Subjekty, které tato rizika mají vyhodnocena, nedokážou s těmito riziky dále pracovat a seznamování zaměstnanců má pouze formální a nikoli produktivní charakter.

Poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik dle vlastního seznamu

Zaměstnavatelé poskytují osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP) pro osobní zajištění pro práci ve výškách, které mnohdy nesplňují stanovené technické požadavky a nevěnuje se pozornost pravidelným prohlídkám a předepsaným zkouškám. Bylo zjištěno, že ačkoliv zaměstnavatel poskytl OOPP proti pádu, zaměstnanci nebyli řádně proškoleni a rovněž nebyli seznámeni s návodem výrobce na jejich používání při předpokládaných činnostech, zejména pak s postupem vyprošťování při mimořádných událostech. V některých případech návody výrobce nejsou u zaměstnavatele k dispozici, anebo jsou ke kontrole předkládány pouze návody v cizím jazyce. Ze strany zaměstnavatelů jsou uvedené skutečnosti značně podceňovány. Při kontrolách byly zjištěny i případy, kdy zaměstnanci vůbec nebyli vybaveni OOPP proti pádu z výšky, a přesto prováděli práce ve výšce, např. na střeších. Nejvíce porušení v používání OOPP proti pádu bylo opakovaně zjištěno u OSVČ - tesařů, pokrývačů a klempířů.

Zaměstnavatelé, přestože mají vypracované seznamy pro poskytování OOPP dle zásad stanovených v NV č. 495/2001 Sb., neprovádí jejich aktualizaci s ohledem na prováděné práce související se stavebními činnostmi. Tato skutečnost je patrná zejména u prostředků osobního zajištění, kdy zaměstnanci provádějí práce ve výškách anebo práce spojené s montáží a demontáží dočasných stavebních konstrukcí.

Zajištění stavenišť

Nejčastějším porušením ustanovení předpisů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništích a to především v případech, kdy staveniště přímo sousedí s veřejným prostorem, na kterém je velký pohyb veřejnosti a dopravy, je nezajištění stavenišť proti vstupu nepovolaných osob, neprovedení oplocení nebo ohrazení a chybějící výstražné značky upozorňující na zákaz vstupů nebo vjezdů do prostoru.

Kolektivní ochrana proti pádu z výšky

Nejzávažnějším nedostatkem plynoucím z provedených kontrol je neplnění požadavku na přednostní použití kolektivní ochrany proti pádu z výšky anebo do hloubky před prostředky individuální ochrany. Dále není rozlišováno mezi zábranou a zábradlím (jako pevnou konstrukcí), v mnoha případech jsou volné hrany pádu ohrazeny páskou.

V kontrolní činnosti bylo také zjištěno chybějící zajištění volných okrajů pracovišť nacházejících se ve výšce a to např. nevyhovujícím zábradlím. Této oblasti byla při kontrolách věnována zvýšená pozornost, neboť pády z výšky jsou nejčastější příčinou smrtelných pracovních úrazů.

Bezpečnostní požadavky na technické konstrukce

Nejčastějším opakujícím se zjištěním při kontrolách je zejména chybějící doklad o předání a převzetí technické konstrukce. Osoby, které provádí montáž nebo demontáž lešení nejsou mnohdy řádně proškoleny a zaučeny pro daný typ lešení a jejich znalosti nejsou ověřeny. Při kontrolách byly zjištěny neúplně provedené ochranná zábradlí, nedostatečné zajištění stability dočasné technické konstrukce úhlopříčným ztužením a kotvením, nevyhovující dřevěné žebříky pro výstup a sestup mezi podlahami, větší mezery mezi dílci pracovních podlah včetně nedostatečného zajištění jejich stability.

Zajištění prostoru při pracích ve výškách a pod přepravovanými břemeny

Nejčastěji se vyskytujícím nedostatkem je úplně chybějící zajištění ohroženého prostoru při pracích ve výškách a pod přepravovanými břemeny, zejména absence ohrazení ohroženého prostoru nebo výstražné značky upozorňující na nebezpečí úrazu pádem předmětů nebo materiálu z výšky. Tyto nedostatky se vyskytují především na staveništích sousedících s prostorem používaným veřejností, kdy hrozí úraz pádem předmětu z výšky především veřejnosti, chodcům a řidičům vozidel.

Zemní práce

Nejčastěji se vyskytujícím nedostatkem při zemních pracích je neprovedení technického zajištění proti pádu osob do výkopů – absence zábradlí – zvláště na pracovištích s pohybem veřejnosti nebo na uzavřených staveništích, kdy hloubka výkopu přesahovala někdy až 2,5 m. U větších podnikatelských subjektů nejsou s výkopy problémy. Tyto subjekty používají ochranné rámy a typové pažící dílce, žebříky a pomocná schodiště. Při kontrolách menších subjektů bylo zjištěno, že nejsou mnohdy plněny požadavky na organizaci práce a pracovní postupy při zemních pracích, zejména na zabezpečení výkopů proti pádu, zajištění výkopů ochrannou konstrukcí, zřízení bezpečných sestupů a výstupů, ukládání zeminy příliš blízko hrany výkopu apod.

Bezpečný provoz a používání strojů na staveništi

V rámci kontrolní činnosti zaměřené na používané stroje a strojní zařízení lze konstatovat, že většina složitějších strojů a zařízení (stroje na zemní práce, doprava betonových směsí apod.) je zajištěna smluvně u poddodavatelských právních subjektů, které jsou na tuto činnost specializovány. Jejich technický stav a provozní podmínky jsou na dobré úrovni, o této činnosti se však většinou nevede provozní dokumentace. Z příznivého hodnocení stavebních strojů a zařízení je však nutno vyjmout stavební plošinové výtahy bez dopravy osob. Tyto jsou konstrukčně značně zastaralé a jejich instalace, odzkoušení a provoz není mnohdy v souladu s bezpečnostními předpisy. Je však možné konstatovat, že těchto zařízení značně ubývá, s ohledem na jejich zastaralost a mechanické opotřebení.

Provozování zdvihacích zařízení

Některí kontrolovaní provozovatelé zdvihacích zařízení neměli vypracovaný systém (dokumentaci) pro řízení bezpečného provozu jeřábové dopravy, se kterým by seznámili své zaměstnance, kteří v tomto systému vykonávali pracovní činnost. Tento nedostatek byl zjištěn v převážné míře u provozovatelů mobilních jeřábů.

Staveništní rozvaděče a pohyblivé přístroje

U hlavních staveništních rozvaděčů ve většině případů nebyly zjištěny závažné nedostatky. Přidružené staveništní rozvaděče, které jsou součástí elektrické soustavy staveniště, bývají opomíjeny stejně jako prozatímní pohyblivé přívody. Většina provozovatelů užívá

prodlužovací přívody, které svými parametry naprosto odporují normovým hodnotám. Dalším problémem nedostatečná ochrana pohyblivých přívodů před mechanickým poškozením.

5. Sankce

V rámci kontrol vyplývajících z tohoto hlavního úkolu bylo uloženo za správní delikty celkem **80 pokut** o celkové hodnotě **2,129.000 Kč**.

Pokuty uložené v rámci hlavního úkolu jednotlivými oblastními inspektoráty práce

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10
Počet kontrolovaných subjektů	154	111	59	42	39	116	114	155
Počet kontrol	194	113	59	42	39	117	117	161
Uložené pokuty (Kč)	150000	65000	546000	280000	236000	342000	190000	320000
Počet pokut	7	2	17	10	5	16	8	15

6. Závěr

Výsledky tohoto úkolu i v letošním roce potvrzují, že staveniště je stále jedním z nejrizikovějších pracovišť, na kterém se setkáváme s pracovními činnostmi obsahujícími rizika ze všech možných odvětví.

Většině případů zjištěných porušení BOZP při kontrolách na stavbách bylo možné předejít především důslednější kontrolou pracovišť a stavenišť vedoucími a odpovědnými pracovníky jednotlivých zhotovitelů, především jejich spoluprací s odborně způsobilými osobami, působícími v oblasti prevence rizik a koordinátory BOZP na staveništích. Činnost koordinátorů by měla výraznou měrou přispět na zvýšení úrovně BOZP na staveništích. Lze konstatovat v porovnání s předcházejícím obdobím, že došlo k určitému zlepšení úrovně výkonu koordinátorů na stavbě, a to i z hlediska zpracovaných plánů BOZP.

Na základě vyhodnocení vývoje pracovní úrazovosti a úrovně stavu BOZP na staveništích bude úkol, bezpečnost na staveništích, pokračovat i v roce 2012.

VII. Kontrola zaměstnavatelů v dopravě

1. Úvod

Již po několik let byly kontroly v dopravě zaměřeny převážně na podnikatelské subjekty, které měly silniční dopravu jako hlavní předmět podnikání. Cílenými kontrolami byla u nich zjišťována úroveň dodržování bezpečnostních předpisů při práci a při prováděných kontrolách, zejména u nově vzniklých subjektů, bylo poskytováno poradenství.

Pro rok 2011 byla předmětem kontroly doposud opomíjená a málo zastoupená skupina podnikatelských subjektů, která provozuje dopravu na základě živnostenského listu, ale bez udělené licence k dopravě. Kontroly byly prováděny u subjektů, jejichž předmětem podnikání je např. pekařství a výroba potravin, výroba krmiv, provádění staveb, kovovýroba a obchod hutním materiálem, velkoobchod nápoji, výroba přívěsů, obchod dřevem, nakládání s odpady apod. Tito zaměstnavatelé jsou povinni organizovat a dodržovat při své činnosti nejen nařízení vlády č. 589/2006 Sb., kterým se stanoví odchylná úprava pracovní doba a doby odpočinku zaměstnanců v dopravě, ale také nařízení vlády č.168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky.

2. Cíl úkolu

Provedenými kontrolami se inspekce práce připojila k naplňování cílů „Národní strategie bezpečnosti silničního provozu“. Kontroly měly přispět ke snížení úrazovosti během provozu silničních vozidel a ke snížení nehodovosti na našich silnicích, kde jedním z příčin dopravních nehod může být únava řidičů nebo špatný technický stav vozidel. U kontrolovaných subjektů bylo poskytováno účinné poradenství.

3. Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce provedl kontrolu alespoň u 25 právních subjektů na inspektora příslušné odbornosti, provádějícího kontrolu podle tohoto hlavního úkolu. Předmětem inspekční činnosti byla mimo jiné kontrola dodržování požadavků organizace pracovního režimu řidičů, organizace dopravy jako takové (místní provozní bezpečnostní předpis) a stav techniky a technického zařízení.

Kontrola byla zaměřena na tyto požadavky:

- organizování a plánování práce řidičů zaměstnavatelem,
- pracovní režim řidičů, dodržování dob přestávek mezi směnami a přestávky v týdnu,
- seznámení zaměstnance s pokyny zaměstnavatele ve vztahu k BOZP, školení zaměstnanců vzhledem ke konkrétním rizikům prováděné práce,
- odbornou a zdravotní způsobilost řidičů,
- místní provozní bezpečnostní předpis upravující pracovní a technologické postupy při provozování dopravy,
- stav techniky a technického zařízení z pohledu BOZP.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Při plnění tohoto celorepublikového úkolu bylo oblastními inspektoráty práce provedeno **352 kontrol** u **350 subjektů** (výběr byl proveden na základě místních znalostí regionu, zejména u dopravců, u kterých nebyla kontrola dosud prováděna). Při těchto kontrolách bylo zjištěno **1 382 porušení právních předpisů** ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Všechny oblastní inspektoráty práce splnily požadavek provést alespoň 25 kontrol na inspektora příslušné odbornosti, k nedodržení stanoveného počtu kontrol na inspektora došlo pouze u jednoho oblastního inspektorátu práce, kde tento stav byl zapříčiněn závažným dlouhodobým zdravotním stavem jednoho z inspektorů. V celkovém souhrnu se však dá říci, že stanovený počet provedených kontrol na inspektora byl v rámci republiky splněn.

Základní informace k celorepublikovému úkolu v dopravě:

Oblastní inspektorát práce	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
počet kontrolovaných subjektů	51	27	36	25	56	26	70	61	350
počet následných kontrol	4				2		1		7
počet zjištěných nedostatků	218	129	100	110	91	64	261	410	1383
počet subjektů bez závad	3			2	15		4	1	25
počet inspektorů	2	1	2	1	2	1	2	2	27 kontrol na inspektora

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byl zákoník práce, následován zákonem 309/2006 Sb., o dalších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci a jako třetí nejčastěji porušovaný předpis bylo nařízení vlády 589/2006 Sb., kterým se stanoví odchylná úprava pracovní doby a doby odpočinku v dopravě.

Porovnáním se stavem za předchozí rok lze konstatovat, že ubylo nedostatků přímo definovaných zcela konkrétním předpisem (nedostatky v poskytování bezpečnostní přestávky, školení odborné způsobilosti řidičů, nepřetržitý odpočinek mezi směnami a délka směny specifické pro dopravu), ve prospěch obecných nedostatků vymezených zákoníkem práce např. nedostatky právě v oblasti školení bezpečnosti při práci. V rámci zákoníku práce bylo nejčastěji porušováno ustanovení týkající se povinnosti zaměstnavatele nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti.

Vybraná porušení ustanovení zákoníku práce s vysokým počtem výskytu

porušené ust. ZP	popis závady	počet porušení
§ 103 odst.1 písm.a)	Zaměstnavatel připustil, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost neodpovídá schopnostem a zdravotní způsobilosti	185
§ 96 odst. 1	Zaměstnavatel je povinen vést evidenci odpracované doby a doby pracovní pohotovosti	177
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro jimi vykonávané práce (při změně prac. zařazení anebo mají-li podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci	118
§ 102 odst. 4	zaměstnavatel je povinen vést o vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních vést dokumentaci	60

Organizování a plánování práce řidičů zaměstnavatelem, pracovní režim řidičů, dodržování dob přestávek mezi směnami a přestávky v týdnu

Při kontrolách bylo zjišťováno, že zaměstnavatelé nerozvrhli pracovní dobu svým zaměstnancům tak, aby měli týdenní odpočinek popř. odpočinek mezi směnami. Zejména se situace týkala řidičů při rozvozu pečiva do jednotlivých prodejen, jež jsou smluvně vázáni provádět dodávku pečiva dle požadavků odběratele (např. Kaufland apod.), a to i vícekrát denně, kdy dochází pečivo. Nedodržení požadavku na odpovídající délku odpočinku mezi směnami bylo nedodrženo u 24 kontrolovaných subjektů (asi 7 % kontrolovaných subjektů). Za zmínku stojí případ, kdy kontrolou bylo zjištěno, že odpočinek v týdnu byl řidiči poskytnut až po odpracování 13 směn po sobě jdoucích. U jiného dopravce bylo kontrolami zjištěno překročení ročního fondu přesčasových hodin. Řidiči odpracovali v rozmezí 600 až 700

přesčasových hodin na jednoho řidiče za rok 2010. (Kontrolovalo se předchozí ukončené období).

Asi 39 % kontrolovaných subjektů (136 subjektů) řádně nevedlo evidenci pracovní doby v souladu s požadavkem ustanovení zákoníku práce. Při kontrole subjekty předložily pouze záznamy o době řízení vozidla a „stazky“ nebo zaměstnavatel nabízel jako alternativu pro evidenci odpracované doby sestavy a údaje z GPS. Inspektoři v těchto případech konstatovali, že údaje z GPS jsou data o vozidle a není zcela prokazatelné, o jakého konkrétního řidiče se v daném okamžiku jízdy jednalo, a proto nebylo ani možné zkontrolovat pracovní režim jednotlivého řidiče.

Byla-li předložena evidence pracovní doby (jednalo se většinou o evidenci docházky), neodpovídala skutečně odpracované pracovní době (porovnání s evidencí doby řízení vozidla).

Seznámení zaměstnance s pokyny zaměstnavatele k zajištění BOZP

Zaměstnavatelé podceňují prokazatelné seznámení s informacemi a pokyny výrobců speciálních nástaveb vozidel stanovených v návodech k obsluze zařízení, jako jsou např. zadní zvedací hydraulické čelo, hydraulický nakladač, hydraulická ruka (jeřáb), nosič kontejnerů, cisterna na přepravu mouky, přívěs na přepravu zemních strojů apod. Zejména v menších organizacích nebývá systém bezpečnosti práce dobře nastaven. Zaměstnavatel nezajišťuje školení BOZP, nebo to zaměstnavatel nemůže doložit v požadované dokumentaci.

Nedostatky týkající se školení BOZP byly zjištěny většinou u vstupního školení, kdy zaměstnavatelé nemají doložen obsah školení a na seznámení s předpisy odkazují pouze v textu smlouvy.

Dále byly zjištěny nedostatky týkající se termínu provedení vstupního školení. Zaměstnavatelé často zajišťují školení až po nástupu do práce (většinou v průběhu prvního měsíce).

Kontrola potvrdila, že ještě přetrvávají nedostatky zejména u malých a středních firem, kdy dopravci nezajišťují řidičům školení BOZP v domněnání, že jsou proškoleni v autoškole. Často se vyskytuje závada, kdy u zaměstnavatele nebývají vyhodnocená rizika, dopravci nemají vypracován seznam pro poskytování OOPP včetně průkazné evidence, neseznámili zaměstnance s kategorizací prací (neboť ta není provedena), neprovádějí prověrky BOZP.

Odborná a zdravotní způsobilost zaměstnanců

V ojedinělých případech se ještě vyskytuje nedostatek v odborné způsobilosti řidičů. Za všechny lze uvést jeden příklad, kdy řidiči zaměstnavatele byli v minulosti na školení v akreditované autoškole, nicméně následně po několik let toto školení nenavštěvovali z důvodu, že externí bezpečnostní technik jim sdělil, že na školení nemusí. Při provedené kontrole a vysvětlení, jak se na uvedené předpisy ohledně školení řidičů pohlíží, zaměstnavatel ihned zajistil obnovu prováděného školení řidičů v autoškole a s bezpečnostním technikem ukončil spolupráci.

V zajišťování zdravotní způsobilosti byly také zjišťovány nedostatky. Zejména u zaměstnanců, kteří mají v pracovní smlouvě ještě jiné pracovní zařazení než řidič, například řidič – skladník, zaměstnavatel nepřihlíží při lékařských prohlídkách k této části pracovní náplně. Většinou byly doloženy vstupní lékařské prohlídky, které nejsou zajišťovány nejpozději v den nástupu, ale později, převážně do měsíce. Většina zaměstnavatelů nemá zajištěnu závodní preventivní péči. Doložené lékařské prohlídky pro řidiče často nejsou svým obsahem a formou v souladu s platnou legislativou. Mnoho zaměstnavatelů předkládalo při kontrolách jako doklady o prováděných lékařských prohlídkách písemnosti ve formě „Zdravotní list“, nebo „Potvrzení o lékařské prohlídce“ popř. „Poukaz na lékařskou prohlídku“. V jednom případě byla předložena písemnost, ve které praktický lékař uvedl, že zaměstnanci jsou zdraví, avšak nebyl k tomu ani soupis zaměstnanců, kteří se podrobili lékařské prohlídce. V jiném případě závodní lékař potvrdil zdravotní způsobilosti řidičů na hromadný seznam řidičů formátu A4 s uvedením hodnocení „schopen“. Inspektoři se setkali i s případem potvrzování zdravotní způsobilosti závodním lékařem do tzv. zápisníku bezpečnosti práce s uvedením hodnocení „zdravotní stav dobrý“. Ani jeden z výše popsanych případů nesplňoval požadavek dle vyhlášky č. 277/2004 Sb., resp. přílohy vyhlášky č. 72/2011 Sb.

Při několika kontrolách bylo zjištěno, že zaměstnavatel nezajišťuje pravidelné lékařské prohlídky řidičů v domnění, že je dostatečné, když řidiči mají psychologické a dle dřívějších požadavků neurologické vyšetření.

Obsah místního provozního bezpečnostního předpisu

U 73 subjektů bylo zjištěno, že při provozování dopravy není zpracován místní provozní bezpečnostní předpis. U některých subjektů je zpracován předpis pro dopravu tím způsobem, že je opsáno NV 168/2002 Sb., ale zaměstnavatel nestanovil konkrétní pracovní postupy týkající se výkonu práce zaměstnanců nebo nemá vyřešenu bezpečnou dopravu na pracovišti tak, aby zaměstnanci nebyli ohroženi dopravou na pracovištích. Někteří zpracovatelé interních předpisů pod názvem „Dopravní řád“ či „Místní provozní předpis pro dopravu“ ve svých dokumentech, které vypracovali již před několika lety, neprovedli žádné úpravy a opravy textu dle platné legislativy. Jako příklad lze uvést to, že ve směrnících byla nalezena citace předpisů, které již byly zrušeny (zákon č. 475/2001 Sb., vyhláška č. 213/1991 Sb., nařízení vlády 494/2001 Sb.), nebo v jiném dokumentu je autorem uvedeno, že školení řidičů z povolání se provádí 1x ročně v rozsahu 16 hodin, což dnes již neplatí a bylo zrušeno a nahrazeno jiným rozsahem. V jednom případě bylo v dokumentu nalezeno, že provozovna se nachází na jiném místě, než ve skutečnosti je. V tomto konkrétním případě došlo k tomu, že autor pro zpracování směrnice použil text od jiného zaměstnavatele a zde neprovedl úpravu dle skutečnosti objednatele a tento ani tuto chybu nezjistil.

Stav techniky a technického zařízení z pohledu BOZP

Nejvíce závad a nedostatečné zajištění v systému řízení BOZP bylo zjišťováno u těch kontrolovaných organizací, které nemají žádným způsobem zajištěn systém řízení BOZP a snaží se tento požadavek zajistit vlastními silami, přestože k této činnosti nemají dostatek znalostí o právních a ostatních předpisech, podle kterých musí splnit základní povinnosti stanovené k zajištění BOZP v dopravě a současně totéž platí při pořizování vlastní dokumentace.

Domníváme se, že situace by se mohla výrazně zlepšit po nabytí plné účinnosti zákona č. 309/2006 Sb., kdy budou zaměstnavatelé tímto zákonem nuceni řešit otázky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci odborně způsobilými osobami.

Většina kontrolovaných subjektů měla provozovnu v pronajatých prostorách a sama nemá účelové komunikace, byly však případy, kdy kontrolovaný subjekt neměl ani provozní prostory. Často se jedná o pronajatá parkovací místa a firma sídlí v pronajatých kancelářích nebo je sídlo v místě bydliště. Opravy vozidel jsou zajišťovány většinou odborným servisem, protože se jedná o vozidla na operativní leasing.

U subjektů, které mají provozní a skladové prostory, byly zjištěny nedostatky týkající se neoznačení nosnosti regálů s uvedením počtu buněk v sloupci a oddělení komunikací od ostatních ploch (převážně se jedná o obnovu nátěrů).

5. Sankce

Sankční politiku naplňovaly oblastní inspektoráty práce v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 251/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Dopravcům bylo uloženo 25 pokut **v celkové výši 906.360 Kč.**

Uložené sankce:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
počet uložených pokut	4	2	3	8	4	1	1	2	25
výše uložených pokut (Kč)	270000	220000	30000	233000	42000	10000	15000	86360	906360

V rámci plnění úkolu nedošlo k žádnému vydání zákazu používání objektů, pracovišť, resp. k zákazu práce přesčas či práce v noci. Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných závad, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Navržená opatření oblastních inspektorátů k odstranění rizik se týkala zejména:

- aktualizování a doplnění osnov školení,
- doplnění pracovních smluv v souladu s ustanovením §37 zákoníku práce,
- jednoznačným doporučením, aby potvrzení o zdravotní způsobilosti řidičů odpovídalo požadavkům vyhlášky č. 277/2004 Sb., resp. přílohy vyhlášky č. 72/2011 Sb.,
- zavedením evidence odpracované pracovní doby v souladu s požadavky zákoníku práce,
- zlepšení znalostí řidičů v obsluze tachografů,
- doplnění místního provozního dopravního předpisu o postupy a operace prováděné na pracovištích.

6. Závěr

Provedenou kontrolou bylo upozorněno na nedostatky, jejichž odstraněním a zejména zajištěním jejich neopakování může dojít k pozitivnímu ovlivnění nepříznivého počtu smrtelných i pracovních úrazů vznikajících na pozemních komunikacích. K účinné prevenci přispělo poradenství, zejména u nových a malých firem, které se dosud s činností Státního úřadu inspekce práce ani oblastních inspekcí práce nesetkaly.

S ohledem na množství zjišťovaných nedostatků se lze domnívat, že kontrola s předmětným zaměřením byla zvolena vhodně. Doporučuji proto, aby se kontroly tohoto zaměření prováděly i nadále.

Veškeré zjištěné nedostatky byly prokonzultovány se statutárními zástupci prověřených subjektů a byly stanoveny termíny k jejich odstranění. Zaměstnavatelé (dopravci), kteří si nechávají úkoly BOZP zajišťovat externě, nemají často v těchto otázkách dostatečné znalosti a nemohou posoudit úroveň externích poskytovatelů služeb v oblasti BOZP a nebo doporučení externích bezpečnostních techniků nerespektují, neboť jim připadají příliš nákladná. V horším případě je z důvodu šetření mzdových nákladů zajištěním BOZP pověřen personalista nebo účetní, kteří nemohou mít dostatečný přehled o platné legislativě v oblasti BOZP a jsou přetíženi svými základními povinnostmi.

Přes všechno výše řečené lze jednoznačně pozitivně hodnotit ten fakt, že pozvolna narůstá počet subjektů, kde kontrola nezjistila žádná závažná pochybení. Tuto situaci lze přičíst na vrub poradenské činnosti Státního úřadu inspekce práce a oblastních inspektorátů práce, která je kontrolovaným subjektům poskytována a pozitivně ji přijímají a vítají.

VIII. Kontrola systému BOZP a pracovních podmínek v malých a středních podnicích

1. Úvod

Převážná většina podnikatelských subjektů v České republice spadá z hlediska počtu zaměstnanců do kategorie malých a středních podniků. Každý rok nově vznikají další subjekty. Z hlediska prevence je důležité, aby kontrola u nově vzniklých subjektů proběhla co nejdříve po zahájení jejich činnosti. Kontroly jsou směřovány do těch oborů ekonomických činností, kde lze předpokládat vyšší potencionální ohrožení zaměstnanců a kde je nutné subjekty vést k dlouhodobé péči o zajišťování oblasti bezpečnosti práce, vytváření vhodných pracovních podmínek a požadovaných pracovně právních vztahů. Jedná se hlavně o činnosti, u kterých dlouhodobě dochází k velkému počtu pracovních úrazů, nemocí z povolání a havárií. Dále pak u subjektů, na které OIP obdržel opakovaně podněty na neplnění povinností vyplývajících ze závazných předpisů pro oblast bezpečnosti práce a u subjektů, u kterých došlo ke vzniku smrtelných pracovních úrazů nebo úrazů vyžadujících hospitalizaci delší než pět dní.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo vykonat preventivní kontroly převážně u subjektů vykazujících vysokou pracovní úrazovost a u nově vzniklých malých a středních subjektů, u nichž doposud nebyla provedena kontrola zaměřená na oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Cílem úkolu nebylo jen zjištění skutečného stavu BOZP a uložení opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole, ale také poskytování informací a poradenství týkající se BOZP, pracovních vztahů a podmínek.

3. Zadání úkolu

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrole vybírány:

- subjekty v kategorii 1 až 249 zaměstnanců a to přednostně subjekty, u kterých inspekce práce žádnou kontrolu v předcházejícím období neprovedla nebo od poslední kontroly uplynulo více jak 5 let, a subjekty, u kterých při předešlé kontrole byly zjištěny závažné nedostatky,

- subjekty s nepříznivým vývojem pracovní úrazovosti a subjekty s opakovanými podněty na neplnění povinností v oblasti BOZP,
- subjekty s vyšším potenciálním ohrožením osob, a to především subjekty činné v oborech: lesnictví a těžba dřeva, zpracování dřeva, výroba nábytku, výroba potravin a nápojů, textilní průmysl, výroba papíru a výrobků z papíru, výroba chemických látek a přípravků, výroba pryžových a plastových výrobků, výroba skla a skleněných výrobků, výroba ostatních nekovových minerálních výrobků, výroba železa, oceli, ferrosilitin, plochých výrobků a tváření za tepla, slévárenství, výroba a rozvod elektrické energie, vody, plynu a tepla. Další obory ekonomických činností si OIP zařadily s ohledem na stav a vývoj BOZP v jeho územní působnosti. Do plnění úkolu nebyly zařazovány subjekty podnikající ve stavebnictví, zemědělství, strojírenství, školství a v dalších oborech, které mají samostatný úkol.

Kontroly byly rozděleny do dvou částí - administrativní kontrola a vlastní kontrola na konkrétních pracovištích. Administrativní kontroly byly zaměřeny především na vyhledávání a hodnocení rizik a na přijímání opatření k eliminaci rizik a na realizaci těchto opatření. Dále pak bylo prověřováno, zda kontrolovaný subjekt seznamuje vlastní zaměstnance s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením a zda zabezpečuje, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění BOZP a o přijatých opatřeních, zejm. ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuaci fyzických osob v případě mimořádných událostí. Dále byly kontrolovány pracovní podmínky zaměstnanců, pracovní doba, její evidence a dodržování přestávek na jídlo a oddech a odpočinku mezi dvěma směny a nepřetržitého odpočinku v týdnu, poskytování OOPP se zřetelem na možná rizika, jejich vhodnost a používání, vedení předepsané evidence pracovních úrazů, přijímání a realizace opatření proti jejich opakování a provádění vlastních prověrek BOZP na všech pracovištích zaměstnavatele.

Fyzické kontroly na pracovištích byly zaměřeny zejména na realizaci a dodržování opatření stanovených na základě vyhodnocení rizik a jejich dostatečnosti se zřetelem na konkrétně prováděné činnosti. Na jednotlivých pracovištích pak bylo kontrolováno, jak subjekty svým zaměstnancům vytvářejí bezpečná a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracoviště, a to jak z hlediska uspořádání, tak vybavení těchto pracovišť. Byla rovněž kontrolována a posuzována vhodnost zpracovaných pracovních postupů a jejich dodržování. U strojů

a zařízení bylo kontrolováno vedení provozní dokumentace včetně provádění pravidelné údržby, kontrol a revizí. Byly prováděny kontroly provozovaných strojů a zařízení, zaměřené zejména na technický stav a na vybavenost a funkčnost jednotlivých ochranných zařízení, na jejich bezpečné ovládání, na dodržování povinností stanovených v průvodní dokumentaci výrobce kontrolovaných strojů a zařízení, na odbornou způsobilost obsluhy a na seznámení zaměstnanců s návody k obsluze.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo v roce 2011 provedeno inspektory oblastních inspektorátů práce **celkem 3 422 kontrol u 3 349 subjektů**. Ve 178 případech byla provedena následná kontrola zaměřená na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno **13 622 nedostatků**.

Bližší údaje týkající se tohoto hlavního úkolu:

Oblastní inspektoráty práce	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrolovaných subjektů	475	343	235	364	226	422	403	905	3349
Počet kontrol	477	350	237	369	232	424	407	926	3422
Počet následných kontrol	72	10	0	35	9	17	30	5	178
Počet nedostatků	1751	1064	677	877	801	1717	2184	4551	13622

Nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, dále NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.

Přehled nejčastěji porušovaných právních předpisů:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb.	6 979	44
Zákon č. 309/2006 Sb.	2 324	15
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	3 594	23
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	1 462	9
Vyhl. č. 48/1982 Sb.	456	3
Ostatní	1 031	7

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb.:

Porušená ust.	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 101	Zaměstnavatel nezajistil bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, které se týkají výkonu práce.	116
§ 102	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	2483
§ 103	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti týkající se zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců. Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům řádné školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, nevede řádně dokumentaci o provedeném školení	2363
§ 104	Zaměstnavatel neposkytuje řádně zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky a nekontroluje jejich používání.	698
§ 105	Zaměstnavatel nevede řádně evidenci o všech úrazech, nepřijímá opatření proti opakování pracovních úrazů.	151

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb.:

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 2	Zaměstnavatel nevytvořil takové pracoviště, aby odpovídalo bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště.	329
§ 4	Zaměstnavatel nedodržel požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí.	1533
§ 5	Zaměstnavatel neorganizoval zaměstnancům práci a nestanovil pracovní postupy.	171
§ 6	Zaměstnavatel na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, neumístil bezpečnostní značky a značení nebo nezavedl signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo s nimi neseznámil zaměstnance.	213

Prevence rizik

Zaměstnavatelé si uvědomují nutnost vedení dokumentace o vyhledávání a vyhodnocování rizik, avšak často to považují za pouhý administrativní úkon. Bylo zjištěno, že dokumentace rizik je mnohdy zpracována formálně nebo neúplně. Opatření k omezení rizik včetně přidělování osobních ochranných pracovních prostředků (OOPP) jsou často pouze intuitivní, vyhodnocení rizik není konkrétní a liší se od rizik skutečně se vyskytujících na pracovišti.

Z výše uvedeného vyplývá, že ne všichni zaměstnavatelé přistupují k problematice prevence rizik s potřebnými znalostmi problematiky a s patřičnou zodpovědností.

Školení a příprava k výkonu práce

Inspekční činností bylo mnohdy zjišťováno, že osnovy školení obsahují předpisy, které nemají přímou souvislost s vykonávanou prací školeného zaměstnance. Naproti tomu chybějí ve větší míře odkazy např. na návody od výrobců konkrétních používaných strojů a zařízení, místní provozní bezpečnostní předpisy, směrnice vydané kontrolovaným subjektem apod.

Pracovní doba

Nejčastěji zjišťované nedostatky v této oblasti byly zejména neseznámení zaměstnanců s týdenní pracovní dobou a jejím rozvržením, vedení a způsob vedení evidence odpracované pracovní doby. Někteří zaměstnavatelé vedou evidenci odpracované doby formou čárek, bez konkrétních údajů o odpracované pracovní době. V řadě případů není vedena evidence odpracované noční práce a práce přesčas, ve výjimečných případech není vedena evidence odpracované doby vůbec. V evidenci odpracované pracovní doby nejsou mnohdy zaznamenávány přestávky na jídlo a oddech, které nejsou v mnoha případech ani stanoveny.

Pracoviště

Kontrolou pracovišť bylo zjištěno nejvíce nedostatků nedodržováním ustanovení NV č. 101/2005 Sb., které svým rozsahem zahrnuje nejširší oblast požadavků na pracoviště a pracovní prostředí. Zjištěné nedostatky se týkaly např. neoznačování nosností podlah a regálů, nevyhovujících manipulačních ramp; dále se jedná o nedostatky u komunikací, ať už z pohledu poškození povrchů, jejich označování, udržování jejich stálé průchodnosti, nedostatečné šířky s ohledem na počet pohybujících se osob a provoz dopravních a manipulačních prostředků, které je používají; nejsou vyčleněny dostatečné manipulační prostory pro příjem a odkládání výrobků apod. Mimo jiné byly často zjištěny i nedostatky v oblasti bezpečnostních značek a značení, kdy subjekty např. neobnovují výstražná značení.

Stroje, technická zařízení, přístroje a nářadí

Příčiny zjištěných nedostatků je možno vidět v nedostatečně funkčním systému péče o bezpečnost při práci a péče o bezpečnost technických zařízení v rámci technické prevence rizik. Zaměstnavatelé neměli často průvodní technickou dokumentaci strojů a zařízení,

obsahující návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí a následné pravidelné kontroly a revize zařízení a nezajistili, aby provozované zařízení bylo vybaveno provozní dokumentací podle ustanovení nařízení vlády č. 378/2001 Sb.

Dále v mnoha případech neprováděli preventivní kontroly pracovních strojů a zařízení z hlediska udržení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, důsledkem toho bylo zjištění chybějících nebo nesprávně nastavených ochranných prvků a ochranných zařízení u pracovních strojů.

U vyhrazených technických zařízení v mnoha případech zaměstnavatelé nezajišťují provádění předepsaných revizí, prohlídek a kontrol, a to zejména u elektrických zařízení. V souvislosti s provozovaným elektrickým zařízením bylo dále zjišťováno, že kontrolované subjekty nemají vypracovány protokoly o určení vnějších vlivů k zajištění bezpečného provozování elektrického zařízení v prostorách jiných než bezpečných a tím také nemají stanoveny tomu odpovídající lhůty provádění periodických revizí. Důsledkem toho je pak nevyhovující systém technické prevence a zanedbaný, a tím i rizikový stav zařízení.

Kontrola používání přidělených OOPP zaměstnanci

Při těchto kontrolách byly zjištěny nedostatky např. v tom, že zaměstnavatel nezajistil vypracování, případně aktualizaci, právním předpisem předepsaného seznamu poskytování OOPP, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů a to v návaznosti na nařízení vlády č. 495/2001 Sb. Stále se ještě vyskytují případy, kdy zaměstnavatelé nahrazují poskytování mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků finančním plněním.

1. Sankce

Z celkového počtu zjištěných nedostatků bylo inspektory oblastních inspektorátů práce v **11 143** případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce **opatření** k odstranění zjištěných nedostatků.

Ve 2 479 případech zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny v průběhu kontroly. V 5 případech byly vyřazeny stroje z provozu a v 1 případě byl vydán zákaz provádění činnosti (užívání nebezpečného postupu práce).

Za správní delikty a přestupky bylo uloženo kontrolovaným subjektům **celkem 174 pokut** ve výši představující **celkovou částku 5,092.000 Kč**. S ohledem na skutečnost, že v rámci úkolu

bylo **kontrolováno 3 349 subjektů**, bylo k uložení sankce přistoupeno u 174 subjektů, tj. u **5,2 %** z celkového počtu kontrolovaných subjektů.

Počet a výše pokut uložených jednotlivými oblastními inspektoráty práce:

Oblastní inspektoráty práce	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet uložených pokut.	1	13	11	85	4	27	14	19	174
Výše uložených pokut v tis. Kč	10	1110	225	2448	70	420	495	314	5092

2. Závěr

Závěrem lze konstatovat, že stanovený cíl tohoto hlavního úkolu byl v plném rozsahu splněn. Výsledky kontrol naznačily, že se na úseku bezpečnosti práce vyskytují nedostatky nejen při samotném provozu strojů a zařízení, ale i v oblasti výchovy a vzdělávání zaměstnanců, ve zpracování a následném vedení předepsané provozně technické dokumentace a ve stavu provozovaných vyhrazených i ostatních technických zařízení. Závažné nedostatky byly zjištěny i v systému vyhledávání rizik možného ohrožení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců, informování zaměstnanců o těchto rizicích, včetně stanovení opatření k jejich ochraně.

Ke zlepšení stavu bezpečnosti práce a technických zařízení přispěla kontrola zejména informovaností kontrolovaných subjektů ze strany inspektorů, kdy zjištěné nedostatky byly prokonzultovány se statutárními zástupci kontrolovaných subjektů. Přínosem provedených kontrol lze označit, dle vyjádření převážné většiny kontrolovaných subjektů, provádění konzultační činnosti inspektory oblastních inspektorátů práce přímo při prováděných kontrolách. Zavedení tohoto systému práce přispělo k větší vstřícnosti a ochotě kontrolovaných subjektů spolupracovat s inspektoráty a také větší úrovni znalostí problematiky bezpečnosti práce ze strany statutárních zástupců kontrolovaných subjektů.

Z porovnání zjištěných výsledků z plnění tohoto úkolu s výsledky plnění úkolů kontrol v předešlých letech vyplývá, že úroveň zajišťování BOZP a pracovních podmínek u malých a středních subjektů zůstává na porovnatelné úrovni. Toto zjištění mimo jiné přispělo k tomu, že tento hlavní úkol bude realizován i v roce 2012 s tím, že bude rozšířen okruh kontrolovaných subjektů v objektivních případech také o subjekty s počtem zaměstnanců vyšším než 249.

IX. Zajišťování bezpečnosti práce a technických zařízení pro užívání elektrických zařízení při jejich půjčování a pronajímání

1. Úvod

V současné době došlo k značnému rozšíření tohoto způsobu používání zařízení, a to zejména u menších firem a OSVČ. Tento způsob používání a provozu zařízení v sobě skrývá celou řadu rizik. Péče o uvedená zařízení při krátkodobém či omezeném používání nemusí být z hlediska bezpečného provozu dostatečná. Velmi důležitým aspektem je ochrana veřejnosti při používání půjčených elektrických zařízení. Při tomto způsobu využívání elektrických zařízení dochází k častým změnám uživatelů, a z tohoto důvodu může dojít k tomu, že není zajištěn systém ověřování jejich bezpečnosti v dostatečné míře. Vzhledem k obecnému povědomí jakým způsobem je s tímto zařízením zacházeno, zejména při stavebních činnostech, je velká pravděpodobnost poškození tohoto zařízení a následně takto poškozené zařízení může být půjčováno dále.

Vzhledem ke svému rozšíření a používání nabývají elektrická zařízení s běžnými napětími charakter téměř všeobecných technických zařízení, což si mnozí uživatelé při jejich používání neuvědomují a u uživatelů tak dochází ke snížení respektu k nim.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo získat dostatek poznatků o situaci v oblasti zajišťování bezpečnosti osob a věcí při používání pronajatých nebo půjčených elektrických zařízení. Kontroly byly zaměřeny na plnění povinností zaměstnavatelů vyhledávat, vyhodnocovat rizika a přijímat opatření jako součást prevence rizik z hlediska bezpečnosti práce i u elektrických zařízení. Dále bylo kontrolováno, zda při půjčování nebo změnách uživatelů byla k dispozici úplná provozní dokumentace. Kontroly byly vykonávány u poskytovatelů pronájmu a v půjčovnách. Hlavním cílem kontrol bylo ověření bezpečnosti zařízení, vedení návodů, pokynů k jejich obsluze apod.

3. Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést kontrolu alespoň u 5 subjektů zabývajících se poskytováním pronájmu elektrických zařízení. Jednalo se zejména o elektrická zařízení

používaná při stavebních činnostech, ale také například o náhradní zdroje elektrické energie poskytované na omezenou dobu.

Kontroly byly dle předmětu kontrol a kontrolního seznamu zaměřeny na čtyři konkrétní oblasti, a to na oblasti:

- prevence rizik,
- školení BOZP,
- rizika při používání půjčovaných zařízení,
- ověřování bezpečnosti půjčovaných zařízení.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo v roce 2011 provedeno **152 kontrol**. V 18 případech byla provedena následná kontrola zaměřená na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno **520 nedostatků** představujících porušení závazných právních předpisů. Dále bylo navrženo v rámci kontrol **92 technickoorganizačních opatření**.

Z celkového počtu zjištěných porušení bylo inspektory oblastních inspektorátů práce v 410 případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekcii práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Ve 110 případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly. V jednom případě bylo nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

Základní údaje vztahující se k tomuto hlavnímu úkolu:

Oblastní inspektorát práce	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrolovaných sub.	57	9	13	9	7	26	12	18	151
Počet kontrol	57	9	13	9	7	26	12	19	152
Počet následných kontrol	10	0	0	3	1	0	4	0	18
Počet nedostatků	218	20	45	20	10	82	17	108	520

Nejčastěji byly kontrolovanými subjekty porušovány:

- zákoník práce v části páté,
- NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí,
- zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce	219	36,3
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	192	31,8
Zákon č. 309/2006 Sb.	72	11,9
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	59	9,8
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	26	4,3
Vyhláška č. 50/1978 Sb.	23	3,8

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce:

ust. ZP	popis závady	počet porušení
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	69
§ 102 odst. 3	Zaměstnavatel soustavně nevyhledával nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, nezjišťoval jejich příčiny a zdroje.	19
§ 103 odst. 1	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti mu uložené tímto ustanovením zákoníku práce, které se týkají zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců.	14
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce.	31
§ 104 odst. 5	Zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čistící a dezinfekční prostředky nebo ochranné nápoje bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Nebo zaměstnavatel poskytování osobních ochranných pracovních prostředků nahrazoval finančním plněním.	20
Celkový počet porušení zákoníku práce		219

Přehled nejčastějších porušení ostatních závazných právních předpisů:

Porušení **zákona č. 309/2006 Sb.**, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů:

- § 4 odst. 1 písm. c) v 61 případech zaměstnavatel neprováděl pravidelné a řádné údržby, kontroly nebo revize. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí nebyly vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců.

Porušení **NV č. 101/2005 Sb.**, o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí:

- § 4 odst. 1 v 90 případech pracoviště a pracovní prostředí nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k tomuto nařízení, a to zejména v bodech 2.1 elektrické instalace a 10 skladování a manipulace s materiálem.
- § 3 odst. 4 písm. a), b) v 48 případech kontrolovaný subjekt nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení, s ohledem na jejich provedení, doporučení výrobce a způsob používání, požadavky na pracoviště, rizikové faktory způsobující zhoršení technického stavu pracovních a výrobních prostředků a zařízení a v souladu s výsledky předcházejících kontrol, zkoušek či revizí, po dobu provozu a používání pracoviště. Kontrolovaný subjekt nezajistil dodržování termínů a lhůt pro provádění činností uvedených v písmenu a) a neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění.

Porušení **NV č. 378/2001 Sb.**, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí:

- § 4 odst. 2 v 42 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby zařízení bylo vybaveno provozní dokumentací. Dále kontrolovaný subjekt nezajistil následnou kontrolu nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem.

Porušení **vyhlášky č. 50/1978 Sb.**, o odborné způsobilosti v elektrotechnice:

- § 12 odst. 2 v 6 případech kontrolovaný subjekt pověřoval činností, řízením činnosti a prováděním revizí pracovníky, kteří neměli odpovídající kvalifikaci ve smyslu této vyhlášky.
- § 14 odst. 5 v 5 případech kontrolovaný subjekt nerozhodl při změně pracovního poměru pracovníka o rozsahu jeho zkoušky, popřípadě nepotvrdil platnost dosavadního osvědčení.

Porušení **vyhlášky č. 48/1982 Sb.**, kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení:

- § 196 odst. 1 v 8 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby pohyblivé a poddajné přívody byly kladeny a používány tak, aby nemohly být poškozeny a aby byly zajištěny proti posunutí a vytržení ze svorek a zabezpečeny proti zkroucení žil.
- § 199 písm. e) v 5 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby byla učiněna ochranná opatření proti dotyku nebo přiblížení k částem s nebezpečným napětím (živým částem).

Prevence rizik

V oblasti prevence rizik se kontrolované subjekty nejčastěji dopouští porušení v oblasti základních povinností spočívajících ve vyhledávání a vyhodnocování rizik, možného ohrožení bezpečnosti provozu technických zařízení a zdraví zaměstnanců, nepřijímání opatření k jejich odstranění nebo omezení. Kontrolované subjekty nejčastěji vyhodnocují rizika pouze v obecné rovině, bez přímé návaznosti na konkrétní pracoviště.

Největší nedostatky jsou v oblasti technické prevence rizik, kdy kontrolované subjekty nezajišťují v dostatečné míře údržbu, kontroly a revize zejména starších strojů a zařízení. Zlepšení situace v této oblasti by mohlo přinést dosažení lepší komunikace mezi subjekty a revizními technikami nebo servisními organizacemi.

V rámci zákonných povinností byl nejčastěji porušen zákoník práce v § 102 odst. 1, kdy zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodné organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a nepřijal opatření k předcházení rizikům, zejména tím, že nebyla stanovena osoba odpovědná za provoz elektrického zařízení nebo nebyl zpracován místní řád skladu. Dále pak zaměstnavatelé neprovádějí vyhledávání a vyhodnocování rizik při práci na elektrických zařízeních, tak jak to požaduje § 102 odst. 3 zákoníku práce.

V souvislosti s touto předmětnou činností nebyl zjištěn žádný pracovní úraz.

Školení BOZP

V této kontrolní oblasti byly zaznamenány nedostatky ve školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP zaměstnanců, zejména se jednalo o neseznámení zaměstnanců s provozní dokumentací a neseznámení zaměstnanců s riziky vznikajícími při práci na elektrickém zařízení. V oblasti poskytování osobních ochranných pracovních prostředků kontrolované subjekty nejčastěji nezpracovaly vlastní seznamy poskytovaných OOPP na základě vlastního vyhodnocení rizik.

Rizika při používání půjčovaných zařízení

Značným nedostatkem v této oblasti bylo, že zaměstnavatelé neměli k dispozici pro poskytované elektrické zařízení provozní dokumentaci (návodů k obsluze, údržbě a opravám) a nemohli tak vytvořit odpovídající podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Toto vedlo k tomu, že kontrolované subjekty nepřijímaly opatření k předcházení rizikům tím, že

zaměstnanci nebyli proškoleni a seznámeni s návody k obsluze přidělených elektrických strojů, přístrojů a zařízení. Dále pak u kontrolovaných subjektů nebyly stanoveny osoby odpovědné za elektrická zařízení.

Ověřování bezpečnosti půjčovaných zařízení

V této oblasti byly nedostatky nejčastěji zjišťovány při kontrole plnění bezpečnostních předpisů týkajících se provozu elektrických zařízení. Jednalo se zejména o neprovádění předepsaných kontrol a revizí, dále pak byly zjišťovány nedostatky ve vedení provozní dokumentace a stavu konkrétních pracovišť včetně instalovaných elektrických zařízení.

5. Sankce

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona 251/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu 8 pokut v celkové částce **90.000 Kč**:

OIP	Pokuty (Kč)	Počet
3	20000	1
6	10000	1
8	60000	6
Celkem	90000	8

6. Závěr

Přínosem prováděných kontrol s popisovaným zaměřením je skutečnost, že provozovatelé půjčoven byli upozorněni na nutnost plnění povinností týkajících se vyhodnocení rizik ve vztahu k práci na elektrických zařízeních, a byli seznámeni s novou normou ČSN 33 1600 ed. 2, která podstatně změnila povinnosti při provádění revizí elektrických spotřebičů, zejména při jejich půjčování dalším uživatelům.

Kontroly ukázaly, že kontrolované osoby pojmají půjčování elektrického ručního nářadí spíše na základě ustálené praxe, tj. provádějí zkoušku chodu a vydávají jej nepoškozené. Dále provádějí evidenci půjčovaného nářadí, každý svým zavedeným způsobem, při větším počtu výpůjček ne vždy zcela pečlivě. Revize elektrického ručního nářadí většina z kontrolovaných osob provádí 1-2x ročně, prostřednictvím externího revizního technika. Revize před výdejem zařízení zpravidla prováděny nebyly, což byl nejčastěji zjištěný nedostatek v oblasti technické prevence rizik.

Zároveň z provedených kontrol také vyplynulo, že půjčované elektrické spotřebiče jsou ve většině případů v dobrém technickém stavu a jsou schopny bezpečného provozu, což potvrdila i nulová pracovní úrazovost v souvislosti s touto činností.

X. Dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení při provozu vyhrazených technických zařízení - parních a kapalinových kotlů

1. Úvod

Kontroly byly provedeny s cílem ověřit dodržování povinností vyplývajících z předpisů k zajištění bezpečnosti práce a bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení - kotelních zařízení se středotlakými a vysokotlakými kotli včetně kotelen a provozu zařízení pro úpravu vody. Parní a horkovodní kotle jako vyhrazené tlakové zařízení jsou stále zdrojem potenciálního rizika. Tato rizika jsou snižována stále modernějšími automatickými systémy kontroly provozu (měřicí, regulační, blokovací a signalizační zařízení spojená s bezpečnostní výstrojí), čímž dochází ke zvyšování nároků na preventivní údržbu, na odbornou úroveň obsluhy a provozní údržby. Proto byly provedeny kontroly nejen zápisů o provozu a údržbě, ale i konkrétních úkonů obsluhy, provozní a preventivní údržby související s provozem kontrolovaných kotelních zařízení.

2. Cíl úkolu

Kontrolní část A:

Cílem kontrol bylo posoudit bezpečnost provozu uvedených kotelních zařízení s ohledem na jejich stáří i stav a zjistit, zda jsou provozovatelem vytvářeny podmínky pro minimalizaci rizik.

Kontrolní část B:

Při zjištěných nedostatcích, které mohou mít vliv na zvýšení rizikovosti provozu, se měly kontroly zaměřit na způsob provádění preventivní údržby, a to revizí a zkoušek VTZ. Dle zjištění měla být provedena kontrola činnosti revizních techniků při konkrétní vybrané revizi s možností posouzení nejen způsobu provedení revize, revizní zprávy, ale i stanovení potřebných opatření, jakož i plnění požadavků bezpečnosti práce při samotném způsobu provádění revize. Kontrola činnosti revizního technika vykonávajícího činnost ve smyslu § 12 písm. a), b) nebo c) zákona č. 309/2006 Sb., byla zaměřena také na to, jak jsou plněny jednotlivé povinnosti dle § 101 odst. 1 a 2, § 102, 104, 105 zákoníku práce s přihlédnutím

k podmínkám vykonávané činnosti. Dle situace mohla být kontrola činnosti jednoho revizního technika provedena i u více provozovatelů uvedených kotelních zařízení na základě kontrolních zjištění v části „A“.

3. Zadání úkolu

Každý z inspektorů pro tuto oblast měl provést kontrolu minimálně u 10 provozovatelů středotlakých kotelen. Kontrola pěti revizních techniků již nebyla vázána na inspektora, ale na oblastní inspektorát práce jako celek.

Kontroly byly zaměřeny na tyto konkrétní oblasti:

A) u provozovatele kotelního zařízení:

- vyhodnocení rizik pro provoz kotelního zařízení a přijetí opatření k jejich minimalizaci,
- ustanovení osoby odpovědné za provoz vyhrazeného technického zařízení dle příslušných předpisů,
- kontrola obsahu a rozsahu místních provozních předpisů a provozních řádů, zda obsahují požadavky předpisů, návodů a pokynů výrobce a zda jsou v souladu s hodnocením rizik a odpovídají skutečnému stavu,
- zda spuštění kotlů bylo v souladu s příslušnými předpisy, taktéž provedené opravy,
- vedení provozních deníků při provozu kotelního zařízení, zda zápisy odpovídají skutečnosti a jsou vedeny v předepsaném rozsahu dle příslušných předpisů,
- seznámení a proškolení zaměstnanců s vyhodnocenými riziky a přijatými opatřeními,
- kvalifikace a zdravotní způsobilost k obsluze a údržbě tlakových, plynových a elektrických zařízení,
- vypracování plánu revizí a zkoušek, případně harmonogramu kontrol VTZ a jeho dodržování,
- správné provádění a vyhodnocení kontrol, revizí, zkoušek a odstranění zjištěných nedostatků,
- kontrola vybavení a funkčnosti ochranných zařízení kotle, plynového zařízení a kotelny,
- zajištění přívodu vzduchu pro spalování a větrání a zajištění bezpečného způsobu odvádění zplodin hoření,
- zajištění tlakového, elektrického a plynového zařízení proti vnějším vlivům,
- vyhledávání a vyhodnocení rizik, používání OOPP.

B) u revizního technika vyhrazených technických zařízení:

- § 101 odst. 1 a 2, § 102, 104, 105 zákoníku práce,
- vyhodnocení rizik při provádění revizí a zkoušek VTZ a přijetí opatření k jejich minimalizaci,
- kontrola, zda revizní technik má ke své činnosti předepsané technické vybavení a pro toto technické vybavení má průvodní dokumentaci,
- kontrola, zda na základě provedené revize jsou případná opatření uvedená v revizní zprávě k zjištěným skutečnostem a nedostatkům při revizích a zkouškách stanovena revizním technikem tak, aby rizika těchto zjištění a nedostatků byla minimalizována,
- kontrola, zda revizní zprávy prováděné revizním technikem mají náležitosti předepsané příslušnými předpisy,
- stanovení OOPP na základě vyhodnocení rizik,
- kontrola používání OOPP při revizní činnosti,
- evidence pracovních úrazů.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo určeno provedení nejméně 10 kontrol na inspektora, kdy pro tuto činnost na inspektorátech bylo určeno 13 inspektorů, což odpovídá minimálnímu počtu 130 kontrol. V roce 2011 bylo provedeno **229 kontrol** u 228 subjektů. Dále pak ještě **v 11 případech** byla provedena **následná kontrola** zaměřená na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno 687 nedostatků.

Počet kontrol u revizních techniků vyhrazených technických zařízení úkol stanovil minimálně 5 na každý inspektorát, což odpovídá počtu 40 kontrol, přičemž kontrol činnosti revizních techniků bylo provedeno 53. Z toho vyplývá, že celkově byl počet stanovených kontrol v oblasti "A" i "B" splněn.

Z celkového počtu zjištěných porušení bylo inspektory oblastních inspektorátů práce v **590 případech** uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce **opatření** k odstranění zjištěných nedostatků. V 97 případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože nedostatky byly odstraněny v průběhu kontroly. Ani v jednom případě nebylo nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

Základní údaje vztahující se k tomuto hlavnímu úkolu:

Oblastní inspektorát práce	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrolovaných subjektů	15	34	16	25	29	50	34	26	229
Počet kontrol části "A" úkolu	11	26	9	20	22	45	22	21	176
Počet kontrol část "B" - RT VTZ	4	8	7	5	7	5	12	5	53
Počet následných kontrol	3	0	0	1	3	2	2	0	11
Počet zjištěných nedostatků	26	59	33	64	130	183	95	97	687
Počet vydaných TOO	0	6	0	6	12	0	0	0	24
Počet inspektorů VTZ ke kontrole	1	2	1	2	2	1	2	2	13

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákoník práce v oblasti prevence rizik (§ 102), dále NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

S ohledem na porušování předpisů ve vztahu ke kontrolním objektům po nedostatech v oblasti řízení péče v oblasti bezpečnosti práce byl největší počet nedostatků zjištěn ve vztahu ke kotelnám, tlakovým nádobám stabilním, průmyslovým rozvodům a vedením, parním a kapalinovým kotlům což odpovídá záměru stanoveným tímto úkolem.

Porušení ke kontrolním objektům:

Objekt	Počet nedostatků	Počet porušení	Počet subjektů
100 - Výrobní a provozní budovy	24	24	20
200 - Komunikace mezi výrobními provozními budovami	4	4	4
270 - Průmyslové rozvody a vedení	78	85	52
1680 - Kotelny	116	126	70
1690 - Parní a kapalinové kotle	77	90	40
1730 - Tlakové nádoby stabilní	90	90	55
1740 - Tlakové nádoby k dopravě plynů	16	16	15
1840 - Zařízení pro zvyšování a snižování tlaku plynů	5	5	4
1850 - Zařízení pro rozvod plynů	31	33	21
1860 - Zařízení pro spalování plynů	15	15	9
2340 - Zásobníky sypkých hmot	1	1	1
2370 - Nebezpečné látky	3	3	2
3010 - Řízení péče a bezpečnost práce u subjektů	178	183	92
3020 - Evidence a regist. prac. úrazů a hláš. nehod	3	3	3
3080 - Osobní ochranné pracovní pomůcky	23	24	22
3090 - Pracovní prostředí	4	4	4
4270 - Rozvodná zařízení	2	2	2
4300 - Odborná způsob. oprávněn. organiz. - el. zař.	2	2	1
4380 - Regály	1	1	1
9990 - Ostatní	14	14	1

KONTROLNÍ ČÁST A

Všeobecná bezpečnost a administrativní nedostatky:

- Nedostatky jsou méně časté v oblasti základních povinností spočívajících ve vyhledávání a vyhodnocování rizik než v minulém roce, přesto porušení předpisů v této oblasti převládá nad ostatními porušeními zákoníku práce. Tento trend je však ve všech oborech činnosti, naopak díky kontrole v minulém roce došlo k aktivnějšímu zapojení revizních techniků při hodnocení rizik a stanovování opatření k minimalizaci možného ohrožení bezpečnosti provozu vyhrazených tlakových a plynových zařízení. Nedostatečné opatření z hlediska rizik je díky nedostatkům ve vypracovaných místních provozních předpisech kotlů a místním provozním řádu kotelen.
- Dalším přetrvávajícím nedostatkem ze strany kontrolovaných subjektů bylo neustanovení osoby odpovědné za technický stav a provoz plynových a tlakových zařízení, popřípadě nevytvoření pro tuto činnost vhodné podmínky (velká kumulace funkcí, nedostatečná odbornost).
- Není vypracována evidence tlakových nádob stabilních a harmonogramy revizí, zkoušek a kontrol VTZ, tak aby odpovídala skutečnosti (nejsou vyřazeny již neprovozované nádoby a nově provozované nejsou zařazeny).
- Ke zhoršení došlo v oblasti zdravotní způsobilosti zaměstnanců k výkonu odborné práce při provozu vyhrazených tlakových a plynových zařízení a práce v noci.
- V oblasti poskytování osobních ochranných pracovních prostředků kontrolované subjekty nejčastěji nezpracovaly vlastní seznamy poskytovaných OOPP na základě vlastního vyhodnocení rizik anebo OOPP neposkytovali v rozsahu tohoto seznamu.

Nedostatky zjištěné kontrolou na pracovišti u vyhrazených zařízení:

- V kotelnách obsluha nezapisuje do provozního deníku údaje stanovené v provozních předpisech a v ČSN, např. kontroly pojistných ventilů nadlehčením kuželky nebo kontroly manometrů nulováním.
- Provozovatelé buď vůbec neprovádí kontrolu manometrů porovnáním s kontrolním manometrem, nebo nedodržují termíny stanovené v ČSN.

- U provozovaných středotlakých parních kotlů bylo zjištěno, že na tlakovém celku kotle, jsou osazeny uzavírací armatury v místech, kde armatury ze šedé litiny nejsou dovoleny.
- Nebyl u provozovaných středotlakých parních kotlů dodržen termín provedení tlakové zkoušky a dodrženy termíny revizí a kontrol u provozovaných tlakových nádob a plynových zařízení.
- V několika případech byly zjištěny při provozu středotlakého parního kotle nedostatky při kontrole kvality vody a nedostatečný způsob úpravy vody.
- Neoznačení potrubí bezpečnostními značkami a nezajištění ochrany průmyslových vedení proti korozi.
- Neoznačené dveře do kotelny bezpečnostním značením.
- Poměrně velké množství nedostatků bylo zjištěno u nevyhrazených tlakových zařízení umístěných v kotelně, jako např. potrubí, ohřívače vody, výměníky napájecí nádrže.

KONTROLNÍ ČÁST B

Všeobecná bezpečnost a administrativní nedostatky:

- Oproti kontrole činnosti revizních techniků v minulém roce došlo výraznému zlepšení v oblasti prevence rizik a případů nevyhodnocení rizik při revizní činnosti bylo méně. U kontrolovaných revizních techniků byly zjištěny přiměřené znalosti o vyhodnocování rizik z hlediska provádění prací při revizích a zkouškách. Dokumentace BOZP jimi vedená měla různou formu a úroveň, vesměs byla zpracována ve spolupráci s externími techniky BOZP – jednalo se o samostatně působící revizní techniky jako OSVČ. Dokumentace vyhledávání a vyhodnocení rizik k revizní činnosti v zásadě splňovala stanovené požadavky, případné drobné formální nesrovnalosti byly vyřešeny vzhledem k jejich charakteru během kontrol.
- Pokud byly zjištěny nedostatky v oblasti poskytování OOPP, tak se zejména jednalo o nezpracování vlastního seznamu na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce.
- Pracovní úrazy u revizních techniků při jejich revizní činnosti nebyly kontrolou zjištěny.

Činnosti revizních techniků při konkrétní vybrané revizi:

Cílem bylo též ověřit činnost revizních techniků při konkrétní vybrané revizi s možností posoudit nejen způsob provedení revize a vypracování revizní zprávy, ale i stanovení potřebných opatření, jakož i plnění požadavků bezpečnosti práce při samotném způsobu provádění revize.

U kontrolovaných revizních techniků tlakových, plynových a elektrických zařízení bylo zjištěno, že v revizních zprávách uvádějí zjištěné nedostatky a stanovili ke zjištěným nedostatkům dostatečná opatření. Byly vypracovány revizní zprávy o prováděných revizích a zkouškách, které měly předepsané náležitosti a byly provedeny v předepsaném rozsahu podle platných právních a ostatních předpisů. Zjištěné nedostatky byly spíše již ojedinělé a drobného charakteru.

V technickém vybavení k provádění revizní činnosti a jejich průvodních technických dokumentacích, kalibračních listech, nebo ve vypracovaných revizních zprávách nebyly zjištěny skutečnosti vykazující znaky porušení zákonů č. 262/2006 Sb., č. 309/2006 Sb., vyhlášek, příslušných ČSN, vztahujících se k vyhrazenému technickému zařízení.

Revizní technici měli pro činnost prováděnou u provozovatele předepsaná platná osvědčení v předepsaném rozsahu i oprávnění k provádění revizní činnosti v tomto rozsahu. Závažné nedostatky v činnosti revizních techniků při kontrolách zjištěny nebyly.

5. Sankce

Pokuty dle oblastních inspektorátů práce:

OIP	Pokuty (Kč)	Počet
3	0	0
4	20000	1
5	0	
6	10000	1
7	49000	3
8	50000	5
9	60000	1
10	0	0
Celkem	189000	11

Zjištěnému počtu nedostatků odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona č. 251/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu **11 pokut v celkové částce 189.000 Kč.**

6. Závěr

Uvedené kontroly prokazují celorepublikově dobrou úroveň revizních techniků a tento systém provádění preventivní údržby revizními technikami je funkční a stabilní. To, že nejsou některé revize, zkoušky a kontroly prováděné v předepsaných pravidelných termínech a jsou zjišťovány nedostatky na zabezpečovacích zařízeních, je zapříčiněno provozovatelem. Bohužel pravidelnost revizí, zkoušek a kontrol se odráží na ekonomice subjektu, který často šetří i na preventivní údržbě, zjištěné nedostatky z revizí neodstraňuje, nebo reviznímu technikovi přesto, že revize u daného provozovatele provádí mnoho let, tak mu přesto opakovaně nezaplatí za již provedené revize. Toto se mnohdy nepozná, pokud se provede kontrola jen u provozovatele, který uvádí, že revize jsou provedené a revizní zprávy má revizní technik, ale jakmile se provede kontrola u tohoto provozovatele za účasti revizního technika, ukáže se spousta dalších souvislostí. Proto je pro tento typ kontrolních úkolů, který je vlastně v tomto ohledu "pilotní", potřebné doporučit, aby byl rozšířen i na ostatní vyhrazené zařízení.

Tento úkol měl i prokazatelně velmi pozitivní vliv na samotné revizní techniky, a to v tom, že přijali nutnost plnění povinností vyplývajících z § 12 a § 13 zákona č. 309/2006 Sb. Revizní technici (díky tomuto úkolu prováděnému v roce 2010 a v roce 2011 - jak prokázaly kontroly v roce 2011) byli nuceni začít vzájemně spolupracovat s bezpečnostními technikami, kteří mají odbornou způsobilost ve vyhodnocování a prevenci rizik. Tím si s jejich pomocí vytvořili dokumentaci v oblasti prevence rizik pro svoji revizní činnost a dokumentaci, jež prokazuje plnění povinností vyplývajících pro ně ze zákoníku práce a zákona č. 309/2006 Sb. Dále však, což je neméně důležité, se osobně zapojili do vyhledávání nebezpečí pro potřeby vyhodnocení rizik v oblasti vyhrazených technických zařízení tak, aby opatření k omezení a minimalizaci rizik z tohoto vyplývajících byla již konkrétní, odpovídala skutečnému stavu provozu VTZ a hlavně byla na dobré technické či organizační úrovni.

V tomto mají nyní revizní technici VTZ v současné době v porovnání s ostatními OSVČ v činnostech týkajících se služeb největší znalosti a zkušenosti. Z tohoto pohledu by proto

bylo vhodné se v příštích obdobích zaměřit na různé typy jiných služeb v této oblasti, jako např. servisních a montážních pracovníků, kteří jsou OSVČ, a to v oblasti servisu a montážních činností u vyhrazených i nevyhrazených zařízení. Servisní technici se v mnoha případech pouze prezentují, že zastupují výrobce určitého typu zařízení, ale nemají k tomu žádný doklad a oprávnění a jejich činnost není mnohdy na odborné úrovni a bezpečná.

Kontrolou vybraných subjektů byl splněn zadaný cíl úkolu přispět ke zlepšení bezpečnosti provozu těchto zařízení. Vzhledem ke skutečnosti, že tento úkol byl realizován již v roce 2010, je možno konstatovat, že úroveň činnosti provozovatelů kotelních zařízení v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se zlepšila. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné a navrhuje se této oblasti věnovat i nadále trvalou pozornost. Součástí každé kontroly byla i osvěta a poradenská činnost, týkající se především pomoci při orientaci v oblasti bezpečnostních i pracovně právních předpisů.

XI. Plnění povinností vyplývajících z právních předpisů k zajištění BOZP zdvihacích zařízení při manipulaci s materiálem a břemeny

1. Úvod

Úkol v oblasti zdvihacích zařízení (ZZ) byl proveden na základě opakujících se pracovních úrazů smrtelných a pracovních úrazů vyžadujících hospitalizaci delší než 5 dnů. Další závažnou nehodou byla skutečnost, že provozovatelé trvale a opakovaně vykazují porušení zákonem stanovených povinností např. zpracovaný systém bezpečné práce je nekonkrétní a provozovatelé neprovádí u ZZ zejména pravidelné kontroly, revize a řádnou údržbu. Při kontrolní činnosti bylo také zjištěno, že při nástupu do zaměstnání převládá nedostatečná teoretická a praktická příprava k výkonu pracovní činnosti a vedoucí zaměstnanci odpovědní za provoz ZZ nevyvíjejí dostatečnou kontrolní činnost.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo ověřit, jak právnické a podnikající fyzické osoby plní stanovené povinnosti zaměstnavatele pro zajišťování bezpečnosti práce při provozu zdvihacích zařízení s důrazem na zpracování, vedení a uplatňování „systému bezpečné práce“ zejména při provozu např. mobilních jeřábů tzn. autojeřábů. Dále ověřit, jak právnické a podnikající fyzické osoby plní stanovené povinnosti zaměstnavatele při provozu regálových zakladačů, systémů pro nakládání kontejnerů a odtahových vozidel.

3. Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce vybraly ke kontrole subjekty vykazující zvýšenou pracovní úrazovost nebo subjekty, kde se předpokládaly problémy při používání zdvihacích zařízení. Kontrola byla provedena podle kontrolního seznamu k tomuto hlavnímu úkolu s tím, že obsah a cíl úkolu prokonzultovala odborná pracovní skupina VTZ-ZZ.

Předmětem kontrol byly zejména tyto oblasti:

- vyhodnocení rizik včetně stanovených opatření podle druhu činnosti, seznámení s riziky, přidělení a používání vhodných OOPP,
- místní provozní bezpečnostní předpis - rozsah systému bezpečné práce ve vztahu k používání zdvihacích zařízení,

- zajištění odborné a zdravotní způsobilosti, rozsah základního školení obsluh a systém praktické výchovy,
- vedení a stanovený rozsah provozní dokumentace - kontroly, revize, zkoušky zdvihacích zařízení a zajištění řádného technického stavu zdvihacích zařízení,
- zajištění bezpečné práce pro manipulaci s břemeny - zakázané manipulace,
- způsob zajištění proti neoprávněnému provozu,
- zajištění bezpečnosti okolí pracoviště např. bezpečné ustavení zdvihacích zařízení, vybavení předepsanými tabulkami, ověření bezpečných vzdáleností při práci v ochranném pásmu.

Organizační zabezpečení úkolu a jeho průběžná kontrola

Součástí každé kontroly bylo rovněž i poskytnutí základních informací a poradenství týkající se zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek v souladu s § 5 odst. 1 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Tento hlavní úkol byl splněn v plném rozsahu. Kontrolní činnost v rámci jeho plnění byla provedena v souladu se zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, a to u **560 subjektů** s celkovým počtem 18 inspektorů specializace VTZ-ZZ, což je o 11,7 % více kontrolovaných subjektů v oblasti ZZ než v předcházejícím roce.

Zhodnocení kontrolní činnosti:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10
Počet zadaných subjektů ke kontrole/počet inspektorů	20/2	20/2	20/2	20/2	20/2	20/2	20/3	20/3
Kontrolované subjekty	57	89	37*	43	43	64	140	87

*převažuje provádění koordinovaných kontrol zaměřených na nelegální zaměstnávání

Nejčastější porušení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce:

Porušené ust.	Oblast	Počet
§101 odst. 3,4	písemné informování o rizicích, plní-li na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů	264
§102 odst.1,3, 4	zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí, vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření k jejich odstranění nebo eliminaci, vedení dokumentace o vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření k jejich omezení	232
§103 odst.1 písm. a),f),	zaměstnavatel je povinen nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti, zajistit zaměstnancům podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace	224
§103 odst.2	zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP	204

Nejčastější porušení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:

Porušené ust.	Oblast	Počet
§ 4 odst. 1 písm. c)	požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení – zápisy o prováděných kontrolách vázacích prostředků a prostředků pro zavěšení a uchopení břemen	162
§ 4 odst. 1 písm. c)	bezpečný stav zdvihacích zařízení – provádění pravidelných kontrol, prohlídek, revizí a zkoušek včetně řádné údržby a opravy	285

Vyhodnocení rizik včetně stanovení opatření podle druhu činnosti, seznámení s riziky, přidělení a používání vhodných OOPP

Zaměstnavatelé při kontrole předkládali dokumentaci o vyhledaných rizicích včetně stanovených opatření k provozu konkrétních zdvihacích zařízení. V některých případech vyhledávání rizik, včetně stanovení opatření je prováděno formálně tzn., jsou pouze okopírována rizika podle nějakého vzoru, vyhledaná rizika tak nekorespondují v plném rozsahu s prováděnou činností a s provozovanými zdvihacími zařízeními. Zaměstnanci jsou s riziky týkajícími se zdvihacích zařízení seznámeni zpravidla ve všeobecném školení zaměstnanců bezpečnostními technikami.

V kontrolní činnosti OOPP byl dán důraz například na ověření zpracovaného seznamu OOPP v návaznosti na jednotlivé profese, dále na lhůty výměn jednotlivých OOPP, zda pověřená osoba zajišťuje pravidelné kontroly ochranných prostředků, jejich údržbu a výměnu po uplynutí životnosti a zda zaměstnanci byli seznámeni se správným používáním osobních

ochranných prostředků. Ve většině případů OOPP jsou vydávány na základě vyhledaných rizik. Lze konstatovat, že v oblasti OOPP nebyly zjištěny žádným OIP vážné neshody.

Místní provozní bezpečnostní předpis - rozsah systému bezpečné práce (SBP) ve vztahu k používání zdvihacích zařízení

Dalším nejčastěji zjišťovaným nedostatkem bylo chybné zpracování systému bezpečné práce. V tomto dokumentu nebyly např. uvedeny zakázané manipulace jeřábníků a vazačů včetně označení vazačů při skupinovém vázání, dále v některých případech SBP neobsahoval konkrétní rizika. V SBP nebyly řešeny podmínky při pronájmu jeřábů. Zaměstnavatelé, aby splnili svou povinnost, si většinou nechají zpracovat systém bezpečné práce externími revizními technikami ZZ a tak často dochází k tomu, že SBP je napsán obecně a neodpovídá podmínkám konkrétního provozu v subjektu. Výše uvedené neshody byly prokázány u 23 % kontrolovaných subjektů z celkového počtu zjištění.

Zajištění odborné a zdravotní způsobilosti, rozsah základního školení obsluh a systém praktické výchovy

Školení provádějí většinou externí revizní technici ZZ. Zjištěným nedostatkem školení vazačů je, že v osnově nejsou uváděny např. konkrétní typy prostředků pro zavěšení a uchopení břemen používaných ve společnosti.

Vedení provozní dokumentace a dodržování stanoveného rozsahu - kontroly, revize, zkoušky zdvihacích zařízení a zajištění řádného technického stavu zdvihacích zařízení

Kontrolou bylo zjištěno, že u nových jeřábů provozovatel průvodní dokumentaci předloží. U jeřábů starších zejména, u kterých se změnil provozovatel, někde i několikrát, průvodní dokumentace k jeřábům často chybí zcela nebo je neúplná, případně není vedena žádná provozní dokumentace. Plán revizí, kontrol a údržby není a kontroly nejsou provedeny v předepsaných lhůtách nebo nejsou provedeny vůbec. Toto porušení představuje cca 33 %.

Opakujícím se vážným zjištěním je, že například není seřízen koncový vypínač zdvihu, jeřáby nejsou vybaveny zařízením proti vzájemné kolizi a dále nebylo zajištěno průběžné odstraňování závad zjištěných a uvedených v protokolech o ověření technického stavu zdvihacího zařízení.

Zajištění bezpečné práce pro manipulaci s břemeny - zakázané manipulace

Kontrolami byly sledovány požadavky na zajištění bezpečného provozu s ohledem na možná rizika, zda je zpracován „Systém bezpečné práce“, do kterého musí být zakomponovány bezpečné postupy pro vázání břemen a požadavky na vázací prostředky, zda je přitom brán zřetel na popis opakovaných rutinních a především bezpečných činností, zda je zajištěno vybavení pracoviště vhodnými vázacími, závěsnými a uchopovacími prostředky podle charakteru břemen a prováděných manipulací, zda jsou zajištěny prohlídky, zkoušení, údržba a opravy těchto prostředků a jejich vhodné ukládání.

Kontroly vázacích prostředků, kterou si provádí zaměstnavatelé prostřednictvím svých zaměstnanců, nejsou většinou na dobré úrovni. Zaměstnanci, kteří tyto kontroly provádí, nemají potřebné znalosti k těmto kontrolám. V cca 9 % kontrolované subjekty nestanovily termíny kontrol vázacích prostředků s ohledem na četnost, používání a na prostředí, ve kterém jsou používány. Malé firmy nebo podnikající fyzické osoby většinou nezpracovávají postupy pro bezpečnou manipulaci s břemeny, spoléhají se na zkušenosti jeřábníků.

Způsob zajištění proti neoprávněnému provozu

Při fyzické kontrole bylo zjištěno, že např. hlavní vypínače elektrických mostových jeřábů, kladkostrojů a regálových zakladačů jsou vybaveny tak, aby byly zajistitelné ve vypnutém stavu proti neoprávněnému provozu převážně visacími zámky a zámky zabudovanými v hlavním vypínači. Po ukončení provozu ZZ obsluha hlavní vypínače nezamyká, a to z důvodu, že to nepovažuje za nutné nebo, že je zámek nefunkční a nelze jej uzamknout.

Zajištění bezpečnosti okolí pracoviště např. bezpečné ustavení zdvihacích zařízení, vybavení předepsanými tabulkami, ověření bezpečných vzdáleností při práci v ochranném pásmu

Při fyzické kontrole zvedacích zařízení např. mobilních jeřábů-autojeřábů nebylo zjištěno pochybení v jejich ustavování do pracovní polohy. V rámci kontrol nebyla příležitost fyzicky zkontrolovat autojeřáb při práci v ochranném pásmu – v blízkosti elektrického vedení. Kontrolované jeřáby a regálové zakladače byly vybaveny předepsanými bezpečnostními tabulkami. V několika případech bylo doporučeno provozovateli, aby provedl výměnu bezpečnostních tabulek z důvodu jejich nečitelnosti způsobenou jejich stářím, mechanickým nebo povětrnostním poškozením.

5. Sankce

Celkem bylo k tomuto hlavnímu úkolu uloženo **25 pokut**. Celková výše pokut v roce 2011 je **1,051.000 Kč**:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10
Pokuty uložené k protokolům z roku 2011	80000	351000	0	0	50000	130000	440000	0
Počet pokut	1	6	0	0	5	9	4	0

6. Závěr

Zadání a cíl úkolu byly splněny podle požadavků úkolového listu a kontrolního seznamu, a to kontrolou vybraných subjektů. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné, a tudíž je nutné této oblasti věnovat trvalou pozornost.

Z rozboru zjištěných závad a průběhu předmětných kontrol lze konstatovat, že jak u podnikajících fyzických osob (PFO), tak u zaměstnavatelů se situace na úseku BOZP oproti předcházejícímu roku výrazně nezměnila. I když byla zřejmá snaha u většiny zaměstnavatelů a PFO mít plnění svých povinností vůči svým zaměstnancům na úseku BOZP zajištěné, nadále také byla patrná snaha zaměstnavatelů a PFO zvláště minimalizovat v období všeobecného hospodářského útlumu svoje náklady. To se nadále odráží na pracovištích především ve snižování počtu zaměstnanců a také při zajišťování BOZP. V rámci úsporných opatření došlo u menších subjektů ke zrušení smluv s externími bezpečnostními technikami nebo naopak revizní technici VTZ-ZZ v důsledku insolvence organizace přestali v organizaci působit. Projevilo se to ve zvýšeném výskytu závad v oblasti periodického ověřování odborných způsobilostí obsluh ZZ, kdy zápisy ze školení obsluh jsou formulovány obecně a není stanovena odborná způsobilost obsluhy konkrétního ZZ.

Dále setrvává stav, kdy vyhledávání pracovních rizik na pracovištích je převážně formální a rizika se neřeší odpovídajícím způsobem v rámci zpracovaných SBP, ani jiných dalších předpisů např. technologických postupů apod.

Většina zjištěných nedostatků byla zaznamenána v řízení provozu ZZ. Technické závady byly v menšině zjištěných nedostatků. Lze usuzovat, že technickým zařízením je věnována větší péče, než jejich obsluhám. Při prováděných kontrolách zejména u malých a středních subjektů bylo zplnomocněnými zástupci a bezpečnostními technikami velmi kladně hodnoceno

poskytování bezplatného poradenství inspektory přímo na pracovištích kontrolovaných subjektů, což mimo jiné přispělo i ke zvýšení úrovně bezpečnosti práce u kontrolovaných subjektů.

Zejména v průběhu následných kontrol byly kontrolované subjekty informovány o nových změnách právních a ostatních předpisů pro danou problematiku a hlavním úkolu na rok následující. Výsledky kontrol prokázaly, že jsou pro kontrolované subjekty přínosem zejména v tom, že jsou prezentovány praktické příklady a současně vysvětlena účelnost přijatých opatření v prevenci rizik. Kontrolou bylo také ověřeno plnění opatření k omezování rizik spojených s provozem, údržbou a obsluhou zdvihacích zařízení.

U všech kontrolovaných subjektů bylo vydáno opatření k odstranění zjištěných závad a bylo vyžadováno podání písemné zprávy o přijatých opatřeních kontrolovaného subjektu a o způsobu odstranění závad.

Je možno konstatovat, že cíl a zadání úkolu byly splněny.

XII. Bezpečnost práce ve strojírenství

1. Úvod

Důvodem pro zařazení tohoto kontrolního úkolu mezi hlavní úkoly v roce 2011 byl nepříznivý vývoj pracovní úrazovosti u obsluh obráběcích a tvářecích strojů za poslední období. Pracovní úrazy, zejména u tvářecích strojů, se vyznačují vysokou úrazovou závažností, poškození zdraví bývají vážná s mnohdy trvalými následky. Hlavním zdrojem vzniku pracovních úrazů je samotný pracovní prostor stroje, např. u lisů, resp. lisovacích nástrojů, ve kterém se ruka lisaře v době nebezpečného pracovního zdvihu beranu dostane do styku s pohybujícími se částmi nástrojů.

Zajišťování ochrany zdraví ve strojírenských provozech se nemůže obejít bez dobré znalosti struktury úrazových rizik v oboru obráběcích a tvářecích strojů, znalostí platných bezpečnostních předpisů i znalosti správné konstrukce ochranných zařízení používaných k eliminaci úrazového rizika v nebezpečném pracovním prostoru obráběcích a tvářecích strojů nebo jejich nástrojů.

Z evidence pracovních úrazů vyplývá, že zaměstnanci jsou ohrožováni často nedostatečným technickým stavem strojů tj. špatnou funkcí, případně stavem zabezpečovacího a ochranného zařízení proti úrazům a také neodbornou manipulací při pracovním výkonu.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo vyvodit potřebný tlak na dodržování bezpečnostních předpisů v dané oblasti, a tím vytvořit předpoklady k postupnému snižování pracovní úrazovosti v provozech, kde se provádí obrábění a tváření materiálů obráběcími a tvářecími stroji. Cílem úkolu nebylo jen zjištění skutečného stavu BOZP a uložení opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole, ale také poskytování informací a poradenství týkající se BOZP, pracovních vztahů a podmínek.

3. Zadání úkolu

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrole vybírány subjekty vykazující zvýšenou úrazovost obsluh obráběcích a tvářecích strojů nebo podnikající subjekty, kde se předpokládá významný podíl zpracování materiálu obráběcími a tvářecími stroji.

Kontroly byly zaměřeny na obecnou a technickou prevenci a na kontrolu pracovišť, zejména na vyhodnocení rizik a přijetí opatření k jejich minimalizaci. Dále pak na kontrolu průvodní a provozní dokumentace strojů, na školení zaměstnanců, kvalifikaci a zdravotní způsobilost osob obsluhy a údržby, ustanovení osoby odpovědné za provoz. Kontroly byly zaměřeny i na důslednost provádění kontrol, preventivní údržbu a revizí, včetně odstraňování zjištěných nedostatků. U strojů a technických zařízení, hlavně u obráběcích a tvářecích strojů, byly kontroly zaměřeny na stav vybavení zabezpečovacími a ochrannými zařízeními proti úrazům, hlavně v pracovním prostoru strojů, a na používání bezpečných a vhodných postupů při práci na těchto strojích.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo v roce 2011 provedeno inspektory oblastních inspektorátů práce **celkem 315 kontrol** u 314 subjektů. V **9** případech byla provedena následná kontrola zaměřená na ověření splnění uložených opatření z předchozích kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno **1 115 nedostatků**.

Bližší údaje týkající se tohoto hlavního úkolu:

Oblastní inspektoráty práce	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrolovaných subjektů	21	61	23	16	42	25	61	65	314
Počet kontrol	21	62	23	16	42	25	61	65	315
Počet následných kontrol	2	5	0	0	1	0	1	0	9
Počet nedostatků	67	219	66	59	57	57	349	241	1 115

4.1 Nejčastěji zjišťovaná porušení závazných právních předpisů z oblasti BOZP:

V rámci plnění tohoto úkolu bylo nejčastěji zjištěno porušení týkajícího se nedodržování ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, a nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí.

4.2 Komentář k výsledkům kontroly

Při plnění tohoto hlavního úkolu byly inspektory u kontrolovaných subjektů zjišťovány dle kontrolního listu nedostatky v systému řízení BOZP:

Provozní dokumentace obráběcích a tvářecích strojů

Zjištěné nedostatky v oblasti provozní dokumentace se týkaly zejména toho, že subjekty nepředložily ke kontrole průvodní dokumentace od výrobce strojů, hlavně nejsou

zaměstnavatelem vedeny záznamníky (karty) strojů tak jak uvádí příloha čl. P13 ČSN 210700, nebo nejsou vedeny v plném rozsahu, v souladu s čl. P14 této normy. Především se jednalo o způsob kontroly a údržby, stanovení lhůt, ve kterých se jednotlivé kontroly mají provádět a u strojního zařízení, které předává seřizovač obsluze, chybělo potvrzení o převzetí stroje.

Obsluha obráběcích a tvářecích strojů

Z této oblasti zjištěné nedostatky spočívali zejména v tom, že zaměstnavatel nevede, nebo nevede řádně dokumentaci o seznámení obsluh strojů s návody k obsluze a o zacvičení v obsluze příslušných tvářecích či obráběcích strojů, dále v tom, že zaměstnavatel nevede nebo nevede řádně dokumentaci o prováděných školeních z předpisů BOZP a o seznámení zaměstnanců s riziky práce na těchto strojích.

Vyhodnocení rizik při provozování obráběcích a tvářecích strojů, seznámení s těmito riziky

Při kontrole dokumentace o vyhodnocování rizik a seznamování s těmito riziky zaměstnance se zjištěné nedostatky nejčastěji týkaly formálního vyhledání a vyhodnocení rizik včetně přijímání opatření a seznámení zaměstnanců. Ve většině případů se jedná o převzetí (využití) vzorových rizik vypracovaných akreditovanými středisky bez bližšího posouzení dalších vlivů konkrétních pracovišť a podmínek jednotlivých kontrolovaných subjektů. V oblasti poskytování OOPP bylo v několika případech zjištěno, že kontrolované subjekty neměly vypracovaný seznam OOPP na základě vyhodnocení rizik.

Údržba, kontroly a revize obráběcích a tvářecích strojů

V této oblasti byly v rámci provedených kontrol zjištěny nedostatky zejména v neprovádění pravidelných revizí technického zařízení v souladu s platnou legislativou či neprovádění pravidelných prohlídek nejméně 1x ročně. Tento nedostatek se projevil nejčastěji u subjektů, které nevedou (nemají) provozní dokumentaci, nemají návody na obsluhu a údržbu nebo nevypracovaly místní provozní bezpečnostní předpis a nemají stanoveny harmonogramy údržby a kontrol strojů a technických zařízení.

Pracoviště obráběcích a tvářecích strojů

Na pracovišti a v manipulačním prostoru obráběcích a tvářecích strojů se zjištěné nedostatky týkaly např. nevyznačení komunikací, nerovného nebo poškozeného povrchu podlahy,

neobnovování výstražných značení např. umístění hlavního vypínače, opakovaného přeznačení ovládacích prvků strojů a technologických zařízení, neprovedení srozumitelného označení ovládacích prvků (v českém jazyce nebo piktogramy), ponechávání materiálů, polotovarů nebo již hotových výrobků v komunikačních trasách, v místě obsluhy a podobně.

Provozování obráběcích a tvářecích strojů

Zjištěné nedostatky se týkaly zejména v nepoužívání zařízení v souladu s provozní dokumentací a o chybějící nebo nefunkční ochranná zařízení na těchto strojích. V 10 případech nebyly nebezpečné lisovací nástroje náležitě označeny, v 8 případech nebyl přepínač pracovních režimů lisu uzamčen proti zásahu nepovolovaných osob a v 5 případech nebyla šlapka nožního ovladače tvářecího stroje opatřena ochranným krytem.

5. Sankce

Z celkového počtu zjištěných nedostatků bylo inspektory oblastních inspektorátů práce v 995 případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Ve 120 případech zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny v průběhu kontroly.

Za správní delikty bylo uloženo kontrolovaným subjektům celkem **11 pokut** ve výši představující celkovou částku **295.000 Kč**. S ohledem na skutečnost, že v rámci úkolu bylo kontrolováno 314 subjektů, bylo k uložení sankce přistoupeno u 11 subjektů, tj. u cca 3,5 % z celkového počtu kontrolovaných subjektů.

Počet a výše pokut uložených oblastními inspektoráty práce:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet uložených pokut	0	1	1	4	0	2	3	0	11
Výše uložených pokut (Kč)	0	70000	15000	110000	0	20000	80000	0	295000

6. Závěr

Závěrem lze konstatovat, že stanovený cíl tohoto hlavního úkolu byl v plném rozsahu splněn. Kontrolní činnost prokázala mnohdy nedostatečné zajištění podmínek pro bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracoviště. Zaměstnavatelé jsou si vědomi nutnosti plnit podmínky bezpečnosti práce vyplývající z právních předpisů, avšak prioritně jsou

vedení vědomím naplnění dikce zákona a nikoli potřebou ochrany zdraví a života osob. Tato skutečnost často vede pouze k dílčím opatřením v prevenci rizik, což má za následek nedostatečné zajištění podmínek pro vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí.

Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné a jednoznačně prokazují, že účinnou preventivní činností (kontrolní a poradenskou činností) u kontrolovaných subjektů se zvyšuje nejen jejich právní vědomí, ale také i jejich přístup ke zlepšení zajišťování oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na svých pracovištích.

XIII. Kontrola systému BOZP u škol a školských zařízení se zaměřením na praktickou výuku

1. Úvod

Úkol byl proveden na základě opakujících se pracovních úrazů zaměstnanců a školních úrazů žáků během praktického vyučování a pro další zjišťování bezpečnosti praktického vyučování a stavu technických zařízení ve středních školách, učilištích včetně soukromých škol. Z těchto důvodů bylo žádoucí provést kontroly v této oblasti z hlediska prevence vzniku pracovního a školního úrazu ve všech odvětvích výuky škol a školských zařízení zřízených pro praktické vyučování. Dále bylo nutné zaměřit se i na nově vzniklé subjekty a na subjekty, u nichž nebyly v posledních letech kontroly provedeny. Kontroly byly prováděny inspektory se specializací na všeobecnou bezpečnost a samostatně inspektory se specializací na elektrická zařízení.

2. Cíl úkolu

Hlavním cílem tohoto úkolu bylo zjišťování a působení na dodržování bezpečnostních předpisů, a tím zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, což je předpokladem k postupnému snížení pracovní úrazovosti ve sféře školství, neboť vedle zaměstnanců se zde pohybuje hlavní objekt vzdělávacího procesu - žáci.

3. Zadání úkolu

Kontroly byly provedeny podle stanoveného kontrolního seznamu. Předmětem kontrol byly zejména tyto oblasti:

- prevence rizik – vyhledávání a hodnocení rizika a přijímání opatření k jejich odstranění dle druhu činností, seznámení s riziky a se stanoveným opatřením;
- odborná kvalifikace k obsluze technických zařízení (např. vyhláška č. 50/1978 Sb.);
- nebezpečné látky a přípravky (bezpečnostní listy, seznámení s účinky těchto látek a bezpečným zacházením, skladování na místech k tomu určených, v předepsaném množství a v bezpečných obalech, bezpečnostní označování látky a pracoviště);
- zpracování vlastního seznamu pro poskytování OOPP, poskytování, seznámení a kontrola používání přidělených OOPP;

- vedení stanovené provozní dokumentace strojů a technických zařízení (dle zaměření praktického vyučování), kontrola stavu strojů z hlediska bezpečnosti a vhodnosti pro bezpečný výkon práce;
- revize elektrických zařízení v objektu, odstraňování zjištěných nedostatků, kontroly používaných zařízení;
- stanovení opatření proti opakování pracovních úrazů;
- organizace práce a pracovních postupů z hlediska bezpečnosti i ve výukových programech.

Inspekční činnost ve sféře školství byla prováděna podle Programu činnosti Státního úřadu inspekce práce na rok 2011, který byl schválen Ministerstvem práce a sociálních věcí. Při hodnocení zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vycházel kontrolní systém Státního úřadu inspekce práce především ze zajištění základních předpisů, prováděcích právních předpisů a norem současné platné legislativy. Kontroly prováděli inspektoři se specializací na všeobecnou bezpečnost a inspektoři se specializací na vyhrazená elektrická technická zařízení.

Kontrola byla rozdělena na část administrativní a následně na kontrolu konkrétních pracovišť a prostor praktického vyučování.

Administrativní kontroly byly zaměřeny na zajišťování školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci školních zaměstnanců, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce. Dále zajišťování úkolů v oblasti prevence rizik a to zejména vyhledávání a hodnocení rizik, přijímání opatření k eliminaci rizik a na realizaci těchto opatření. Kontrolováno bylo rovněž proškolení zaměstnanců s vyskytujícími se riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením.

Kontroly byly rovněž zaměřeny na zpracování směrnic o poskytování osobních ochranných prostředků na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek při činnostech ve školství a při praktickém vyučování. Dále bylo kontrolováno poskytování OOPP, jejich vhodnost a používání při dané činnosti.

Z hlediska prevence opakování pracovních úrazů byla kontrola směřována na přijímání opatření proti jejich opakování, dále na jejich řádnou evidenci a zasílání záznamů či hlášení změn.

Vlastní kontrola v prostorách škol a v objektech praktického vyučování byla orientována zejména na dodržování stanovených opatření na základě vyhodnocení rizik a jejich zajištění na konkrétně prováděné pracovní činnosti. Posuzována byla také vhodnost a dodržování zpracovaných pracovních postupů a dodržování zásad bezpečného chování na pracovištích a v prostorách praktického vyučování s ohledem na různou formu činností včetně, například práce ve výškách při mytí oken a podobně. Kontrolována byla také bezpečnost při skladování nebezpečných látek a přípravků v souladu s platnými právními předpisy.

U technických zařízení byla kontrola zaměřena na jejich bezpečný technický stav, vybavenost a funkčnost jednotlivých ochranných prvků a jejich bezpečné ovládání včetně provádění pravidelné a řádné údržby, kontroly a revizí. Dále bylo kontrolováno seznámení zaměstnanců s návody k obsluze konkrétně používaných zařízení včetně jejich odborné způsobilosti k jejich obsluze. U provozovaných technických zařízení bylo také kontrolováno, zda jsou vybavena provozní dokumentací (včetně průvodní dokumentace).

Inspektoři se specializací na vyhrazená elektrická technická zařízení se v rámci své kontrolní činnosti zaměřili zejména na elektrická zařízení v učebnách, dílnách a laboratořích. Dále bylo ověřováno, zda kontrolovaná osoba zajišťuje pravidelnou a řádnou údržbu, kontroly a revize vyhrazených elektrických technických zařízení. U zaměstnanců používajících při výuce elektrické zařízení pod napětím byla kontrolována jejich odborná způsobilost. Kontroly v laboratořích a prostorách praktického vyučování byly zaměřeny na provedení nouzového vypínání, provedení elektrické instalace, ochranu před úrazem elektrickým proudem a bezpečnost pohyblivých a poddajných přívodů.

Součástí každé kontroly bylo rovněž i poskytnutí základních informací a poradenství týkající se zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek v souladu s § 5 odst. 1 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění daného úkolu bylo v roce 2011 provedeno inspektory oblastních inspektorátů práce **257 kontrol**. Při všech kontrolách bylo zjištěno **1081** nedostatků. Dále bylo navrženo v rámci kontroly **30 technickoorganizačních opatření**. Pouze u 12 kontrolovaných subjektů nebylo vydáno opatření ukládající odstranění zjištěných nedostatků.

Z celkového počtu 1081 zjištěných nedostatků bylo inspektory oblastních inspektorátů práce v 927 případech uloženo dle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. U 154 zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny již v průběhu kontroly.

Přehled statistických dat v rámci plnění tohoto hlavního úkolu

OIP	Počet kontrolovaných subjektů	Počet kontrol	Počet následných kontrol	Počet nedostatků
3	32	32	12	145
4	43	43	2	141
5	18	18	0	65
6	15	15	0	20
7	31	37	1	156
8	16	16	1	48
9	34	34	4	183
10	61	62	0	323
Celkem	250	257	20	1081

4.1 Nejčastěji zjišťovaná porušení právních předpisů z oblasti BOZP

Nejčastěji zjištěné nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

4.2 Výsledky kontrol

- Prevence rizik

Zajišťování úkolů v oblasti prevence rizik bylo v převážné většině škol naplněno, dokumentace však ne vždy obsahovala všechny činnosti spojené s rizikem možného ohrožení života a zdraví zaměstnanců. Přístup kontrolovaných subjektů k vyhledávání a hodnocení rizik a zejména k přijímání opatření potřebných k vyloučení či omezení těchto rizik byl velmi často zpracován pouze v obecné rovině. Obvykle nebyla řešena specifická rizika jako například posouzení rizik při montážních pracích, riziko výbuchu v prostorách strojních truhlářských dílen v návaznosti na zpracování dokumentace dle NV č. 406/2006 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu.

V dokumentaci o hodnocení rizik chyběla nejčastěji rizika spojená s používáním konkrétních technických zařízení používaných v dílnách praktického vyučování, při správě budov a v provozovaných školních jídelnách.

Nevyhodnocená rizika se často vztahovala k zajištění bezpečného skladování, pracím ve výškách prováděným ze žebříků, údržbě zeleně na školních pozemcích a bezpečného provozu chlazených místností. Kontrolované subjekty v mnoha případech zpracovávají analýzu rizik pomocí komerčních programů, takto zpracovaná rizika jsou pouze obecná bez přímé vazby na konkrétní pracoviště kontrolovaného školského subjektu.

Úroveň školení v oblasti BOZP byla u jednotlivých kontrolovaných subjektů rozdílná, v závislosti na tom, zda se povinnostmi v oblasti BOZP zabývali pověřeni zaměstnanci školy bez potřebného vzdělání nebo externí odborně způsobilé osoby. Největší nedostatky byly zjišťovány v osnovách školení, které často obsahovaly neplatné či neaktualizované předpisy. Osnovy školení často obsahovaly pouze obecné předpisy a neřešily seznámení s konkrétními podmínkami a riziky vykonávané práce na daném pracovišti včetně seznámení s návody k obsluze technických zařízení tak, aby byly respektovány požadavky výrobce pro jejich bezpečné používání.

- Odborná kvalifikace k obsluze technických zařízení

Nejčastějším nedostatkem v oblasti odborné způsobilosti osob v elektrotechnice bylo nepotvrzení platnosti dosavadního osvědčení ze strany kontrolovaného subjektu. Druhým nejčastějším nedostatkem bylo, že kontrolované subjekty pověřovaly činnost, řízením činnosti a prováděním revizí pracovníky (učitelé odborné výchovy), kteří neměli odpovídající kvalifikaci ve smyslu vyhlášky č. 50/1978 Sb., o odborné kvalifikaci v elektrotechnice. Kontrolované subjekty rovněž nezajišťovaly v patřičných termínech přezkušování pracovníků v elektrotechnice.

Ojedinele bylo zjištěno nepřezkoušení obsluhovatелů tlakových nádob stabilních v termínu dle ČSN 69 0012, nepřezkoušení topiče nízkotlaké kotelny ve smyslu požadavku vyhlášky č. 91/1993 Sb., k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakých kotelnách. Ve třech případech nebyla doložena odborná kvalifikace dozorců výtahu ve smyslu ČSN 27 4002.

Vnitřní provozní směrnice a dokumentace školních subjektů byly často zaměřeny především na žáky a studenty, ale nebylo řešeno například zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci učitelů nebo školníků, kteří v rámci správy budov vykonávají celou řadu prací, a to od zásobovacích přes úklidové, údržbu zeleně, obsluhu dílenských pracovních strojů, práce ve výškách, obsluhu topného systému-kotelny a další.

- Nebezpečné látky a přípravky

V oblasti nakládání s nebezpečnými látkami a přípravky bylo zjištěno porušení právních předpisů z hlediska nezajištění bezpečnosti při nakládání s nebezpečnou chemickou látkou. V dílnách praktické výuky zlatnických a ryteckých oborů byla skladována kyselina sírová v potravinářské nádobě bez adekvátního označení a chybělo také i poučení o bezpečném nakládání s touto nebezpečnou látkou.

Kontrolované subjekty velmi často neřešily rizika související s nakládáním s nebezpečnými chemickými látkami, zejména v rámci praktického vyučování s drahými kovy. Rovněž chybělo seznámení s bezpečnostními listy u osob, které zacházely s koncentrovanými úklidovými chemikáliemi a jinými.

Nedostatky byly zjištěny také ve skladech, které mnohdy kapacitně nevyhovovaly provozu a docházelo ke skladování do nevhodných technologických prostor a to například kotelen, strojoven výtahů a podobně. U regálů bylo zjištěno nevyznačení nosnosti a jejich nestabilita.

- Poskytování OOPP

V oblasti poskytování osobních ochranných pracovních prostředků chyběl například vlastní seznam pro poskytování těchto prostředků vypracovaný na základě zhodnocených rizik. V mnoha případech pro vykonávanou činnost používali zaměstnanci nevhodné osobní ochranné pracovní prostředky a to například kuchyňské chňapky místo rukavic na ochranu rukou před horkými povrchy.

- Vedení stanovené provozní dokumentace strojů a technických zařízení, kontrola stavu strojů z hlediska bezpečnosti a vhodnosti pro bezpečný výkon práce

Absence průvodní a provozní dokumentace výrobce byla nejčastěji zjišťována u starších technických zařízení. Tento nedostatek se objevil u značného počtu kontrolovaných subjektů spolu s nezajištěním prokazatelného seznámení s návodem k obsluze technického zařízení. V případě, že dokumentace byla k dispozici, byla ovlivněna stářím technického zařízení a někdy hůře čitelná a přehledná.

Technické nedostatky na strojích byly zjištěny například v porušení izolace přívodního kabelu, brusky byly provozovány bez ochranných stavitelných hradítek nebo nedostatečně zakrytých převodů. Dále pak byly zjištěny poškozené a ostré hrany ovládacích prvků, chybělo

označení hlavních vypínačů. Páky ručních pákových nůžek nebyly často zajištěny, buchary neměly zajištěny nožní páky proti náhodnému uvedení do činnosti. Stabilita strojů stojících v blízkosti komunikací nebyla zajištěna v dostatečné míře. Ojedinele bylo také zjištěno neprovádění revizí tlakových nádob stabilních dle ČSN 69 0012 a neprovádění odborných prohlídek nízkotlakých kotelen a jině.

V několika případech se objevily závady na pracovištích a prostorách praktického vyučování v podobě chybějícího bezpečnostního značení manipulačního prostoru pracovních jam. V místě vstupu do lakovny často chybělo označení výstrahy „EX“. U zdvižných mechanicky ovládaných vrat chybělo bezpečnostní označení spodní hrany.

Pokud se týká samotných nedostatků v objektu dílen nebo prostoru škol pak nedostatky spočívaly například v neoznačení schodišťových ramen, neoznačení rozvodů technického plynu acetylénu a dusíku dle druhu a směru dopravované látky, zkorodované plynové potrubí, neutěsnění přívodu chráničkou, která procházela zdíven.

- Revize elektrických zařízení v objektu, odstraňování zjištěných nedostatků, kontroly používaných zařízení

V oblasti provádění revizí byly nejčastější nedostatky zjišťovány v revizích elektrických spotřebičů dle ČSN 33 1600 ed.2, kdy tyto spotřebiče nebyly revidovány v patřičných lhůtách. Revize dále neobsahovaly všechny požadavky výše uvedené normy, případně byly prováděny nevhodnými měřicími přístroji či nebyly prováděny vůbec. V několika případech kontrolované subjekty nedoložily revize elektroinstalací budov a hromosvodů. Dalším zjištěným nedostatkem bylo neodstranění závad uvedených v revizních zprávách, a to zejména v revizních zprávách elektroinstalace budov.

Kontroly používaných elektrických zařízení ukázaly na nedostatky v oblasti používání pohyblivých a poddajných přívodů, které nebyly kladeny a používány tak, aby nemohlo dojít k jejich poškození. Elektrické instalace nebyly vždy mechanicky pevné a spolehlivě upevněné. V ojedinělých případech byly zjištěny zásadní nedostatky u zářivkových svítidel a rozvaděčů, zejména se jednalo o přístupné živé části, a to z důvodu chybějících krytů a otevřených rozvaděčů, kdy hrozilo bezprostřední nebezpečí úrazu elektrickým proudem.

V několika případech byly zjištěny nedostatky v nouzovém vypínání elektrických zařízení, jako například nevhodný typ tlačítka - bez aretace, nepřístupný nouzový vypínač, případně neoznačení hlavních vypínačů elektrických zařízení.

- Pracovní úrazy

Evidence o pracovních úrazech ne vždy obsahovala informace předepsané platnými právními předpisy a často byly obsahem jedné dokumentace úrazy žáků i zaměstnanců.

Skutečnost, že se na žáky definice pojmu „pracovní úraz“ nevztahuje, není všem dotčeným zaměstnancům zřejmá. O tomto svědčily i časté dotazy z řad zaměstnanců škol vyřizujících školní úrazy, kde bylo vysvětleno, že v případě výkonu odborné praxe u cizích zaměstnavatelů oblastní inspektoráty práce provádějí kontrolu příčin a okolností pouze pracovních úrazů zaměstnanců škol vykonávajících na těchto pracovištích dozor, nikoli studentů či žáků. V případě, že se úraz stane při praktickém vyučování a je nepřítomnost žáka delší než 2 vyučovací dny či se jedná o úraz smrtelný, je škola povinna dle ustanovení vyhlášky č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, podat hlášení o úrazu žáka na příslušný oblastní inspektorát práce. Oblastní inspektorát na základě nahlášených informací provede pouze kontrolu u zaměstnavatele, u kterého se úraz žáka stal, tudíž neprovádí kontrolu příčina a okolností „školního úrazu“.

V roce 2011 byla například provedena kontrola u zaměstnavatele, kde při praktickém vyučování došlo k závažnému úrazu studentky Středního odborného učiliště gastronomie. Zdrojem úrazu byl stroj na zpracování těsta, kde při čištění jeho části na podávání těsta došlo ke vtažení prstů ruky a následnému zhmoždění.

- Organizace práce a pracovních postupů z hlediska bezpečnosti i ve výukových programech

V oblasti organizace práce a provádění činností, byly nedostatky nejčastěji zjišťovány při kontrole plnění bezpečnostních předpisů týkajících se provozu elektrických zařízení. Jednalo se zejména o neprovádění předepsaných kontrol a revizí, nedostatky ve vedení provozní dokumentace a nedostatky ve stavu konkrétních pracovišť včetně instalovaných elektrických zařízení. Dále pak u kontrolovaných subjektů nebyly dle ČSN EN 50110-1 ed.2 stanoveny osoby odpovědné za elektrická zařízení. Osoba odpovědná za elektrické zařízení má podle výše uvedené normy řadu povinností, jako jsou organizace práce na elektrickém zařízení, dorozumívání při činnostech na elektrickém zařízení, stanovení pracovních a provozních

postupů. Z tohoto důvodu není jmenování této osoby pouze formální záležitostí, ale má ve svém důsledku především dopad na bezpečnost provozovaných elektrických zařízení.

V dalších oblastech se jeví největším problémem to, že pracovní postupy již neodpovídají současnému stavu, a proto bylo inspektory doporučeno aktualizovat například provozní řády školních dílen a dílenské řády s ohledem na současné platné předpisy.

V rámci kontrolní činnosti bylo u jednoho kontrolovaného subjektu zjištěno, že nebyl zaveden žádný systém řízení v oblasti BOZP. Chyběla například průvodní technická dokumentace strojů a zařízení, obsahující návody výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí a pravidelné kontroly a revize zařízení.

- Specifická zjištění

Pozornost byla v rámci kontrol věnována také podmínkám zajišťování výkonu praktického vyučování žáků a studentů mimo objekty školských zařízení. Odborná praxe studentů je často realizována na pracovištích cizích zaměstnavatelů pod občasným či stálým dozorem učitelů odborného výcviku nebo odpovědných zástupců subjektu, kde praktický výcvik probíhá.

Vlastnímu výkonu odborné praxe předchází uzavření písemných smluv mezi školami a zaměstnavateli, tyto smlouvy často v plné míře nenaplnují ustanovení § 12 vyhlášky č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělání v konzervatoři. Ve smlouvách je často uvedeno pouze obecné seznámení s bezpečnostními předpisy, které se ovšem nevztahují ke konkrétním rizikům vyskytujících se na pracovišti daného zaměstnavatele. Pokud rizika vyhodnocena byla, pak se ve většině případů vztahovala pouze na činnosti žáků a opomenuta byla rizika spojená s činnostmi dozorujících učitelů odborného výcviku.

5. Sankce

Tato oblast kontrolní činnosti byla zaměřena na prevenci a nikoliv na represii, čemuž odpovídá i počet uložených pokut.

V rámci kontrolní činnosti tohoto úkolu byla uložena Oblastním inspektorátem práce pro Plzeňský a Karlovarský kraj jedna pokuta za správní delikt ve výši 15.000 Kč. Správní delikt se týkal nedodržení požadavků stanovených v § 4 odst. 1 a § 4 odst. 2 NV č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických

zařízení, přístrojů a náradí. Konkrétně se jednalo o tyto nedostatky: nepředložení průvodní dokumentace nebo místního provozního bezpečnostního předpisu pro vodorovnou vrtačku – dlabačku a neprovedení následné kontroly pro myčku na nádobí, pánev ZANUSSI, varný kotel, šlehací a hnětací stroj, konvektomat, plynový sporák s elektrickou troubou.

6. Závěr

Cíle tohoto hlavního úkolu byly splněny dle jeho zadání všemi oblastními inspektoráty práce včetně poradenské činnosti a osvěty v oblasti bezpečnostních a pracovněprávních předpisů dle ustanovení zákona č. 251/2005 Sb., zákona o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

Z množství zjištěných závad lze konstatovat, že předmět kontroly byl zaměřen vhodně a pro kontrolované subjekty byl přínosem. Důraz na účelnost přijatých opatření v rámci prevence rizik a BOZP na jejich pracovištích vedl k omezení rizik spojených s provozem škol a školských zařízení se zaměřením na praktické výučování. Při kontrolách bylo rovněž kladně posuzováno poskytování poradenství inspektory přímo na jednotlivých pracovištích kontrolovaných subjektů.

Kontrolami bylo zjištěno, že ve sféře školství je prioritně kladen důraz především na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, jelikož je zde odpovědnost pedagogických pracovníků vůči rodičům. Školská zařízení se dále potýkají s nedostatkem finančních prostředků, kdy tyto prostředky chybí zejména v oblasti vybavení dílenských pracovišť.

Na základě poměrně velkého počtu zjištěných nedostatků z kontrol tohoto hlavního úkolu, navrhl Státní úřad inspekce práce pokračovat v tomto úkolu i v roce 2012. SÚIP navrhl oblast kontrolní činnosti rozšířit i o základní školy, kde je v posledních letech evidován nejvyšší počet jak ostatních, tak závažných a smrtelných pracovních úrazů.

XIV. Kontrola systému BOZP v zemědělství

7. Úvod

V předešlých čtyřech letech byly kontroly subjektů, které se zabývají zemědělskou výrobou, prováděny v rámci kontrol systému BOZP v malých a středních podnicích. Činnosti v zemědělství, a to jak v rostlinné tak i v živočišné výrobě, jsou svým charakterem specifické a patří stále mezi rizikové obory činnosti s nepříznivým vývojem pracovní úrazovosti. Z tohoto důvodu byl stanoven úkol provést kontrolu systému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, bezpečnosti technických zařízení a stanovených pracovních podmínek u subjektů, které provozují zemědělskou výrobu a činnosti s touto výrobou související.

8. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo prověřit u subjektů zabývajících se zemědělskou výrobou, zda zaměstnavatelé vytvářejí bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodné organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímají opatření k předcházení rizikům. Cílem úkolu nebylo jen zjištění skutečného stavu BOZP a uložení opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole, ale také poskytování informací a poradenství týkající se BOZP a pracovních podmínek.

9. Zadání úkolu

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrolám přednostně vybírány subjekty, u kterých nebyla ještě provedena kontrola nebo uplynulo více jak 5 let od poslední kontroly a dále subjekty, kde je nepříznivý vývoj ukazatelů pracovní úrazovosti. Výběr subjektů ke kontrolám nebyl omezen počtem zaměstnanců.

Kontrola byla zaměřena zejména na tyto požadavky:

- plnění povinností zaměstnavatele v oblasti školení zaměstnanců (zajišťování školení, určení obsahu a četnosti školení, způsob ověřování znalostí, vedení dokumentace),
- plnění povinností zaměstnavatele v oblasti prevence rizik (vyhledávání a hodnocení, přijímání opatření k minimalizaci rizik, osobní ochranné pracovní prostředky),
- plnění povinností zaměstnavatele při pracovních úrazech (požadované údaje o úrazech v knize úrazů, stanovení opatření proti opakování pracovních úrazů),

- zemědělské stroje a pomocné mechanismy (provádění údržby, kontrol a revizí, provozní dokumentace, evidenční knihy),
- pracoviště živočišné a rostlinné výroby
- vhodnost pracovišť s ohledem na prováděné činnosti,
- skladování sypkých hmot,
- zařízení pro plynulou dopravu nákladů,
- močůvkové jímky,
- místní provozní bezpečnostní předpisy,
- bezpečnost provozovaných strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí,
- bezpečnost způsobu organizace práce a stanovených pracovních postupů.

10. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo oblastními inspektoráty provedeno celkem **225 kontrol**, z toho ve 4 případech byla provedena kontrola následná. Bylo zkontrolováno celkem **219 subjektů**. Při všech kontrolách bylo zjištěno **1 023 nedostatků**.

Bližší údaje k celorepublikovému úkolu v zemědělství:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrolovaných subjektů	9	15	28	35	26	21	31	54	219
Počet kontrol	9	15	28	35	26	21	33	54	221
Počet následných kontrol	1	0	0	1	0	1	0	1	4
Počet nedostatků	58	68	135	111	112	161	197	181	1023

Nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů.

Přehled nejčastěji porušovaných právních předpisů:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	344	30
Zákon č. 262/2006 Sb.	311	27
Zákon č. 309/2006 Sb.	242	21
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	182	16
Ostatní	72	6

Nejčastěji porušovaná ustanovení se týkají pracovišť a pracovního prostředí, která nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k nařízení vlády č. 101/2005 Sb.

Přehled zjištěných nejčastěji porušovaných ustanovení NV č. 101/2005 Sb.:

Porušená ust.	Popis nedostatku	Počet
§ 4 odst. 1	Pracoviště a pracovní prostředí zaměstnavatele nesplňují další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k NV č. 101/2005 Sb. (neoznačené a nezajištěné volné okraje ramp, nezajištěná vrata, neoznačené manipulační prostory pracovních jam, nerovné podlahy, neuvedená nosnost regálů apod.)	209
§ 3 odst. 1	Pracoviště zaměstnavatele nejsou po dobu provozu udržována potřebnými technickými a organizačními opatřeními ve stavu, který neohrožuje bezpečnost a zdraví osob.	57
§ 3 odst. 4 písm. b)	Zaměstnavatel nezajistil dodržování termínů a lhůt pro provádění kontrol, zkoušek, revizí atd. a neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění.	17
§ 3 odst. 4 písm. a)	Zaměstnavatel nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně výrobních a pracovních prostředků a zařízení.	14
§ 3 odst. 4 písm. c)	Zaměstnavatel nezajistil, aby stanovené termíny, lhůty a rozsah kontrol, zkoušek, revizí atd. a kontrolní a revizní záznamy byly vedeny způsobem, který umožní uchovávání a využívání údajů po stanovenou dobu.	13

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb.

Porušená ust.	Popis nedostatku	Počet
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	80
§ 102 odst. 3	Zaměstnavatel soustavně nevyhledává nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, nezjišťuje jejich příčiny a zdroje; nevyhledává a nevyhodnocuje rizika, nepřijímá opatření k jejich odstranění; nekontroluje pravidelně úroveň BOZP.	39
§ 103 odst. 3	Zaměstnavatel neurčil obsah a četnost školení, způsob ověřování znalostí a nevedl dokumentaci o provedeném školení.	26
§ 103 odst. 1 písm. f)	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům, zejm. zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, zaměstnancům agentury práce dočasně přiděleným k výkonu práce k jinému zaměstnavateli, mladistvým zaměstnancům, podle potřeb vykonávané práce, dostatečné a přiměřené informace a pokyny o BOZP.	22
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce.	18

Přehled počtu nedostatků s ohledem na typ objektu:

Typ objektu	Počet nedostatků
Výrobní a provozní budovy (010)	277
Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích (301)	186
Sklady a skladování (232)	73
Zásobníky sypkých hmot (234)	47
Transportní zařízení (227)	46

Pracoviště živočišné a rostlinné výroby

Jak je patrné z výše uvedených tabulek, bylo při plnění hlavního úkolu inspektory zjištěno, že nejvíce nedostatků při kontrolách zemědělských subjektů se vyskytuje u výrobních a provozních budov oproti provozovaným zemědělským strojům a technickým zařízením. Rozbor porušených právních předpisů ukázal, že neuspokojivá situace přetrvává v případě neplnění požadavků NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí. Tomuto neutěšenému stavu zřejmě napomáhá fakt, že kontrolované osoby (zemědělské subjekty) hospodaří na dislokovaných pracovištích, střediscích, farmách a zaměstnavatelé tuto skutečnost podcení tím, že často nemají zavedený systém vnitřní kontroly, kde by byli určeni zaměstnanci za jednotlivá pracoviště, k jejichž povinnostem by patřilo zajištění bezpečného provozu, používání, údržby, úklidu, čištění a oprav pracoviště.

Některé zemědělské subjekty vlastní velké množství mnohdy starých, málo udržovaných staveb, kde byla zjištěna většina nedostatků. V zemědělství jsou do současné doby stále provozovány dílny vybudované před dvaceti a více lety, jejichž součástí jsou i montážní pracovní jámy. Tyto jámy většinou nemají vyznačený ochranný manipulační prostor a v blízkosti nejsou značky upozorňující na nebezpečí pádu. Zástupci kontrolovaných osob ve většině případů uvádějí, že tyto jámy v současné době téměř nepoužívají a jsou trvale zakryty.

Při kontrolách se dále vyskytly nedostatky, např. u pracovních obslužných plošin, strojního zařízení posklizňových linek nebo ramp pro vyskladnění jatečných zvířat na dopravní prostředky, kdy nebyla tato pracoviště zajištěna proti pádu zaměstnanců z výšky. Bylo zjištěno, že objekty některých kontrolovaných subjektů nejsou udržovány v bezpečném stavu – poškozené podlahy; nezajištěná křídlová a posuvná vrata u vjezdů do objektů; chybějící bezpečnostní značení průjezdných profilů; chybějící bezpečnostní tabulky se zákazem vstupu u objektů; schází označení volného okraje nakládacích a vykládacích ramp; přístupné živé

části elektrických zařízení v rozvodnách a rozvaděčích; neoznačení hlavních vypínačů a ovladačů; neoznačení výběhů, kde je plemenný býk a další.

Zajišťování úkolů v oblasti prevence rizik

Většina kontrolovaných subjektů již vnímá jako nezbytné to, že péče o BOZP uložená zaměstnavateli je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají.

Ukazuje se, že k zvládnutí oblasti prevence rizik u mnoha kontrolovaných subjektů napomohla i povinnost vyplývající z požadavku § 9 zákona č. 309/2006 Sb., kdy zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají 26 až 500 zaměstnanců, budou muset úkoly v prevenci rizik zabezpečit prostřednictvím odborně způsobilé osoby. Za tímto účelem řada z nich zvolila alternativu, že si tyto úkoly budou zabezpečovat prostřednictvím vlastního zaměstnance. Tito zaměstnanci již v současné době řeší problematiku prevence rizik a ubývá tak nedostatků v této oblasti u těchto kontrolovaných subjektů.

Z výsledků kontrolní činnosti je dále patrné, že jsou stále i subjekty, kde jsou zjišťovány nedostatky ve způsobu vyhledávání nebezpečí na pracovištích, jejich vyhodnocování, přijímání a realizování opatření k eliminaci těchto rizik. Rizika jsou často vyhledávána a vyhodnocována formálně, bez dostatečně odborné, podrobně vypracované analýzy rizik, bez zjištění skutečné podstaty možného ohrožení zaměstnanců. V kontrolovaných subjektech nadále přetrvává stav, kdy zaměstnavatelé mají rizika uvedená v komerčně zpracovaných programech, které neupravují na místní konkrétní podmínky prací a pracovišť, které se vyskytují v jejich působnosti. Kvalita seznámení s riziky pak není dostatečná, vzhledem k obsáhlosti vyhodnocení rizik.

Zajišťování školení zaměstnanců o BOZP

Z provedených kontrol vyplývá, že zaměstnavatelé zajišťují zaměstnancům školení obvykle jedenkrát ročně. Kromě tohoto školení jsou zajišťována další školení před sezónními pracemi. Ještě se setkáváme i s tím, že osnovy školení obsahují především obecně platné právní předpisy k zajištění bezpečnosti práce, bez ohledu na pracovní činnosti zaměstnanců. Nejsou v nich uváděny např. místní provozní bezpečnostní předpisy zaměstnavatele, technologické a pracovní postupy, které vydal v rámci své působnosti, návody k obsluze strojů a zařízení, které zaměstnanec při výkonu své práce obsluhuje apod. V některých případech bylo zjištěno,

že při nástupu do práce nejsou noví zaměstnanci před započítím práce proškoleni, s obsluhou strojů a zařízení zacvičeni, případně seznámeni se zásadami bezpečného chování při práci. Subjekty nebyly v mnoha případech schopny prokazatelně doložit plnění povinnosti informovat zaměstnance o existujících rizicích, o provádění školení zaměstnanců zaměřené k bezpečnému provádění konkrétních pracovních činností apod. Na úseku prevence rizik je stálým nedostatkem, že zaměstnavatelé se vzájemně písemně neinformují o rizicích a přijatých opatřeních, kdy na jednom pracovišti plní úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů. Dochází tak k ohrožení zaměstnanců servisních, dodavatelských a odběratelských subjektů. V mnoha případech zaměstnavatelé nevyužívají ani možnosti informování prostřednictvím bezpečnostních značek a poskytnutí informací již při vjezdu do zemědělských objektů.

Zemědělské stroje a pomocné mechanismy

Při kontrolách zemědělských strojů a pomocných mechanismů stále přetrvávají nedostatky při provádění údržby, kontrol a revizí a při vedení provozní dokumentace. V oblasti provádění kontrol a revizí provozovaných strojů a zařízení je stálým nedostatkem neodstraňování závad, které jsou uvedeny v revizních zprávách. U mnoha kontrolovaných subjektů bylo zjištěno, že nejsou prováděny kontroly a revize u strojů a zařízení pro posklizňovou úpravu zrnin. U zemědělské mechanizace – traktorů, vzhledem k jejich pořizovací hodnotě, záruce a leasingu, jsou zajišťovány úkony údržby a kontroly servisními zaměstnanci.

Provozní dokumentace

Provozní dokumentace je u nových strojů a zařízení většinou vedena. U starších strojů, kde se dokumentace nedochovala, případně je v cizím jazyce, zaměstnavatelé dokumentaci často nepřeložili nebo nezpracovali místní provozní bezpečnostní předpis ve smyslu nařízení vlády č. 378/2001 Sb. Další nedostatky byly zjištěny v oblasti vedení evidenčních knih, zejména u zařízení pro plynulou dopravu nákladů a u stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot. Knihy byly převážně založeny, ale evidence v nich chyběla.

Zařízení pro plynulou dopravu nákladů

U zařízení pro plynulou dopravu nákladů bylo zjištěno, že zařízení byla z místa obsluhy nepřehledná a obsluha tak neměla možnost se přesvědčit, zda se v nebezpečných prostorech nenachází žádný zaměstnanec. Dále nebyla některá zařízení vybavena zvukovou nebo

viditelnou signalizací, která upozorňuje zaměstnance před jejich spuštěním, příp. zastavením. Vyskytly se i nedostatky v nezajištění rizikových míst náběhu unášecího prostředku na buben nebo válec ochranným zařízením. Některé dopravníky, využívané především ve skladech, měly odstraněny kryty zejména po čištění, případně údržbě. Mnohé nedostatky byly způsobeny přímo obsluhou, která kryt nevrátila na příslušné místo.

Močůvkové jímky

Nezajištěné močůvkové jímky představují stále závažný nedostatek. V některých případech bylo zjištěno, že močůvkové nepřejízdné jímky, které se vyskytují především mezi staršími objekty živočišné výroby (převážně v zelených plochách, u kterých není známa nosnost jejich zakrytí), nebyly opatřeny ohrazením nebo bezpečnostním označením upozorňujícím na riziko propadnutí. Dalším nedostatkem bylo nezajištění krytů proti posunu, shnilé, neúnosné ohrazení nebo zajištění.

Bezpečnost provozovaných strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí

Zjištěné nedostatky byly v chybějících krytech náhonů, což je trvalý problém v zemědělství. V návaznosti na skutečnost, že s obnovou techniky jsou pořizovány nové výkonnější stroje (s vyhovujícími bezpečnostními prvky, vyhovujícím způsobem řešenými ochrannými kryty), snižuje se i počet nedostatků v této oblasti.

Bezpečnost způsobu organizace práce a stanovených pracovních postupů

Při kontrolách se stále vyskytují subjekty, které neorganizují práci a nestanoví pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování při chovu zvířat. Počet těchto subjektů se tlakem na plnění tohoto požadavku stále snižuje. Zřejmě v návaznosti na trvale vysokou úrazovost při práci se zvířaty, zaměstnavatelé věnují více a více pozornosti při stanovení těchto pracovních postupů. Z provedených kontrol lze pozitivně hodnotit stav, kdy zaměstnavatelé přestávají spoléhat na ústní formu seznámení s pracovními postupy a zdokonalují systém bezpečnosti práce s důrazem na prokazatelnost v případě sporu. Postupně si uvědomují nezbytnost vedení dokumentace právě o stanovených pracovních postupech.

11. Sankce

Zemědělským subjektům bylo uloženo celkem 15 pokut v celkové výši 350.000 Kč. V rámci plnění úkolu nedošlo k žádnému vydání zákazu používání objektů, pracovišť, strojů, resp. provádění činnosti (užívání nebezpečného postupu práce). Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných nedostatků, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Počet a výše pokut uložených oblastními inspektoráty práce:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet pokut	0	1	2	7	0	3	2	0	15
Výše pokut (Kč)	0	15000	30000	140000	0	130000	35000	0	350000

12. Závěr

Lze konstatovat, že zaměření a cíl tohoto úkolu pro rok 2011 byl splněn. Ze zjištěných skutečností vyplývá, že kontroly v zemědělství mají své opodstatnění a že situace v českém zemědělství v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci stále nedosahuje úrovně, kterou požadují právní předpisy. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné a jednoznačně prokazují, že účinnou preventivní činností u kontrolovaných subjektů se zvyšuje nejen jejich právní vědomí, ale také i jejich přístup k zajišťování oblasti BOZP.

S ohledem na náročnost práce a složitost prostředí práce v zemědělství je zapotřebí tomuto odvětví dále věnovat pozornost. Zaměření na problematiku živočišné výroby v roce 2012 přispěje ke zvýšení bezpečnosti v této specifické oblasti činnosti v zemědělství.

XV. Dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce při provozu plynových zařízení v objektech s přístupem veřejnosti

1. Úvod

Provoz plynového zařízení v objektech s přístupem veřejnosti může být zdrojem nebo příčinou ohrožení zdraví nejen zaměstnanců kontrolovaného subjektu, ale i klientů (návštěvníků) zařízení.

2. Cíl úkolu

Prověřit stav a úroveň dodržování bezpečnostních předpisů při provozu plynových zařízení. Již při kolaudacích prostor s přístupem veřejnosti, jsou v některých případech zjišťovány závažné nedostatky, proto je nutné ověřit, jak je zajištěno následné bezpečné provozování plynových zařízení s ohledem na zajištění bezpečného pohybu občanské veřejnosti.

3. Zadání úkolu

Kontrola byla provedena v kinech, divadlech, nákupních střediscích, ubytovnách, penzionech, hotelech, kulturních domech, nafukovacích halách, sportovních areálech, bazénech atd.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo provedeno celkem **520 kontrol**, z toho u 407 právnických osob a 103 fyzických osob. Celkem bylo při kontrolách zjištěno **2505 nedostatků**. Žádné nedostatky nebyly zjištěny u 31 kontrol. V jednom případě byl vydán zákaz používání zařízení. Ve **28** případech bylo vydáno **opatření** dle § 7 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Bližší údaje k uvedenému úkolu:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrolovaných subjektů	71	69	38	21	41	145	37	94	510
Počet kontrol	71	70	38	21	43	146	37	94	520
Počet následných kontrol	19	0	0	0	0	9	0	2	30
Počet nedostatků	353	126	151	52	99	801	218	705	2505

Nejčastěji porušovaným předpisem byl zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů; nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí; nařízení vlády č. 378/2001Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí; vyhláška ČÚBP č. 48/1982 Sb., základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, ve znění pozdějších předpisů; vyhláška č.21/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená plynová zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů; vyhláška č. 85/1978 Sb., o kontrolách, revizích a zkouškách plynových zařízení ve znění pozdějších předpisů; vyhláška č. 91/1993 Sb., k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakých kotelnách.

Provedení vyhledávání a vyhodnocení rizik při provozu plynových zařízení

V případech, kdy rizika byla vyhodnocena provozovatelem na základě dobrých znalostí provozu, byla ve většině případů přijatá opatření na odpovídající úrovni. Pokud subjekt vyhodnocení zadal externímu dodavateli, byla rizika v těchto případech vyhodnocena často pouze formálně. Vyhledaná rizika pak zcela nekorespondují v plném rozsahu s prováděnou činností a provozovanými plynovými zařízeními. Úroveň vyhodnocení rizik byla značně rozdílná, závisající především na výkladu a pochopení zpracovatele.

Zaměstnanci jsou s riziky týkajícími se plynových zařízení seznámeni zpravidla ve všeobecném školení zaměstnanců, odborně způsobilými osobami pro prevenci rizik, kteří nemají v oboru vyhrazených plynových zařízení potřebné znalosti. V několika případech bylo zjištěno, že zaměstnavatel neprovedl seznámení zaměstnanců s výsledky vyhodnocení rizik možného ohrožení zdraví vyplývající z provozu a údržby plynového zařízení (přesto, že tato analýza byla zpracována) a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik. V několika případech byla analýza rizik provedena, pouze s ohledem na vypracování směrnice pro poskytování OOPP.

Zajištění odborné a zdravotní způsobilosti osob pověřených obsluhou nebo údržbou zařízení

Zaměstnavatel ve většině případů zajistil školení o právních a ostatních předpisech, předepsanou odbornou kvalifikaci i zdravotní způsobilost.

Přesto i v této oblasti byly zjištěny některé i dost závažné nedostatky např.:

- neplatné osvědčení pro obsluhu plynového zařízení,

- nebyla doložena zdravotní způsobilost obsluhy plynových zařízení,
- v 1 případě zjištěn topič nízkotlaké plynové kotelny, který pro tuto činnost nebyl vyškolen ani nebyl doložen doklad o zdravotní způsobilosti,
- nebyla doložena osnova školení nebo osnova školení neobsahovala právní a ostatní předpisy týkající se konkrétní pracovní činnosti, některé osnovy obsahovaly již neplatné předpisy,
- nebylo doloženo pravidelné přezkoušení obsluh plynového zařízení.

Vedení provozní dokumentace

Při kontrole provozní dokumentace byl hlavní důraz kladen na aktuálnost, srozumitelnost a konkrétnost především místních provozních řádů. V některých případech jsou provozovateli ze strany externích pracovníků často předkládány velmi obsáhlé provozní řády, které jsou pouze výčtem relevantních právních a normativních dokumentů, avšak bez vztahu ke konkrétnímu plynovému zařízení. Obsluha se tak často v těchto provozních řádech nedoče ani to nejdůležitější tj. pokyny pro bezpečné a okamžité odstavení zařízení z provozu v případě vzniku nenadálé události.

Kontrolou bylo zjištěno, že v několika případech nebyl vypracován Místní provozní řád (dále MPŘ) pro provoz plynového zařízení podle požadavků právních a ostatních předpisů nebo nebyl aktualizován na konkrétní místní podmínky. V několika případech nebyl tento MPŘ k dispozici na pracovišti. Zaměstnavatel v několika případech ani nedoložil, zda byli zaměstnanci s tímto předpisem seznámeni.

U menších plynových spotřebičů (tepelný výkon do 50 kW) mají provozovatelé většinou k dispozici návody na použití od výrobce. U 8 kontrolovaných subjektů nebyla předložena žádná technická dokumentace.

Ve většině případů mají provozovatele vypracován harmonogram revizí, ne vždy jsou do tohoto harmonogramu zapracovány údaje o provedených revizích a ne vždy jsou zde uvedena všechna provozovaná plynová zařízení.

Kontrolou bylo dále zjištěno, že provozní deníky jsou vedeny často nepřehledně, v některých případech nejsou vedeny vůbec, nejsou vedeny záznamy o kontrole ovzduší v kotelně a o kontrole těsnosti potrubí. Revizní knihy, které musí provozovatel vlastnit u zařízení

kotelen s jednotkovým tepelným výkonem kotle nad 50 kW, nebyly dodavatelem dodány a pokud byly k dispozici, nejsou aktualizovány na konkrétní podmínky.

Stanovení opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí spojených s provozem plynových zařízení

Řešeno v požárních a evakuačních plánech, v průběhu kontrol nebyly v této oblasti zjištěny nedostatky.

Zajištění bezpečného stavu provozovaného plynového zařízení kontrolovaným subjektem pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou a servisem

V této oblasti bylo v rámci kontrol zjištěno větší množství závad:

- chybějící provozní revize, není dodržen termín provedení pravidelné revize,
- neprovádění kontrol plynového zařízení ve stanovených lhůtách,
- neprovedené revize tlakových nádob stabilních instalovaných v prostorách s plynovým zařízením,
- neprovedená kontrola regulátoru tlaku plynu,
- neprovedené kontroly kouřových cest,
- neprovedené odborné prohlídky nízkotlaké plynové kotelný jednou za rok,
- nezajištění pravidelného servisu hořáků,
- nezajištění provedení kontrol na přítomnost oxidu uhelnatého v plynové kotelně (při kontrole zjištěny detekční trubičky s prošlou záruční dobou),
- nezajištění odstranění závad zjištěných při provozní revizi a pravidelných kontrolách zařízení,
- nezajištění provedení pravidelných kalibrací detektorů na únik plynu,
- odborné prohlídky nízkotlakých plynových kotelen prováděny formálně ve zprávách uvedena zařízení, která se v kotelně nenachází.

V převážné části kontrolovaných subjektů jsou revize a zkoušky plynového zařízení prováděny dodavatelským způsobem. Kontroly jsou zajišťovány pověřenými zaměstnanci kontrolovaných subjektů. Úroveň prováděných kontrol a revizí je rozdílná, závislá na znalostech, zejména u osob pověřených subjektem. Jednotlivými kontrolami bylo dále zjištěno, že problematika revizí a kontrol plynových zařízení je kontrolovaným subjektům známá, ale přesto v některých případech nejsou nadále prováděny v pravidelných termínech.

Jako doklad o provedení kontroly plynového zařízení byly provozovatelem předloženy účetní doklady (faktury) – z těchto dokladů nelze jednoznačně určit, kým a v jakém rozsahu byla kontrola provedena.

Údržba je zajišťována převážně dodavatelským způsobem s ohledem na výši finančních prostředků.

Doklady z kontrol a revizí, zda obsahují předepsané náležitosti a mají odpovídající úroveň

Téměř při všech kontrolách byly zjištěny nedostatky v revizních zprávách, např. nedostatečně popsané zařízení; uvedeno zařízení, které se v prostoru nevyskytuje; občas použity nevhodné i neplatné předpisy. Revizní technici v revizích uvádějí seznam zkoušek na měřících a zabezpečovacích zařízení v kotelně, ale již neuvádějí, jakým způsobem zkoušky provedli a s jakým výsledkem.

Celkové zhodnocení revizní technika plynových zařízení je v některých případech nedostatečně provedené. V revizích jsou sice uvedeny příslušné odkazy na předmětná zařízení v kotelnách, tj. revize TNS, kotlů a spalinové cesty, ale bez bližší specifikace. Velmi často však při revizích elektrických zařízení nejsou prováděny komplexní zkoušky vč. např. zařízení měření a regulace vč. dálkových přenosů dat a nouzového osvětlení. V závěru revize el. zařízení je pouze uvedeno, zda je zařízení bezpečné před úrazem el. proudem, ale bezpečnou funkčnost el. zařízení nehodnotí. Servisní technici plynových hořáků zkontrolují a změří veškeré parametry a zabezpečení vlastního hořáku, ale měření a regulaci kompletně v celé kotelně nikdo pravidelně neprovádí. Tato část je kontrolována pouze zpravidla při spouštění nové kotelny.

Zajištění bezpečného přístupu pro pracovníky provádějící kontroly, revize, zkoušky, obsluhu a údržbu zařízení

Ne vždy byl u kontrolovaných subjektů dodržen dostatečný manipulační prostor okolo zařízení umožňující bezpečně provádět všechny obvyklé pracovní operace, kontroly, revize a údržbu. Prostor s plynovým zařízením nebyl opatřen příslušnou bezpečnostní tabulkou, nebylo provedeno označení přístupové cesty k hlavnímu uzávěru plynu, nebylo zajištěno vyznačení únikových cest.

Kotelny v některých zjištěných případech slouží i jako skladovací prostory a v těchto případech věci nesouvisející s provozem kotelny tvoří komunikační překážky. V některých

případech nebylo schodiště vedoucí ke kotelně opatřeno záchytným madlem nebo zábradlím, byly zjištěny poškozené zásuvky a svítidla, poškozené podlahy (lokální výmoly), chybějící ochranná zařízení - to vše ztěžuje pohyb pracovníků při provádění obsluhy, údržby, revize a provádění pravidelných kontrol.

Zajištění dostatečné ochrany zařízení proti vnějším vlivům; provedení protikorozní ochrany; provedení značení potrubí dle protékajícího média

Při kontrolách bylo např. zjištěno, že zaměstnavatel (provozovatel) nezajistil řádnou údržbu plynového zařízení, když provozoval zkorodované nebo nedostatečně upevněné plynovodní potrubí, nebyl dokončen nebo opraven ochranný nátěr plynovodu, zjištěny nedostatečně utěsněné chráničky plynovodu, neprovedené vodivé propojení nebo uzemnění plynovodu včetně odvodušňovacích potrubí. Ne vždy bylo provedeno dostatečné označení jednotlivých potrubí bezpečnostními značkami v závislosti na druhu, teplotě a směru dopravovaných látek.

Zabezpečení dostatečného přívodu spalovacího a větracího vzduchu

Ve většině případů nebyly v této oblasti zjištěny nedostatky. Provozovatelé jsou si dobře vědomi důsledků, které by v případě vzniku nepředvídané situace mohly nastat.

V případě zjištěných nedostatků se jednalo o zmenšení větracích otvorů; kryty na větracích otvorech nebyly udržovány čisté, a tím docházelo k jejich zmenšení a snížené průchodnosti; chyběla dokumentace o výpočtu větrání.

Problém nedokonalého spalování může nastat v případě nezajištění minimálního přívodu spalovacího a větracího vzduchu v souvislosti s rozšířenou výměnou plastových oken v objektech, např. školních kuchyní.

Vybavení potrubí plynu předepsanými armaturami, není-li používáno pro jiné účely, než pro které je určeno

V průběhu kontrol nebylo zjištěno žádné závažné porušení.

Označení uzávěrů plynu a zajištění bezpečného přístupu k nim

Problematika nevhodného umístění uzávěrů plynu před spotřebiči k zajištění jejich přístupnosti a ovladatelnosti není řešena zejména při provozu plynových spotřebičů ve

velkokuchyních, hotelech, restauracích a objektech veřejného stravování. Tento nepříznivý stav je zapříčiněn v převážné části nedostatečným pracovním prostorem, čímž není zajištěn snadný přístup pro provádění kontroly a údržby plynových zařízení.

V několika případech byla zjištěna neovladatelnost uzávěrů plynu instalovaných před plynovými spotřebiči. Takový stav svědčí o tom, že zaměstnavatel toto zařízení nepodrobuje pravidelné a řádné údržbě. Ve výjimečných případech bylo zjištěno, že hlavní uzávěr plynového zařízení nebyl označen bezpečnostní tabulkou anebo byl nefunkční.

Zjištění nad rámec zadání úkolu

- provozovatel nezajistil jmenování osoby odpovědné za provoz plynového zařízení. K ustanovení osoby odpovědné za provoz plynovodu podle ČSN EN 1775 je vhodné dodat, že tato osoba (zaměstnanec) má podle výše uvedené normy ve vztahu k provozovanému plynovému zařízení řadu povinností, jako je zajištění kontrol, revizí, údržby apod. Jmenování této osoby není proto pouze formální záležitostí, ale má ve svém důsledku i dopad na bezpečný provoz plynového zařízení,
- elektrická instalace nezajistí bezpečné vypnutí plynové kotelny,
- vyústění pojistných ventilů nebylo vyvedeno do bezpečného prostoru,
- neoznačené ovládače bezpečnostního vypínání elektrického zařízení v kotelně,
- okraje obslužných plošin nebyly dostatečně zajištěny proti pádu,
- v oblasti poskytování OOPP bylo zjištěno, že v některých případech zaměstnavatel neměl k dispozici seznam pro poskytování OOPP, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků. Kontrolované osoby poskytují OOPP, ale nevedou o tomto poskytování řádnou evidenci, poskytují OOPP na základě vlastních zkušeností a ne na základě vyhledaných rizik, nekontrolují funkčnost a použitelnost OOPP, nekontrolují používání,
- často bylo nad rámec kontrolního seznamu zjišťováno, že zaměstnavatel neakceptoval požadavky nařízení vlády č. 201/2010 Sb. a vedl v knize úrazů evidenci o úrazech podle dříve platného nařízení vlády č. 494/2001 Sb.,
- provozovatel plaveckého bazénu nezajišťoval ověřování detektoru úniku chloru Potenciostatic B 12, který slouží pro signalizaci a havarijní větrání při úniku chloru v chlorovně, kde je umístěno 8 tlakových lahví s náplní chloru. Dle předloženého záručního listu bylo čidlo instalováno v červnu 2004. V předloženém uživatelském návodu

a v MPBP je stanovena výměna senzoru každé dva roky. Zaměstnavatel při kontrole nedoložil, že od roku 2004, kdy bylo zařízení uvedeno do provozu, provedl výměnu senzoru,

- v nízkotlaké plynové kotelně byl zhotoven otvor do sousední místnosti, který nebyl opatřen požárním uzávěrem (požárními dveřmi) nebo zabezpečen jiným způsobem proti šíření požáru,
- neodpovídající technický stav kouřovodu od plynového kotle; měřením byl zjištěn výskyt oxidu uhelnatého. U takto provozovaného zařízení se jedná o riziko možného ohrožení zdraví, které zaměstnavatel nevyhodnotil. V tomto případě byla uvedenému subjektu uložena sankce. Zaměstnavatel po tomto zjištění přijal opatření k odstranění rizika tím, že plynový kotel nechal odstavit z provozu oprávněnou montážní organizací,
- kontrolou byly zjištěny nedostatky ve vybavení kotelny; chyběl pěnnotvorný prostředek pro zjišťování netěsností potrubí, bateriová svítidla, detektor na kontrolu přítomnosti oxidu uhelnatého,
- tlaková nádoba stabilní byla provozována bez provozní dokumentace,
- na tlakoměru tlakové nádoby nebyla vyznačena hodnota nejvyššího dovoleného pracovního přetlaku,
- pochozí rampa nebyla opatřena vhodným bezpečnostním zařízením proti pádu osob.

5. Sankce

Kontrolovaným subjektům bylo uloženo celkem **47 pokut v celkové výši 821.000 Kč.**

Počet a výše pokut uložených oblastními inspektoráty práce:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet pokut	3	2	4	0	2	32	2	2	47
Výše pokut (Kč)	150000	26000	90000	0	20000	460000	45000	30000	821000

6. Závěr

Většina majitelů i provozovatelů plynových zařízení projevovala v rámci kontrol neformální zájem o bezpečný provoz zařízení. Zástupci kontrolovaných subjektů byli při kontrolách upozorněni na povinnost zaměstnavatele umožnit účast zaměstnanců při jednáních týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci podle § 108 zák. č. 262/2006 Sb., v platném znění.

Tam, kde byl odborový orgán ustaven, nebyly při kontrolách oblastních inspektorátů práce vzneseny ze strany odborů žádné připomínky. V ostatních kontrolovaných subjektech byly zaměstnavatelem otázky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci řešeny ve smyslu § 108 odst. 2 zák. č. 262/2006 Sb., v platném znění, přímou účastí zaměstnanců při jednáních týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, případně jim byly poskytovány informace o takových jednáních, když jmenování zástupce zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci bylo zajištěno jen výjimečně a formálně a nebyly vyjasněny kompetence těchto zástupců v kontrolovaných subjektech. Ve všech kontrolovaných subjektech lze konstatovat, že nedostatky zjištěné při kontrolách jdou na vrub zaměstnavatele, a to bez rozdílu, zda se jedná o nově instalovaná zařízení nebo o zařízení, jehož technický stav je ovlivněn stářím.

Nedostatky byly zjišťovány zejména u provozovatelů restaurací, hotelů a stravovacích zařízení, kteří minimalizují provozní náklady, a tak ne vždy zajišťují provádění kontrol a revizí ve stanovených termínech. Protože většina kotelen pracuje v automatickém režimu, domnívají se tito provozovatelé, že plynové spotřebiče jsou zabezpečeny bezpečnostními pojistkami a není proto nutná žádná kontrola dle platných právních a ostatních předpisů.

Velký počet nedostatků byl zjištěn při provozování nafukovacích tenisových hal (nepodléhají stavebnímu řízení), které většinou provozují podnikající fyzické osoby, které nemají žádného zaměstnance, a tak byly hořáky s výkonem nad 500 kW provozovány bez jakékoliv revize, místního provozního řádu a vyškolené obsluhy i po dobu několika let. Příčiny zjištěného stavu spatřujeme v tom, že u vedoucích zaměstnanců jsou ne vždy dostatečné znalosti ze všech platných právních a ostatních předpisů v oblasti BOZP a jako další problém se jeví nedostatečná vzájemná spolupráce zaměstnanců a zaměstnavatelů (v rámci předávání informací o případných nedostacích na pracovištích zaměstnavatele).

Velká část revizních zpráv neodpovídala obsahově vyhlášce ČÚBP č. 85/1978 Sb., ve znění pozdějších předpisů, na což byli provozovatelé upozorněni a při kontrolách bylo rovněž zjištěno, že 3 revizní technici a 2 montážní pracovníci prováděli svoji činnost bez patřičného oprávnění a osvědčení. Proto i při dalších kontrolách je třeba věnovat patřičnou pozornost této problematice.

Přínosem prováděných kontrol je dle našeho názoru skutečnost, že zaměstnavatelé byli upozorněni na plnění povinností týkajících se ustanovení osob odpovědných za provoz

technických zařízení. To by mělo odpovědné zaměstnance kontrolovaných subjektů vést k důslednějšímu přístupu k zajištění bezpečného a spolehlivého provozu plynových zařízení a tím i snížení rizika možného ohrožení zdraví.

Výsledky kontrol v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci prokázaly, že kontroly jsou pro kontrolované subjekty přínosem zejména v tom, že jim ukazují aktuální stav a účelnost přijatých opatření v prevenci rizik. Při prováděných kontrolách bylo velmi kladně hodnoceno poskytování konzultací inspektory přímo na pracovištích kontrolovaných subjektů, což mimo jiné přispělo i ke zvýšení úrovně BOZP u těchto subjektů.

V některých kontrolovaných subjektech však nadále nejsou dodržovány povinnosti při zajišťování bezpečnosti práce stanovené zákoníkem práce. Jedná se o neodstraňování nedostatků uvedených v revizních zprávách, které se prolínají z jednoho revizního období do druhého. Ze strany zaměstnavatelů nejsou vždy přijímána opatření ke snížení rizika a zjištěné nedostatky typu neovladatelnosti uzávěrů, a to jak na plynovodech, tak i u spotřebičů, včetně neodpovídajícího technického stavu kouřovodů, nejsou odstraňovány, čímž může dojít k bezprostřednímu ohrožení zdraví a života zaměstnanců i návštěvníků.

Hlavní úkol byl splněn v plném rozsahu. Zadání a cíle úkolu byly splněny podle požadavků úkolového listu a kontrolního seznamu. Kontrolou vybraných subjektů byl splněn zadaný cíl úkolu přispět ke zlepšení bezpečnosti provozu těchto zařízení. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné. Vzhledem ke skutečnosti, že nedostatky při kontrole se vyskytovaly skoro ve všech bodech kontrolního seznamu, je možno konstatovat, že činnost v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je u některých provozovatelů nedostatečná, u některých je přímo podceňována. Jedná se především o malé provozovatele. Vzhledem k zjištěným skutečnostem si je nutné uvědomit, že provoz plynového zařízení v objektech s přístupem veřejnosti může být zdrojem nebo příčinou ohrožení zdraví nejen zaměstnanců kontrolovaného subjektu, ale i veřejnosti.

Orgány inspekce práce se budou nadále věnovat při kontrolách pozornost plynovým zařízením, a to jak jejich technickému stavu, tak i způsobu provozování, obsluhy a osobám zajišťujícím jejich provoz v prostorách a objektech s přístupem veřejnosti pravidelně, protože péče o zařízení je nepochybně na nižší úrovni než v průmyslových závodech.

Bohužel nejvyšší počty mimořádných událostí spojených s provozem vyhrazených plynových zařízení (VPZ) je mimo pracovněprávní vztahy, o kterých se oblastní inspektoráty práce

většinou dozví jen ze sdělovacích prostředků. Důsledné kontroly v rámci podobného úkolu a jejich prezentace v rámci informačního systému by jistě mohli přispět k bezpečnějšímu provozování plynových zařízení i mimo pracovně právní vztahy.

Bude vhodné provést následné kontroly plnění opatření vydaných oblastními inspektoráty práce u jednotlivých kontrovaných subjektů v roce 2012, aby prokázaly, zda a jakým způsobem byly zjištěné nedostatky odstraňovány.

XVI. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

1. Úvod

V roce 2011 proběhly kontroly právních subjektů na základě požadavků zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií ve vybraných objektech nebo zařízeních, v nichž jsou umístěny nebezpečné chemické látky.

Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky je prováděna u subjektů skupiny B každoročně a u subjektů skupiny A zpravidla jednou za tři roky. Výběr právních subjektů je upřesněn ve schváleném plánu kontrol, včetně stanovení termínu. Oblastní inspektoráty práce v rámci své působnosti provedly kontrolu společně s Českou inspekcí životního prostředí, krajskými úřady a ostatními orgány státní správy.

2. Cíl úkolu

Integrovaná inspekce měla za cíl provést společnou prověrku, podle zpracovaného a schváleného plánu kontrol v souladu s požadavky zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií. Přijatá opatření a odstranění zjištěných nedostatků mají přispět k zlepšení reálného stavu a snížit riziko vzniku závažných havárií.

3. Zadání úkolu

Inspektoři oblastních inspektorátů práce kontrolu prováděli podle zpracovaného kontrolního seznamu.

Kontroly byly zaměřeny především na:

- školení zaměstnanců o předpisech k zajištění bezpečnosti práce, rizicích práce s nebezpečnými látkami a opatřeními k jejich eliminaci,
- ověření znalostí a dodržování předpisů a pokynů,
- způsobilost zaměstnance pro výkon práce,
- průvodní a provozní dokumentaci,

- posouzení stavu technického zařízení uvedeného v dokumentaci vzhledem k reálnému stavu, včetně revizí zařízení, stavu elektroinstalace, tlakových a plynových zařízení (za účasti specialistů VTZ),
- skladování a manipulaci s nebezpečnými chemickými látkami, včetně značení zásobníků a skladů s nebezpečnými chemickými látkami, stav únikových cest,
- opatření na ochranu proti výbuchu (prevence rizik, klasifikace prostor, písemná dokumentace),
- poskytování OOPP na základě hodnocení rizik, jejich používání zaměstnanci.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Schvalování bezpečnostní dokumentace

Provozovatelé kontrolovaných subjektů předložili krajským úřadům zpracovanou bezpečnostní dokumentaci - pro skupinu A - bezpečnostní program prevence závažné havárie ve smyslu ustanovení § 8 a § 9 zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií a skupinu B - bezpečnostní zprávu ve smyslu ustanovení § 10 a § 11 zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií. Tyto dokumentace byly zaslány k vyjádření Ministerstvu životního prostředí a dotčeným orgánům státní správy, kterými jsou oblastní inspektoráty práce. Oblastní inspektoráty práce v postavení dotčeného orgánu státní správy se dále vyjadřují k vnějšímu a vnitřnímu havarijnímu plánu (§ 17 a § 18 zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií).

Inspektoři oblastních inspektorátů práce se vyjadřovali v minulém roce k 65 bezpečnostním dokumentacím v oblasti prevence závažných havárií, včetně jejich aktualizací:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet vyjádření	1	27	2	2	8	3	6	16	65

V průběhu připomínkového řízení byly zjištěny zejména následující nedostatky:

- neúplný seznam interní dokumentace v oblasti školení a kontrol VTZ,
- vybavení zaměstnanců OOPP uvedené v bezpečnostní zprávě nebylo v souladu s vlastním seznamem pro poskytování OOPP,
- neplatné právní předpisy,

- provádění oprav VTZ zařízení pouze proškoleným zaměstnancem, bez platného oprávnění,
- konstatování povinnosti, bez časového upřesnění,
- nestanovení prostorů s prostředím nebezpečí výbuchu.

Kontrola podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

Kontrolní orgány krajského úřadu se zaměřily na požadavky zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií, a ostatní dozorové orgány prováděly kontrolu podle svého zmocnění. Inspektoři oblastních inspektorátů práce prováděli kontrolu podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

V rámci úkolu bylo provedeno celkem **125 kontrol** právních subjektů (31 skupiny A a 94 skupiny B). Kontroly byly rozloženy do jednoho až pěti dnů, podle velikosti kontrolovaných subjektů.

Kontrola proběhla v jednotlivých krajích podle připravených kontrolních seznamů. Celkový **počet zjištěných nedostatků** v roce 2011 činí **334**, což potvrzuje význam kontrol.

Nejdůležitější údaje z kontrol:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet kontrol. subjektů	3	34	11	7	20	13	15	22	125
Z toho skupina A	1	9	2	1	7	2	2	7	31
skupina B	2	25	9	6	13	11	13	15	94
Celkem zjištěné závady	14	43	7	2	174	15	15	64	334
z toho skupina B	9	21	7	0	128	14	6	37	222
Počet vydaných opatření	1	16	2	1	20	6	4	20	70
Pokuty	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pokuty (v tisících Kč)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Organizace bez závad	-	19	7	6	-	7	11	2	52

Zjištěné nedostatky podle kontrolních seznamů:

Všeobecná část

V 33 případech zaměstnavatel nezajistil dostatečné a přiměřené opatření k prevenci rizik a neseznámil zaměstnance s riziky a v 14 případech bylo zjištěno nezajištění školení v souladu s požadavky právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. U uvedených oblastí tedy došlo ke snížení počtu zjištění oproti roku 2010.

Odborná část

V 57 případech bylo zjištěno, že konstrukční uspořádání pracoviště bylo provedeno tak, že nebyla zajištěna bezpečnost a zdraví osob, nebo nebyly zajištěny únikové cesty.

Vyhrazená technická zařízení

Zvláštní pozornost při kontrole byla zaměřena na technická zařízení, která se zvýšenou mírou mohou podílet na vzniku havárie. Kontrola za účasti specialistů na vyhrazená technická zařízení byla zaměřena na elektrická zařízení, u kterých je každoročně zjišťován nejvyšší počet porušení, což se v roce 2011 opět potvrdilo (zjištěno 59 nedostatků). Dále byla uskutečněna kontrola v oblasti tlakových zařízení (zjištěno 20 nedostatků), plynových zařízení (zjištěno 16 nedostatků) a zdvihacích zařízení (zjištěno 10 nedostatků).

Byly zjištěny například následující nedostatky:

- nezajištění vzájemné informovanosti, v případě, kdy plní na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů,
- ve vyhledávání a dokumentování rizik (nedostatečné),
- v zdravotní způsobilosti zaměstnance (chybí),
- v školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech (neadekvátní),
- poskytování OOPP (neudržování v použitelném stavu a nekontrolování jejich používání),
- v údržbě, kontrolách a revizích vyhrazených technických zařízení (nedostatečné),
- v projektové dokumentaci, včetně jejího uchování (není k dispozici),
- v bezpečnostním značení (chybí nebo poškozené).

Nejčastěji porušené prováděcí předpisy (předpisy k zajištění bezpečnosti práce a bezpečnosti provozu technických zařízení):

Mezi nejčastěji porušované prováděcí předpisy patří zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení a nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.

Podrobný přehled nedostatků vztažený k jednotlivým Oblastním inspektorátům práce:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Všeobecná část									
Školení BOZP zaměstnanců		4	1		3			6	14
Prevence rizik		7			20	1		5	33
Odborná část									
Způsobilost zaměstnance pro výkon práce		9		1	4			4	18
Průvodní a provozní dokumentace	1	5			9			5	20
Údržba, revize a zkoušky elektrického zařízení	6		3	1	27	2	5	15	59
Údržba, revize a zkoušky tlakových zařízení	3	2			8		2	5	20
Údržba, revize a zkoušky plynových zařízení	3				7		2	4	16
Údržba, revize a zkoušky zdvihacích zařízení		9						1	10
Pracovní a technologické postupy	1	1			12				14
Skladování a nakládání s chemickými látkami		1			5			2	8
Pracoviště		1	3		31	10	4	8	57
Bezpečnostní značky		2			15	2	2	1	22
Ochrana proti výbuchu					17			4	21
Osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP)					3			4	7
Jiné zjištěné závady: Povinnosti zaměstnance Vykládka a nakládka NL		2			13				15
Celkem	14	43	7	2	161	15	15	64	334

Zhodnocení

Kontroly probíhaly podle předem připravených kontrolních seznamů. Jednotný přístup ke kontrole umožnil posoudit stav mezi jednotlivými kraji. Počet zjištěných nedostatků v roce 2011 činí **334**.

Spolupráce s ostatními orgány státní správy

Inspektoři neshledali nedostatky při koordinaci kontrol, ani při spolupráci s ČIŽP, popřípadě s ostatními orgány integrované inspekce.

5. Sankce

V průběhu kontrol nebyly uděleny pokuty.

6. Závěr

Cíl úkolu byl splněn. Integrovaná inspekce přispěla ke zlepšení stavu na úseku bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení ve vybraných kontrolovaných subjektech, což je patrné v počtu zjištěných nedostatků. Zaměstnavatelé si začínají uvědomovat rizika vyplývajících z jejich činností, což lze interpretovat zvyšujícím se tlakem na prevenci rizik, která je podpořena platnou legislativou.

V roce 2011 nedošlo k žádné závažné havárii způsobené vybranými nebezpečnými látkami.

XVII. Program „Bezpečný podnik“

1. Úvod

Program „Bezpečný podnik“ je již dlouhodobě zařazován do úkolů systému Státního úřadu inspekce práce, jako jeden z úkolů Národní politiky BOZP. Jedním z cílů Národní politiky BOZP je zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, vedoucí ke snížení pracovní úrazovosti a tím i nákladů s ní souvisejících. Naplnění tohoto cíle lze mimo jiné dosáhnout realizací programu „Bezpečný podnik“. Zároveň realizací tohoto programu u právních subjektů je naplňován i jeden z hlavních požadavků Strategie EU pro oblast BOZP na léta 2007-2012, kterým je naplnění závazku dosáhnout snížení pracovní úrazovosti v členských zemích EU o 25%.

V členských státech EU je kladen vysoký důraz na zvyšování úrovně BOZP i prostřednictvím poradenské činnosti. Poradenství je samozřejmě také nosným prvkem programu „Bezpečný podnik“.

2. Cíl úkolu

Realizací programu „Bezpečný podnik“ podpořit zavedení komplexního, efektivního a neustále se zlepšujícího systému řízení BOZP, vedoucího k dosažení vyšší úrovně BOZP a ochrany životního prostředí u jednotlivých právních subjektů. Z hlediska prevence je cílem programu především vytvoření podmínek pro předcházení vzniku mimořádných událostí (pracovních úrazů). Jedním z cílů je vyžadování uplatňování systémového přístupu k řízení BOZP také u dodavatelů a ostatních spolupracujících subjektů.

3. Zadání úkolu

Kontrolu plnění požadavků programu „Bezpečný podnik“ provádět jako průběžný úkol všemi oblastními inspektoráty práce (OIP) na základě žádosti o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“. Při kontrole právního subjektu ověřit splnění všech požadavků programu, které se na daný subjekt vztahují, s ohledem na způsob vykonávané činnosti. Kontrolním seznamem požadavků k tomuto hlavnímu úkolu, jehož splnění se u právního subjektu ověřuje, jsou požadavky programu „Bezpečný podnik“.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2011 bylo vydáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem **21 společnostem**. Doba platnosti osvědčení jsou 3 roky. Oblastní inspektoráty práce zkontrolovaly celkem **50 právních subjektů**, v rámci nichž uskutečnili **300 kontrol**, z toho 243 bez zjištěných nedostatků, jak je patrné z níže uvedené tabulky. Pokud byly v průběhu kontroly zjištěny nedostatky (neshody) v systému řízení BOZP, byly projednány se zástupci vedení a odstraněny v termínu do konce prověrky.

Účast na programu „Bezpečný podnik“ se však nesmí stát pouze věcí vrcholového managementu usilujícího o získání osvědčení. Důležitým předpokladem správného postupu právních subjektů při plnění požadavků programu je jejich včasná informovanost o změnách v programu „Bezpečný podnik“ oblastními inspektoráty práce.

Klíčovým faktorem při kontrolách je ověřování indikátorů zlepšování, z nichž mezi nejdůležitější indikátory patří vývoj pracovní úrazovosti. Získání osvědčení „Bezpečný podnik“ by mělo být prestižní záležitostí. Nadále však platí, že lze právnímu subjektu odejmout osvědčení a to v případech, kdy dochází k pracovním úrazům způsobeným jednoznačným porušením ze strany právního subjektu.

Počet subjektů, u kterých oblastní inspektoráty práce provedly ověřování shody systému řízení BOZP v roce 2011:

OIP	Počet kontrolovaných subjektů	Počet kontrol
3	3	21
4	6	27
5	9	74
6	5	23
7	4	24
8	1	41
9	12	45
10	10	45
Celkem	50	300

Spotřeba času vykazovaná jednotlivými OIP

Spotřeba času na kontroly poskytované v souvislosti s programem „Bezpečný podnik“ byla celkem 4566 hodin.

Přehled spotřeby času oblastních inspektorátů práce na kontroly subjektů:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Spotřeba času na kontroly	454	431	1366	255	375	95	728	862	4566

U většiny právních subjektů, zapojených do programu „Bezpečný podnik“, dochází ke snižování pracovní úrazovosti v důsledku zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí. Oblastní inspektoráty práce by měly i v roce 2012 pokračovat v prezentacích tohoto programu u vrcholového managementu právních subjektů.

Nedostatky (neshody) zjišťované v průběhu prověrek uskutečněných v roce 2011 se týkaly např.:

- školení a přidělování OOPP agenturním zaměstnancům
- uchovávaní provozní dokumentace strojů
- identifikace a vyhodnocení rizik, včetně stanovení příslušných opatření
- dokumentace o ochraně před výbuchem
- osnov školení BOZP
- zakázaných prací
- revizí a obsluhy VTZ
- poskytování OOPP
- pracovní doby a doby odpočinku.

Z výsledků namátkového ústního ověřování znalostí zaměstnanců vyplývá následující:

Ve většině případů dochází k zlepšování informovanosti zaměstnanců a jejich aktivnímu zapojování při zlepšování úrovně BOZP v právních subjektech. Na základě těchto ověření je tedy možné okamžitě si ověřit funkčnost zavedeného systému BOZP a rozpoznat tak, zda právní subjekt nemá tento systém zaveden pouze formálně.

4.1 Poznatky z realizace programu „Bezpečný podnik“

U právních subjektů zapojujících se do programu „Bezpečný podnik“ zdůrazňovat, že samotný program a jeho tvorba nespočívá v pouhém a otrockém opisování legislativy a normových hodnot, ale že hlavním účelem je popis skutečného stavu a procesů tak, jak u právního subjektu probíhají a legislativa, by se v tu chvíli měla stát metodickým materiálem, který je nutné plnit, a který nám říká, co je nutné splnit, ale řešení a způsob plnění ponechává plně na nás samotných.

U právních subjektů jsou navrhována potřebná technická a jiná opatření k odstranění rizik, a to formou doporučení, ve smyslu § 7odst. 1 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. Příznivým zjištěním je znalost zaměstnanců o práci se skoronehodami, jako jedním z efektivních prostředků prevence úrazů a havárií.

Pro zvýšení úrovně systému řízení BOZP byla vydána doporučení:

- k upřesnění zodpovědnosti při manipulaci s břemenem pomocí jeřábu v případech, kdy upevnění břemena provádí dva vazači,
- k harmonizaci tlakových zkoušek,
- k stanovení zodpovědnosti při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami v rámci interní dopravy,
- k zabezpečení pravidelné kontroly a údržby bezpečnostních a ochranných zařízení a značek u provozů se zvýšenou prašností,
- k zahrnutí rizika selhání lidského činitele,
- k zajištění kontroly vstupu zaměstnanců jiných zaměstnavatelů,
- k vzájemné informovanosti zaměstnavatelů,
- k dokumentování evidence pracovní doby,
- k bližší specifikaci právních předpisů pro účely školení zaměstnanců.

4.2 Předání osvědčení „Bezpečný podnik“ na základě doporučení řídicího oblastního inspektorátu práce (OIP):

V měsíci květnu:

OIP pro hl. město Prahu	Metrostav a.s. se sídlem v Praze
	Avia Ashok Leyland Motors s.r.o. se sídlem v Praze
OIP pro Středočeský kraj	KOPOS KOLÍN a.s.
OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	BOSCH DIESEL s.r.o. se sídlem v Jihlavě
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	ŠKODA MACHINE TOOL a.s. se sídlem v Plzni
	Momentive Specialty Chemicals, a.s. se sídlem v Sokolově
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj	Lovochemie, a.s. se sídlem v Lovosicích
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	BLOCK a.s. se sídlem v Praze
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	BorsodChem MCHZ, s.r.o. se sídlem v Ostravě
	Siemens, s.r.o., o.z. Elektromotory Mohelnice

V měsíci říjnu:

OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	ČEZ, a. s. se sídlem v Praze, Jaderná elektrárna Temelín
	ČEZ, a. s. se sídlem v Praze, Jaderná elektrárna Dukovany
	ČZ Řetězy, s.r.o. se sídlem v Strakonících
	ČZ Strojírna, s.r.o. se sídlem ve Strakonících
	ČZ a.s. se sídlem v Praze, provozy Strakonice
	HOCHTIEF CZ a. s. se sídlem v Praze
	MANN + HUMMEL (CZ) s.r.o. se síd. v Nové Vsi
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	ŠKODA TVC s.r.o. se sídlem v Plzni
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj	TRCZ s.r.o. se sídlem v Lovosicích
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	ČEZ Měření, s.r.o. se sídlem v Hradci Králové
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	Nestlé Česko s.r.o. se sídlem v Praze, závod SFINX Holešov

Počet subjektů, které projevíly zájem zapojit se do programu „Bezpečný podnik“ a je jim poskytováno poradenství ze strany oblastních inspektorátů práce:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet subjektů	0	2	0	10	0	0	2	1	14

5. Sankce

V rámci programu „Bezpečný podnik“ nebyly uloženy pokuty.

6. Závěr

Oblastní inspektoráty práce prováděly v roce 2011 prověrky právních subjektů, které podaly žádost o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“ a každoroční následné prověrky právních subjektů již vlastnících osvědčení „Bezpečný podnik“, v souladu s vnitřními akty řízení.

Inspektoři oblastních inspektorátů práce poskytovali právním subjektům, které projeví zájem o účast na programu „Bezpečný podnik“ poradenství, vyplývající ze zákona o inspekcii práce. Právní subjekty, které již vlastní osvědčení „Bezpečný podnik“ ve většině případů vyžadují systémový přístup k řešení problematiky BOZP i od svých dodavatelů a dalších spolupracujících subjektů.

Na základě splnění stanovených podmínek bylo v roce 2011 předáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem 21 společnostem.

Program „Bezpečný podnik“ bude pokračovat jako průběžný úkol na základě podaných žádostí na oblastní inspektoráty práce i v roce 2012.

XVIII. Provádění plánovaných koordinovaných kontrol v součinnosti orgánů ÚP, SÚIP a ČSSZ v oblasti předpisů o zaměstnanosti, pracovních podmínkách a vztahů, včetně BOZP a sociálního pojištění

1. Úvod

V souladu s rozhodnutím ministra práce a sociálních věcí o posílení a zefektivnění výkonu kontrolní činnosti v působnosti MPSV byly již od září 2010 prováděny v oblasti dodržování pracovněprávních předpisů a předpisů v oblasti zaměstnanosti společné kontroly v gesci Státního úřadu inspekce práce, Úřadu práce ČR (do 31. 3. 2011 jednotlivých úřadů práce) a ČSSZ. Do kontrol byly dále přímo zapojeny orgány Policie ČR – Služby cizinecké policie a orgány Celní správy. Formou podnětů probíhala také spolupráce s živnostenskými úřady a Českou obchodní inspekcí.

Do konce dubna 2011 probíhaly tyto kontroly za koordinace úřadů práce. Po zkušenostech z pilotního provádění společných kontrol v roce 2010 se ukázalo, že v roce 2011 je třeba provádět společné kontroly v rámci běžné činnosti jednotlivých úřadů, sjednotit metodiku provádění koordinovaných kontrol a vytvořit personální předpoklady a materiální zabezpečení pro koordinaci a výkon těchto kontrol.

Koordinace probíhala na úrovni okresů (obcí), krajů a na centrální úrovni. Pro provádění koordinovaných kontrol byli vedoucími inspektory vyčleněni inspektoři – specialisté v celkovém počtu 60 inspektorů. Kontrolám na stavbách byl nadto vždy přítomen inspektor oblastního inspektorátu práce se specializací na bezpečnost a ochranu zdraví při práci ve stavebnictví.

Na základě rozhodnutí vzešlého z porady vedení MPSV přešla od 1. května 2011 koordinace těchto kontrol na Státní úřad inspekce práce. Na základě těchto nových skutečností byl Státním úřadem inspekce práce upraven stávající metodický pokyn tak, aby akceptoval přenesení koordinace společných kontrol na SÚIP. V této návaznosti bylo změněno složení členů resortní koordinační skupiny, vedoucími krajských koordinačních skupin se nově stali vedoucí inspektoři oblastních inspektorátů práce (každý pro dva kraje - mimo Prahu a Středočeský kraj), byly aktualizovány seznamy týmů kontrolních skupin. Prostor pro plánování koordinovaných kontrol přenechal nový metodický pokyn Krajským koordinačním

skupinám, s tím, že operativně byla prováděna i mimořádná zařazení do plánu kontrol. Metodickou pomoc průběžně poskytoval Státní úřad inspekce práce.

Mimo tyto koordinované kontroly byly prováděny také mimořádné kontrolní akce a koordinované kontroly v rámci dalších kontrolních úkolů. Na kontrolu zaměstnavatelů podnikajících v pohostinství a ubytovacích službách byla zacílena mimořádná kontrolní akce, která proběhla v masívním rozsahu v červnu a červenci 2011. Další mimořádné kontrolní úkoly realizované formou koordinovaných kontrol byly zařazeny do plánu kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce v měsících září až listopadu 2011 a byly zaměřeny na prodejny maloobchodu, na subjekty vykonávající v rámci své činnosti balící a kompletovací činnosti, na agentury práce a jejich uživatele, na stavby a rovněž byly realizovány na následné kontroly v restauračních a ubytovacích zařízeních. (Vyhodnocení těchto kontrolních úkolů je věnována samostatná závěrečná zpráva).

2. Cíl úkolu

Cílem těchto kontrol bylo zlepšení vymahatelnosti práva zejména ve vztahu k nelegální práci, nedodržování pracovněprávních předpisů a obcházení placení odvodů na sociální a zdravotní pojištění, provedením kontrol zaměřených na dodržování pracovněprávních předpisů a dále předpisů souvisejících se správou sociálního zabezpečení a zákonem o zaměstnanosti. Naplnění tohoto cíle bylo zajištěno součinností Státního úřadu inspekce práce a ostatních uvedených úřadů kontrolujících danou problematiku a propojením jejich kompetencí. Účastí vyjmenovaných úřadů bylo dosaženo komplexní kontroly zaměstnavatele v krátkém časovém úseku z pohledu několika kontrolních subjektů a zvýšení právního vědomí zaměstnavatelů i zaměstnanců.

Úkolem kontrolních orgánů inspekce práce bylo efektivní kontrolní činností trvale snížit počet porušování pracovněprávních předpisů v oblastech, které dlouhodobě hodnotí jako časté a společensky nepřijatelné, tj. vznik, změna, skončení pracovního poměru, výkon zastřené závislé práce, odměňování a pracovní doba.

K cílům v působení **Úřadu práce ČR** patřilo mj. omezení výkonu tzv. nedeklarované práce, omezení zneužívání sociálních dávek, zlepšení plnění ohlašovací povinnosti zaměstnavatelů a zvýšení příjmů z odvodů pojistného na nemocenské a důchodové pojištění, sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Smyslem a cílem koordinovaných kontrol v oblasti **sociálního zabezpečení** bylo zejména zajištění plnění ohlašovacích povinností zaměstnavatelů ve vztahu k zaměstnávaným osobám, posouzení uzavřených pracovních vztahů a prováděných pracovních činností z hlediska účasti zaměstnanců na pojištění a zamezení případného zneužívání dávkového systému.

3. Zadání úkolu

Záměrem MPSV bylo **docílit počtu 1 000 koordinovaných kontrol**. Do plánu koordinovaných kontrol byli zaměstnavatelé zařazováni na základě existujících signálů svědčících o porušování zákonných předpisů v oblasti nelegální práce, výkonu zastřené závislé práce, vzniku, změny a skončení pracovního poměru, odměňování a pracovní doby, placení sociálního pojištění a problematiky práce cizinců, vč. legálnosti jejich pobytu. Tyto informace byly získávány z vlastní činnosti kontrolních orgánů (z kontroly, z poradenství), z podnětů občanů - zaměstnanců a sociálních partnerů, z podnětů jiných kontrolních orgánů (policie, živnostenské úřady, ČOI, zdravotní pojišťovny) i z jiných zdrojů (např. sdělovacích prostředků). Významným zdrojem informací pro sestavování jednotlivých plánů kontrol byly seznamy pojištěnců, které poskytla ČSSZ. Z uvedených seznamů bylo možno dovodit, jaký počet a jakou strukturu zaměstnanců lze u konkrétního zaměstnavatele očekávat. Nejčastěji byly koordinované kontroly zaměřeny na zaměstnavatele, kteří podnikají ve výrobní sféře zpracovatelského průmyslu, ve stavebnictví, pohostinství, maloobchodu, v agenturním zaměstnávání, popř. v dalších oborech tam, kde je reálný předpoklad, že dochází k porušování právních předpisů. Tomu odpovídal i výběr oblastí, do kterých byla zacílena mimořádná kontrolní akce a další kontrolní úkoly realizované formou koordinovaných kontrol.

4. Předmět kontrol

Kontroly ze strany inspektorů práce dle zadání tohoto úkolu **se zaměřily především na:**

- vznik, změny, skončení pracovního poměru (existence pracovní smlouvy, případně dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, potvrzení o zaměstnání),
- pracovní dobu zaměstnanců (její rozvržení, evidence, odpočinek mezi směnami, odpočinek v týdnu, práce přesčas),
- odměňování zaměstnanců (minimální a zaručená mzda, příplatky ke mzdě, srážky ze mzdy, splatnost mzdy, dodržování zásady rovného zacházení v odměňování),

- prevenci rizik - vyhledávání a vyhodnocování rizik, přijímání opatření k eliminaci rizik a realizace přijatých opatření,
- školení a přípravu k výkonu práce - seznámení zaměstnanců s právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP, s pracovními riziky, včetně návodů k obsluze provozovaných strojních zařízení a technologických postupů,
- technický stav provozovaných strojů a technických zařízení (provádění kontrol, preventivní údržby a revizí, odstranění zjištěných nedostatků),
- stanovení OOPP na základě vyhodnocených rizik (zpracování vlastního seznamu pro poskytování OOPP, včetně přidělení těchto OOPP zaměstnancům).

5. Vyhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2011 bylo na základě zadání tohoto hlavního úkolu **provedeno celkem 1084 kontrol** a dalších **6 následných kontrol**. Bylo **zkontrolováno celkem 1070 subjektů**.

Četnost kontrol provedených v jednotlivých oblastech České republiky se lišila podle specifických podmínek jednotlivých Oblastních inspektorátů práce následovně:

Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj (OIP 10) - provedeno 217 koordinovaných kontrol

Královéhradecký kraj a Pardubický kraj (OIP 8) - 145

Jihočeský kraj a Vysočina (OIP 5) - 140

Jihomoravský kraj a Zlínský kraj (OIP 9) – 138

Plzeňský kraj a Karlovarský kraj (OIP 6) -131

Ústecký kraj a Liberecký kraj (OIP 7) -121

Hlavní město Praha (OIP 3) – 116

Středočeský kraj (OIP 4) - 76.

Z celkového počtu 1084 provedených kontrol **byl při 742 kontrolách zjištěn nejméně jeden nedostatek (celkem bylo zjištěno 2275 nedostatků), ve 342 případech nebyly kontrolou zjištěny nedostatky. Úspěšnost kontrol** z pohledu odhalených nedostatků tedy dosahuje v celorepublikovém průměru **68%**. Nejčastěji byly nedostatky shledány u zaměstnavatelů působících v Moravskoslezském kraji a Olomouckém kraji (při 90% z kontrol provedených v tomto teritoriu), dále pak v Jihomoravském a Zlínském kraji (84%), nejméně často porušovali zaměstnavatelé kontrolované předpisy v hlavním městě Praze (35%).

Nejčastěji porušovanými právními předpisy byly v oblasti pracovních vztahů a podmínek zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce a nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

Nejčastěji porušovanými ustanoveními zákoníku práce byly:

- § 37 - informování o obsahu pracovního poměru (zjištěno celkem 594 porušení),
- § 96 - evidence pracovní doby a pracovní pohotovosti (zjištěno celkem 1 865 porušení),
- § 313 – potvrzení o zaměstnání při skočení pracovního poměru (zjištěno celkem 178 porušení),
- § 112 – zaručená mzda (zjištěno celkem 176 porušení),
- § 103 – povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance ve vztahu k BOZP (zjištěno celkem 113 porušení).

K odstranění zjištěných nedostatků bylo kontrolovaným osobám **uloženo celkem 2002 opatření.**

6. Sankce:

Celkem bylo Oblastními inspektoráty práce uloženo kontrolovaným osobám **171 pokut**, v celkové výši **4,121. 500 Kč**. Průměrná výše uložené pokuty tedy činila **24.102 Kč**.

7. Závěr

Praxe koordinovaných kontrol se osvědčila jako efektivní. Větší část zaměstnavatelů hodnotila pozitivně, že kontrolní orgány provádějí kontrolu společně a nedochází tak k tomu, aby zaměstnavatelé předkládali opakovaně tytéž doklady více kontrolním orgánům. Část zaměstnavatelů si naopak na zvýšenou kontrolní aktivitu stěžovala. Celkově však byl zaznamenán pozitivní dopad těchto kontrol v oblasti prevence a zlepšení kvality právního vědomí zaměstnavatelů. Spolupráce všech zúčastněných orgánů – inspekce práce, ÚP ČR, ČSSZ i dalších – především Policie ČR a Celní správy, byla hodnocena velmi kladně.

XIX. Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi

1. Úvod

Daný úkol měl ověřit, zda zadavatelé staveb a koordinátoři BOZP na staveništi v rámci přípravy a samotné realizace stavby dodržují povinnosti uložené zákonem č. 309/2006 Sb., což by mělo vést ke snižování pracovní úrazovosti způsobené ne vždy dostatečnou informovaností jednotlivých zhotovitelů o možných rizicích a úkonech prováděných jednotlivými zaměstnanci pro bezpečný výkon práce.

2. Cíl úkolu

Cílem bylo, aby kontroly byly zaměřeny na plnění povinností zadavatelů staveb a koordinátorů BOZP na staveništi, kde působí současně zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, dále v případech, kdy celková předpokládaná doba trvání prací a činností přesáhne dobu určenou v § 15 zákona č. 309/2006 Sb. a na stavbách, kde jsou vykonávány práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví.

3. Zadání úkolu

Kontroly byly zaměřeny na následující okruhy:

- zda zadavatel stavby doručil oznámení o zahájení prací na OIP, zda oznámení splňuje náležitosti přílohy č. 4 k NV č. 591/2006 Sb. a zda je zajištěno jeho vyvěšení na staveništi,
- zda zadavatel stavby zajistil, aby před zahájením prací na staveništi byl zpracován plán bezpečnosti a ochrany zdraví,
- zda na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, zadavatel určil potřebný počet koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, v souladu se zákonem č. 309/2006 Sb.,
- zda zadavatel zavazuje zhotovitele k součinnosti s koordinátorem BOZP,
- zda koordinátor plní povinnosti dané § 18 zákona č. 309/2006 Sb. a § 7, 8 NV č. 591/2006 Sb.

3. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo v roce 2011 provedeno inspektory oblastních inspektorátů práce **252** kontrol. Při kontrolách bylo zjištěno **370** nedostatků. Dále byla navržena v rámci kontrol **2** technickoorganizační opatření. U **81** kontrolovaných subjektů nebylo vydáno opatření ukládající odstranění zjištěných nedostatků.

Z celkového počtu 370 zjištěných nedostatků bylo inspektory oblastních inspektorátů práce ve 170 případech uloženo, dle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. U 200 zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny již v průběhu kontroly.

Přehled statistických dat v rámci plnění tohoto hlavního úkolu:

Oblastní inspektorát práce	Počet kontrolovaných subjektů	Počet kontrol	Počet nedostatků
3	42	46	20
4	37	39	38
5	23	23	44
6	19	19	35
7	16	16	41
8	26	26	27
9	57	57	102
10	32	34	63
Celkem	252	260	370

4.1 Nejčastěji zjišťovaná porušení právních předpisů z oblasti BOZP

Nejčastěji zjištěné nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích.

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb.:

Porušená ustanovení	Popis závady	Počet porušení
§ 15 odst. 1	Povinnost zadavatele stavby doručit oznámení o zahájení prací	140
§ 14 odst. 1	Povinnost zadavatele stavby určit koordinátora BOZP na staveništi v případě, že na staveništi budou působit zaměstnanci více jak jednoho zhotovitele	68
§ 15 odst. 2	Zpracování plánu BOZP na staveništi před zahájením prací	54
§ 18 odst. 2	Povinnosti koordinátora BOZP na staveništi při realizaci stavby	24

4. 2. Výsledky kontrol

A) Povinnosti zadavatelů staveb

▪ **Zaslání oznámení o zahájení prací**

V této oblasti je možno konstatovat, že se situace v průběhu posledních několika let výrazně zlepšila. Počet zaslaných oznámení a o zahájení stavby vzrostl a oznámení byla často zasílána i tehdy, kdy povinnost podle zákona nevznikla. K této skutečnosti zcela jistě přispěla možnost represivního opatření tj. uložení pokuty za neplnění povinností zadavatele stavby. Často zjištěným nedostatkem při kontrolách však byl fakt, že oznámení nebyla v mnoha případech vyvěšena na viditelných místech u vstupu na staveniště.

▪ **Zpracování plánu BOZP na staveništi**

Nejzávažnějším problémem zjištěným při kontrolách v této oblasti nebylo nezpracování plánu BOZP, ale jeho obecné zpracování se souhrnem povinností vyplývajících z právních předpisů bez ohledu na velikost a druh realizované stavby. Takto zpracované plány BOZP neřešily požadavky k zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práce. Zpracovává-li jedna osoba, často koordinátor, plány BOZP pro více staveb je zpravidla změněn pouze název stavby bez ohledu na druh a velikost realizované stavby. Tento „univerzální“ plán je pak považován za formální dokument, kterým se při realizaci stavby zhotovitelé stejně neřídí.

Byly zjištěny i případy, kdy zadavatel stavby před zahájením prací na staveništi nezajistil zpracování plánu BOZP, přestože na staveništi byly vykonávány práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví, které jsou stanoveny v příloze č. 5 k nařízení vlády č. 591/2006 Sb. a v případech § 15 odst. 1 zákon č. 309/2006 Sb. Špatná úroveň zpracování některých plánů BOZP je zapříčiněna zejména chybějícím předpisem (respektive výkladem zákona), co přesně má tento plán obsahovat a dále pak v praktických neznalostech konkrétních stavebních technologií u koordinátorů.

▪ **Určení potřebného počtu koordinátorů na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele stavby současně**

Povinnost určení koordinátora BOZP byla ve většině případů ze strany zadavatelů respektována, ale v mnoha případech byla funkce koordinátora pouze formální a jeho účast na stavbě byla jen v kontrolních dnech. Jiná situace však byla při plnění povinnosti určit

koordinátora BOZP již ve fázi přípravy díla, kdy byla zadavateli staveb velmi často ignorována, což při realizaci stavby způsobuje značné problémy.

B) Povinnosti koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi

▪ **Povinnosti koordinátora při přípravě stavby**

Kontroly byly zaměřeny na činnosti koordinátorů při přípravě stavby na staveništích, a to zejména na zjištění, zda byl koordinátor určen, a jestli předal zadavateli přehled právních předpisů vztahujících se ke stavbě, informace o rizicích, která se mohou při realizaci stavby vyskytnout se zřetelem na konkrétně vykonávané práce a činnosti.

Největší problémy vznikají ve fázi přípravy stavby, kdy je často otázka bezpečnosti práce opomíjena nebo není řešena v patřičné míře a je ponechána až na samotnou realizaci projektu. Zde je nutné uvést, že právě při přípravě stavby veškeré plánování a koordinace začíná, ať už je projektant sám o sobě i koordinátorem, nebo má jako poradce odborně způsobilou osobu.

Projektant s koordinátorem při přípravě stavby odpovídají za minimalizaci rizik už při vzniku vlastního projektu, pro zajištění nejenom bezpečného užívání a udržování zhotovené stavby, ale i bezpečnosti během provádění stavebních prací při realizaci díla. Do projektů a rozpočtů staveb je nutné zakomponovat opatření z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, vyloučit rizikové práce a stanovit kolektivní nebo individuální způsoby a systémy zajištění bezpečnosti všech pracovníků vyskytujících se na staveništi.

V nemalé míře bylo zjišťováno, že celé řadě koordinátorů chybí potřebné zkušenosti ze stavebnictví a tak se zaměřují v plánech BOZP pouze na citace ustanovení z předpisů BOZP a vyhýbají se konkrétním technickým řešením. Koordinátoři často zpracovávají plán BOZP bez jakékoliv spolupráce se zhotoviteli a pak jsou plány všeobecné a nekonkrétní.

▪ **Povinnosti koordinátora při realizaci stavby**

Nejčastěji porušenou povinností u koordinátorů BOZP ve fázi realizace stavby je jejich formální vystupování a nesledování provádění zejména rizikových prací a neinformování všech dotčených zhotovitelů stavby o bezpečnostních a zdravotních rizicích, která vznikla na staveništi během aktuálního postupu prací. Dále pak byly zjištěny ze strany koordinátorů nedostatky ve vyžadování bezodkladné nápravy zjištěných nedostatků, kontrolování dodržování plánu BOZP a kontrolování požadavků na zajištění staveniště. Uvedené

nedostatky jsou často způsobeny neprůkaznou a nedostatečnou činností koordinátora BOZP na staveništi.

Kontrolní činnost koordinátorů na jimi koordinovaných stavbách je ve většině případů pouze sporadická a zaměřená na všeobecná porušování jako například na používání ochranných přileb, bezpečnostních vest, pracovních oděvů a obuvi, upozornění na používání OOPP pro zachycení pádu z výšky apod. Složitější problémy z hlediska BOZP koordinátoři buď neregistrují, nebo takticky opomíjejí a tedy neřeší.

Kontrolní dny koordinátora by měly být základním prvkem jejich činnosti, kde naplní požadavky ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb. V rámci kontrolní činnosti inspektorů oblastních inspektorátů práce bylo zjištěno, že většina koordinátorů spojuje své kontrolní dny s kontrolními dny zadavatelů staveb. Z tohoto důvodu nelze práce na stavbě ve svém důsledku odpovědně koordinovat a rovněž také doporučovat technická, popř. i jiná opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. V důsledku takovéto situace koordinátor nemůže plnit své povinnosti dané právními předpisy v plném rozsahu.

5. Sankce

Pokuty uložené dle příslušného oblastního inspektorátu práce:

OIP	Pokuty (Kč)	Počet
3	10 000	1
4	0	0
5	55 000	4
6	261 000	9
7	35 000	1
8	130 000	6
9	85 000	5
10	10 000	1
Celkem	586 000	27

Zjištěnému počtu nedostatků odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona č. 251/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu za správní delikty **27 pokut v celkové částce 586.000 Kč.**

6. Závěr

Cíle daného hlavního úkolu byly splněny podle jeho zadání všemi oblastními inspektoráty práce, a to i včetně poradenské činnosti a osvěty v oblasti bezpečnostních a pracovněprávních předpisů dle ustanovení zákona č. 251/2005 Sb., zákona o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Z množství zjištěných nedostatků lze konstatovat, že předmět kontroly byl zaměřen vhodně a pro kontrolované subjekty byl přínosem.

Závažným nedostatkem, který je zjišťován stále častěji, je snižující se kvalita a odborná úroveň koordinátorů BOZP vzhledem k růstu jejich počtu. Dále pak se setkáváme s tím, že koordinátoři koordinují více staveb v rámci celé republiky a na konkrétní stavbě jsou koordinátoři přítomni mnohdy pouze jeden den v měsíci. Na tento nedostatek má také vliv to, že zadavatel stavby ve smlouvě (smlouva o dílo, mandátní aj.) s koordinátorem nestanoví počet dnů v měsíci, kdy by měl koordinátor provádět svoji činnost na staveništi. Dalším častým problémem se jeví nezpracování plánu BOZP a neseznámení ostatních účastníků výstavby s jeho obsahem, což má za následek nedodržování bezpečnostních předpisů a v mnohých případech dochází k mimořádným událostem tj. ke vzniku pracovních úrazů.

Závěrem lze konstatovat, že povědomí o povinnostech zadavatelů staveb se zvýšilo. Bohužel i přesto dochází k neplnění zákonných požadavků, což je snahou investora o úsporu investičních prostředků a to nejen v soukromém sektoru, ale i ve veřejné správě. Velkým nedostatkem se především jeví nenaplnění činností koordinátora při přípravě stavby v součinnosti s projektantem.

Na základě poměrně velkého počtu zjištěných nedostatků z kontrol tohoto hlavního úkolu, navrhl Státní úřad inspekce práce pokračovat v tomto úkolu i v roce 2012.

XX. Kontroly v základních a středních školách se zaměřením na opakované sjednávání pracovních poměrů s pedagogickými zaměstnanci

1. Úvod

Se skončením školního roku 2010/2011 se kontaktní pracoviště Úřadu práce ČR setkala opětovně s problémem, že po 30. 6. 2011 se přihlásilo do jejich evidence kolem 3 000 nově nezaměstnaných pedagogických zaměstnanců. Z důvodů podezření, že zaměstnavatelé sjednávají pracovní poměr s pedagogickými zaměstnanci na dobu určitou jednoho školního roku opakovaně a to tak, aby ušetřili mzdové prostředky a odvody za dobu prázdnin, rozhodl Státní úřad inspekce práce o doplnění schváleného ročního plánu činnosti na rok 2011 o provedení mimořádné kontrolní akce v měsících září až listopadu 2011.

2. Cíl úkolu

Provést kontroly ve vybraných základních a středních školách a vyžadovat důsledné dodržování ustanovení o vzniku pracovního poměru zákoníku práce, aby nedocházelo ke zhoršení postavení pedagogických pracovníků na trhu práce se všemi dopady. Zjistit skutečnou situaci opakovaného uzavírání pracovních poměrů s učiteli na dobu určitou jednoho školního roku.

3. Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce měly celkem provést minimálně 40 kontrol v základních a středních školách. Při výběru škol inspektoráty vycházely především ze seznamů škol vytvořených krajskými pobočkami Úřadu práce ČR. Kontrolu měly inspektoráty provést v těch školách, kde se opakovalo časté uzavírání pracovního poměru s učiteli na dobu jednoho školního roku. Při kontrolní činnosti měly inspektoráty práce spolupracovat i s Českou školní inspekcí. Dalším zdrojem informací byly i podněty související s danou problematikou, případně informace získané z poradenské činnosti. Kontrolním obdobím bylo stanoveno od září 2009 až po rok 2011. Inspektoři se měli zaměřit zejména na uzavírání opakovaných pracovních poměrů na dobu určitou.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Oblastní inspektoráty práce uskutečnily **kontroly v 53** základních a středních školách po celé České republice v období září až listopad roku 2011. **U 40 %** z nich **zjistili porušování** pracovněprávních předpisů. Základním podkladem pro výběr zaměstnavatelů v souladu se zadáním, byl seznam škol, které poskytla jednotlivá Krajská pracoviště ÚP ČR. S ohledem na mimořádnost kontrol a dodatečně zařazení do kontrolní schválené činnosti, byla hlavním ukazatelem pro výběr škol z předložených seznamů četnost opakovaného zaměstnávání učitelů, kteří byli evidovaní na úřadu práce a po ukončení evidence na konci prázdnin 2011 opětovně nastupovali zpět do stejné školy. Česká školní inspekce v září 2011 rovněž prováděla kontroly na základních a středních školách a informace z kontrol týkající se opětovného zaměstnávání učitelů na dobu určitou poskytla na jednotlivé oblastní inspektoráty práce. I tyto informace pak sloužily k výběru konkrétních škol. Inspektoři mezi kritéria k vyhodnocení pro výběr škol zařadili i existenci podnětu v informačním systému SÚIP, který upozorňoval na opakované sjednávání pracovního poměru učitele. 33 škol inspektoři kontrolovali na základě informací Úřadu práce ČR a České školní inspekce, 11 na základě podaného podnětu, další kontroly proběhly na základě informací jiných než uvedených zdrojů.

Z **53** kontrolovaných škol inspekce práce u 31 nezjistila v uvedené souvislosti porušování pracovněprávních předpisů. Ve **22** školách zjistila celkem **35 různých porušení**. V 15 školách u 37 učitelů sjednal ředitel školy pracovní poměr na dobu určitou delší než dva roky v rozporu se zákoníkem práce. Dále inspektoři zjistili, že 4 školy nevystavili potvrzení o zaměstnání v souvislosti s jeho skončením.

Školy podle okresů a krajů, kde inspekce práce zjistila opakované zaměstnávání učitelů v rozporu se zákoníkem práce:

Okres	Kraj	Počet učitelů
Frýdek-Místek	Moravskoslezský kraj	1
Šumperk	Olomoucký kraj	3
Šumperk	Olomoucký kraj	1
Šumperk	Olomoucký kraj	1
Cheb	Karlovarský kraj	8
Litoměřice	Ústecký kraj	5
Mělník	Středočeský kraj	3
Příbram	Středočeský kraj	6
Mělník	Středočeský kraj	1
Mělník	Středočeský kraj	1
Brno-město	Jihomoravský kraj	1
Třebíč	Vysočina	2
Praha 12	Hl. m. Praha	1
Litoměřice	Ústecký kraj	2
Praha 15	Hl. m. Praha	1

5.Sankce

Zaměstnavatelům bylo uloženo zjištěné nedostatky odstranit a v souvislosti se zjištěním opětovného zaměstnávání pedagogických zaměstnanců na dobu určitou v rozporu s pracovněprávními předpisy oblastní inspektoráty práce uložily pokuty v celkové výši **170 tis. Kč.**

6. Závěr

Oblastní inspektoráty práce provedly v krátkém časovém období dvou měsíců 53 kontrol, které prokázaly, že u třetiny kontrolovaných škol ředitelé zaměstnávali pedagogické zaměstnance na dobu určitou opakovaně a na delší dobu než dva roky v rozporu s pracovněprávními předpisy. Zaměstnavatelům byly uloženy opatření k odstranění zjištěných nedostatků a v odůvodněných případech inspektoráty uložily pokuty.

Z informací oblastních inspektorátů práce vyplývá, že ve většině zjištěných případů se jednalo o zaměstnávání učitelů, kteří již čerpali starobní důchod. Problém se vyskytl i u asistentů pro

žáky se sociálním znevýhodněním umožňující tak jejich kvalitnější vzdělávání. Ředitelé odůvodňují nezákonný postup s ohledem na vázání takového vztahu na konkrétního žáka a jeho schopnost se vzdělávat, případně na ekonomických možnostech zřizovatele. Z kontrol vyplynulo, že problematika se týká více malých škol, které jsou závislé na počtu přihlášených žáků.

S ohledem na novou právní úpravu pracovního poměru na dobu určitou, bude vhodné s odstupem času provést novou mimořádnou stejně zaměřenou kontrolní akci v základních a středních školách.

XXI. Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce

1. Úvod

Státní úřad inspekce práce provádí kontroly agentur práce a jejich uživatelů již několik let, přesto se oba tyto účastníci agenturního zaměstnávání stále dopouštějí porušování pracovněprávních předpisů. Právě výkon kontroly souběžně u agentury práce a u jejího uživatele dává ucelený obraz o tom, jestli jsou plněna ustanovení § 308 a § 309 zákoníku práce.

Problémy při agenturním zaměstnávání vznikají také často proto, že u těchto zaměstnavatelů pracují ve zvýšené míře cizí státní příslušníci. Jsou mnohdy na tuto práci najímáni „pochybnými“ agenturami už v jejich rodné zemi, kde jim jsou slibovány vysoké výdělků, úhrada cestovních výdajů, ubytování a další výhody, což potom skutečně není ze strany zaměstnavatele realizováno. Orgány inspekce práce proto kontrolují, zda pracovní a mzdové podmínky odpovídají jednak podmínkám kmenových zaměstnanců uživatele, ale také zda je těmto cizím státním příslušníkům zajištěna ochrana jejich práv v souladu s platnou směrnicí Evropské unie.

V minulých letech nebyly tyto kontroly prováděny komplexně. Spojením kontrolních pravomocí inspekce práce a úřadů práce mělo dojít k větší racionalizaci a komplexnosti kontrol na agenturní zaměstnávání, stejně jako k menší zátěži kontrolovaných osob větším počtem individuálních kontrol.

Dalším důvodem byla skutečnost, že od 1. 1. 2012 přecházejí kontrolní pravomoci týkající se agentur práce kontrolované dosud úřady práce do pravomocí Státního úřadu inspekce práce a jemu podřízených oblastních inspektorátů práce. Jednalo se vlastně i o určitou přípravu inspektorů oblastních inspektorátů práce na kontrolu nelegální práce společně se zkušenými kontrolory úřadů práce.

Předpokládala se také účast inspektorů BOZP, a to především u kontrol uživatelů. Podle potřeby byla možnost vyžádat si účast orgánů sociálního zabezpečení, Cizinecké policie, Policie ČR a dalších orgánů.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo prováděním kontrol působit na zaměstnavatele (agentury práce), aby dodržovali pracovněprávní předpisy. Tím dosáhnout zlepšení stavu na úseku agenturního zaměstnávání, zaměstnávání cizích státních příslušníků a vysílaných pracovníků, zejména zamezit nerovnému přístupu k agenturním zaměstnancům v porovnání s kmenovými zaměstnanci uživatele. Zajistit plnění povinností uložených zákonem o zaměstnanosti k agenturnímu zaměstnávání. Zamezit nelegálnímu zaměstnávání bez uzavření pracovněprávního vztahu.

3. Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty měly provést klasické kontroly současně u agentur práce a uživatelů, ke kterým tyto agentury práce přidělují své zaměstnance k výkonu práce. Při výběru subjektů ke kontrole mělo být čerpáno z podnětů, informací v médiích a informací od jiných orgánů. Zejména se měly zkontrolovat ty agentury práce, u kterých v posledních třech letech nebyla provedena kontrola, dále agentury, kterým byla předešlou kontrolou uložena opatření k odstranění zjištěných nedostatků (následné kontroly), a také agentury volně vybrané ze seznamu agentur s platným povolením na stránkách MPSV.

Při výběru vhodných subjektů ke kontrole měly orgány inspekce práce přihlížet k typu povolení ke zprostředkování. Podle toho měl být upraven předmět kontroly. Ukončení povolení ke zprostředkování nemělo být na překážku v provedení kontroly, pokud bylo žádoucí tuto kontrolu zpětně provést.

Základní předmět kontroly zahrnoval stejné oblasti jako obdobný hlavní úkol zaměřený na kontroly agentur práce:

- a) vznik, změny a skončení pracovního poměru, dohody mimo pracovní poměr,
- b) pracovní doba, dobu odpočinku, práce přesčas,
- c) odměňování, poskytování náhrad, cestovní náhrady,
- d) podmínky přidělení zaměstnance k výkonu práce u uživatele,
- e) rovné zacházení se zaměstnanci agentury práce a uživatele.

Orgány inspekce si mohly tento základní model pozměnit a přizpůsobit jak typu povolení, tak např. obsahu podnětu. Důraz však byl kladen na doklady týkající se pracovního poměru,

evidence pracovní doby, podmínek přidělení k uživateli a jejich právních náležitostí, odměňování, rovného zacházení, BOZP (především u uživatelů).

Jednotlivým oblastním inspektorátům práce byl stanoven tento počet kontrol:

OIP	Počet plánovaných kontrol	Min. počet společných kontrol
3	90	45
4	57	29
5	34	17
6	56	28
7	49	24
8	51	25
9	72	36
10	91	46
Celkem	500	250

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Oblastní inspektoráty práce provedly ve IV. čtvrtletí 2011 v rámci tohoto mimořádného hlavního úkolu celkem **522 kontrol** na agenturní zaměstnávání, tedy agentur práce a uživatelů. Z časových důvodů nebyla provedena žádná následná kontrola.

Z celkového počtu kontrol vykázaných za tento hlavní úkol jich bylo 349 bez závad (67 %) a 173 se závadou (33 %), celkový počet porušení byl 346.

Při kontrolách bylo zjišťováno ve stále větším rozsahu, že pracovněprávní vztahy byly nahrazovány obchodními vztahy, přestože agentury práce měly povolení ke zprostředkování zaměstnání. Dosud bylo obtížné prokazovat, že jde o závislou práci. Právní úprava platná od 1. 1. 2012 definuje jednoznačně nelegální práci a závislou práci. Kontrolní orgány mají nyní nástroj k tomu, aby mohly toto obcházení zákona postihnout.

Přetrvávají nedostatky v tom smyslu, že agentura práce nebo uživatel porušují zásadu rovných pracovních a mzdových podmínek zaměstnanců agentur práce a kmenových zaměstnanců uživatelů. Projevuje se to zejména v oblasti odměňování a bezpečnosti a ochrany při práci. Inspektoři se setkávali s tím, že již v dohodě agentury práce a uživatele o dočasném přidělení zaměstnance nebyla uvedena mzda srovnatelného zaměstnance, případně jiné náležitosti.

Nedostatky na úseku agenturního zaměstnávání se projevovaly i v tom, že agentura práce a uživatel nese-psaly dohodu o dočasném přidělení, přestože agentura práce přidělila zaměstnance k výkonu práce k uživateli, tato dohoda neobsahovala všechny předepsané náležitosti nebo nebyla písemně vyhotovena, písemný pokyn o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce k uživateli neobsahoval předepsané údaje, např. informaci o pracovních a mzdových podmínkách srovnatelného zaměstnance uživatele, určení vedoucího zaměstnance uživatele, nebo písemný pokyn nebyl vůbec vyhotoven.

Další početnou skupinu porušení zákona představovalo odměňování a náhrady. Agenturním zaměstnancům nebyly vypláceny příplatky ke mzdě, nebyla jim vyplacena mzda ve stanoveném termínu, nebyla jim vyplacena mzda ve výši nejnížší zaručené mzdy, nebyla jim proplacena náhrada za nevyčerpanou dovolenou při skončení pracovního poměru apod.

Hlavně u uživatelů byla další nejpočetnější skupinou porušení na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Uživatel neposkytl agenturním zaměstnancům podle vlastního seznamu osobní ochranné pracovní prostředky na základě vyhodnocení rizik, zaměstnavatel i uživatel připustili, aby zaměstnanci vykonávali práce, jejichž náročnost neodpovídala jejich schopnostem a zdravotní způsobilosti, kontrolované osoby neodstranily závady zjištěné revizemi přístrojů, zaměstnavatel nebo uživatel nezajistili proškolení přidělených agenturních zaměstnanců, zaměstnavatel nebo uživatel nezajistili vstupní lékařskou prohlídku přidělených agenturních zaměstnanců, atd.

Jako další se stejným počtem nedostatků je úsek pracovní doby u agentur práce a odměňování u uživatelů. Přestože prvotní evidenci odpracované doby vede uživatel, nezabývá to povinností ani agenturu práce. Ta má vedení evidence odpracované pracovní doby v zákoníku jako svou povinnost i v případě, že zaměstnance přidělí k uživateli. Nedostatky na úseku odměňování u uživatelů se týkaly většinou jejich kmenových zaměstnanců.

Zjištěná porušení podle četnosti výskytu:

Pořadí	Druh porušení	Počet závad
1.	Agenturní zaměstnávání	109
2.	Odměňování, náhrady	85
3.	BOZP	59
4.	Pracovní poměr	53
5.	Pracovní doba	37
6.	Ostatní	6
Celkem	37	349

1) agenturní zaměstnávání (§§ 308, 309 ZP)

Jde o zejména o tato porušení:

- § 309 odst. 5 ZP – písemný pokyn, na základě kterého byl zaměstnanec agentury práce přidělen k uživateli, neobsahovala informaci o pracovních a mzdových podmínkách srovnatelného zaměstnance uživatele,
- § 309 odst. 5 ZP – agentura práce a uživatel nezabezpečili, aby pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance nebyly horší než podmínky srovnatelného zaměstnance uživatele,
- 309 odst. 5 ZP – zaměstnanec agentury práce byl přidělen k uživateli bez písemného pokynu,
- § 308 odst. 1 písm. f) ZP – dohoda agentury práce s uživatelem neobsahovala informace o pracovních a mzdových podmínkách srovnatelného zaměstnance uživatele,
- § 308 odst. 1 ZP – dohoda mezi agenturou práce a uživatelem nebyla vůbec sepsána nebo byla sepsána jako smlouva o dílo, i když se jednalo o závislou práci a agenturní zaměstnávání,
- § 309 odst. 2 písm. d) ZP – v písemném pokynu k přidělení nebylo uvedeno jméno vedoucího zaměstnance uživatele oprávněného přidělovat zaměstnanci práci a kontrolovat ji,
- 308 odst. 1 písm. a ZP – dohoda agentury práce s uživatelem neobsahovala jména a příjmení nebo státní občanství nebo datum a místo narození nebo bydliště dočasně přiděleného zaměstnance.

2) odměňování a náhrady (§§109 – 149, 192 – 194, 222 odst. 2, 327 ZP)

Jde zejména o tato porušení:

- § 118 odst. 1 ZP – zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci příplatek za práci v sobotu a v neděli,
- § 222 odst. 1 ZP – zaměstnavatel při skončení pracovního poměru neproplatil zaměstnanci nevyčerpanou dovolenou,
- § 116 ZP – zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci příplatek za práci v noci nebo ho nevyplatil ve správné výši,

- § 141 odst. 1 ZP – zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci mzdu nebo některou její část nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém vzniklo zaměstnanci právo na mzdu,
- § 327 ZP – zaměstnavatel provedl zaměstnanci srážku ze mzdy bez písemné dohody o srážkách,
- § 114 odst. 1 ZP – zaměstnavatel neproplatil zaměstnanci mzdu a příplatek za práci přesčas nebo jen příplatek za práci přesčas za dobu práce přesčas.

3) bezpečnost a ochrana zdraví při práci (§§ 103 – 104 ZP, zák. č. 309/2006 Sb., další prováděcí předpisy):

Jde zejména o tato porušení:

- § 104 odst. 5 ZP – zaměstnavatel (uživatel) neposkytl zaměstnanci bezplatně podle vlastního seznamu vyhodnocení rizik osobní ochranné pracovní prostředky,
- § 103 odst. 1 písm. a) ZP – zaměstnavatel připustil, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti,
- zákon č. 309/2006 Sb. – zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- § 103 odst. 2 ZP – zaměstnavatel (uživatel) neprovedl proškolení zaměstnance o předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- § 102 odst. 1 ZP – zaměstnavatel (uživatel) nevytvářel bezpečné a zdraví neohrožující prostředí, nepřijal opatření k předcházení rizikům.

4) pracovní doba a doba odpočinku (§§ 78 – 100 ZP)

Jde zejména o tato porušení:

- § 96 odst. 1 písm. a) ZP – zaměstnavatel (uživatel) nevedl evidenci odpracované pracovní doby, práce přesčas a noční práce,
- § 92 odst. 1 ZP – zaměstnavatel (uživatel) nezajistil zaměstnanci nepřetržitý odpočinek v týdnu v trvání alespoň 35 hodin,
- § 92 odst. 2 ZP – zaměstnavatel (uživatel) nezajistil nepřetržitý odpočinek v týdnu všem zaměstnancům na stejný den tak, aby do toho spadala neděle.

5. Sankce

V rámci těchto koordinovaných kontrol uložily do konce roku 2011 inspektoráty práce **13 kontrolovaným osobám pokuty v celkové výši 205.000 Kč**. Z důvodu krátkého času pro zahájení a průběh správního řízení ve věci udělení pokut lze očekávat, že další řízení budou probíhat následně v 1. pololetí roku 2012. Lze reálně očekávat, že počet a výše pokut budou v konečném důsledku podstatně vyšší.

6. Závěr

Koordinované kontroly se zaměřením na agenturní zaměstnávání rokem 2011 nebudou dále tímto způsobem pokračovat, neboť od 1. 1. 2012 přešly tyto kontrolní pravomoci z Úřadu práce ČR na Státní úřad inspekce práce a jemu podřízené oblastní inspektoráty práce. Lze je proto považovat za určitý přechodný krok před předáním kompetencí a zahájením komplexních kontrol v této oblasti.

Součástí kontrol byla také kontrola nelegálního zaměstnávání, především uchazečů o zaměstnání evidovaných u úřadů práce a cizích státních příslušníků. Při zjištění porušení zákona o zaměstnanosti postupovali kontroloři úřadů práce v rámci svých kompetencí. Při zjištění porušení živnostenského zákona byly upozorněny živnostenské úřady, případně obchodní rejstřík (rejstříkový soud).

XXII. Koordinované kontroly v součinnosti orgánů SÚIP, ÚP a ČSSZ zaměřené na vybrané oblasti podnikání kontrolovaných osob

Úvod

V souladu s rozhodnutím ministra práce a sociálních věcí o posílení a zefektivnění výkonu kontrolní činnosti v působnosti MPSV byly již od září 2010 prováděny v oblasti dodržování pracovněprávních předpisů a předpisů v oblasti zaměstnanosti společné kontroly v gesci Státního úřadu inspekce práce, Úřadu práce ČR (do 31. 3. 2011 jednotlivých úřadů práce) a ČSSZ. Do kontrol byly dále přímo zapojeny orgány Policie ČR – Služby cizinecké policie a orgány Celní správy. Formou podnětů probíhala také spolupráce s živnostenskými úřady a Českou obchodní inspekcí. Do konce dubna 2011 probíhaly tyto kontroly za koordinace úřadů práce, od 1. května 2011 přešla koordinace těchto kontrol na Státní úřad inspekce práce. Od září roku 2010 a po celý rok 2011 byly společné – koordinované kontroly realizovány v rámci hlavního úkolu „Provádění plánovaných koordinovaných kontrol v součinnosti orgánů ÚP, SÚIP a ČSSZ v oblasti předpisů o zaměstnanosti, pracovních podmínek a vztahů, včetně BOZP a sociálního pojištění“, v rámci kterého byla Státním úřadem inspekce práce vytvořena metodika provádění koordinovaných kontrol. (Popisu a vyhodnocení tohoto kontrolního úkolu je věnována samostatná závěrečná zpráva).

Kromě hlavního úkolu „Provádění plánovaných koordinovaných kontrol v součinnosti orgánů ÚP, SÚIP a ČSSZ v oblasti předpisů o zaměstnanosti, pracovních podmínek a vztahů, včetně BOZP a sociálního pojištění“ pokračovaly v roce 2011 kontrolní orgány v působnosti MPSV v provádění koordinovaných kontrol zaměřených na potírání nelegální práce, zlepšení vymahatelnosti práva ve vztahu k nelegální práci, nedodržování pracovněprávních předpisů a obcházení placení odvodů na sociální a zdravotní pojištění také v rámci mimořádné kontrolní akce a v rámci dalších kontrolních úkolů.

Na kontrolu zaměstnavatelů podnikajících v pohostinství a ubytovacích službách byla zacílena mimořádná kontrolní akce, která proběhla v masivním rozsahu v červnu a červenci 2011. Další mimořádné kontrolní úkoly realizované formou koordinovaných kontrol byly zařazeny do plánu kontrolní činnosti SÚIP v měsících září až listopadu 2011. Jednalo se o **5 mimořádných kontrolních úkolů**, zaměřených na různá odvětví činnosti kontrolovaných subjektů. Zaměření kontrolních úkolů na jednotlivé oblasti činnosti kontrolovaných subjektů bylo po zkušenostech z předchozích koordinovaných kontrol a mimořádné kontrolní akce,

zaměřené na provoz restauračních a ubytovacích zařízení, zacíleno na ta odvětví podnikání, ve kterých podle existujících signálů – z podnětů zaměstnanců, z vlastní předchozí kontrolní činnosti kontrolních orgánů, z podnětů jiných kontrolních orgánů a z informací v hromadných sdělovacích prostředcích – bylo možno předpokládat výskyt nelegálního zaměstnávání, popřípadě porušování pracovněprávních a s nimi souvisejících předpisů. Jeden z úkolů byl přímo zaměřen na kontrolu subjektů, u kterých byly zjištěny závažné nedostatky v rámci předcházející mimořádné kontrolní akce zaměřené na subjekty podnikající v oblasti pohostinských a ubytovacích služeb.

Kontrolní úkoly, v rámci kterých byly v měsících září až listopadu 2011 prováděny koordinované kontroly, byly zaměřeny na následující oblasti činnosti kontrolovaných subjektů:

- Koordinované kontroly v prodejnách maloobchodu (září až říjen 2011)
- Koordinované kontroly v oblasti agenturního zaměstnávání (září až říjen 2011)
- Následné koordinované kontroly v restauračních a ubytovacích zařízeních, jako následné kontroly navazující na mimořádnou kontrolní akci, která proběhla v červnu a červenci 2011 (říjen až listopad 2011)
- Koordinované kontroly u subjektů vykonávajících v rámci své činnosti balicí a kompletovací činnosti (říjen až listopad 2011)
- Koordinované kontroly na stavbách (říjen až listopad 2011)

1. Úkol „Mimořádná kontrolní akce, zaměřená na kontrolu zaměstnavatelů podnikajících v pohostinství a ubytovacích službách“

Tato mimořádná kontrolní akce byla zacílena na odhalování a potírání výkonu nelegální práce jak občanů ČR, tak cizinců, se zaměřením na odvětví restauračních, pohostinských a ubytovacích služeb, tj. na ta odvětví činnosti kontrolovaných osob, ve kterých existuje dlouhodobě vysoká pravděpodobnost výkonu nelegální závislé práce.

Kontroly probíhaly za gesce Státního úřadu inspekce práce od 1. 6. 2011 do 31. 7. 2011. V měsíci červnu se soustředily na kontrolu restauračních zařízení ve větších městech a turistických destinacích. V měsíci červenci se kontroly soustředily především na ubytovací zařízení v rekreačních oblastech na území celé České republiky.

V rámci mimořádné kontrolní akce **byl stanoven k provedení počet 5 000 kontrol. Provedeno bylo 5 197 koordinovaných kontrol.**

Z kontrolní činnosti oblastních inspektorátů práce vyplynulo **celkem 4 641 porušení zákonných předpisů, z toho 4 508 porušení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce,** v oblasti pracovních vztahů a podmínek.

K nápravě nedostatků zjištěných při kontrole došlo ze strany kontrolované osoby mnohdy již v průběhu kontrol; ve zbývajících případech byla inspektory vydávána opatření k odstranění nedostatků zjištěných ke kontrole, se stanovením lhůty k jejich odstranění. **Celkem bylo vydáno 4017 opatření k nápravě nedostatků zjištěných při kontrole.**

V souvislosti s touto kontrolní akcí bylo Oblastními inspektoráty práce kontrolovaným osobám **uloženo 841 pokut v celkové výši 13,440.500 Kč.**

U těch kontrolovaných osob, u kterých bylo zjištěno nelegální zaměstnávání občanů ČR, cizinců, nebo zaměstnávání osob evidovaných jako uchazeči o zaměstnání, uskutečnily oblastní inspektoráty práce komplexní kontroly dodržování všech předpisů z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Výsledkem těchto kontrol byl ve **31 případech vyřazení strojů nebo zařízení z provozu, v 11 případech vydání zákazu užívání objektů, výrobních a provozních prostor a v 9 případech vydání zákazu vykonávání prací nebo činností,** podle §7 odst. 1 písm. j) 1. zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

Oblastními inspektoráty práce bylo podáno **11 návrhů živnostenským úřadům na zrušení živnostenského oprávnění, 1 trestní oznámení orgánům činným v trestním řízení a 32 oznámení podaných dalším orgánům** (finanční úřady, ČOI, zdravotní pojišťovny).

2. Úkol „Následné koordinované kontroly v restauračních a ubytovacích zařízeních“

Cílem tohoto úkolu bylo zjistit, zda zaměstnavatelé odstranili nedostatky zjištěné předchozí kontrolou (provedenou v rámci mimořádné kontrolní akce), zda nedochází k opakovanému porušování pracovních předpisů a předpisů v oblasti zaměstnanosti a sociálního pojištění a zda se kontrolované osoby nadto nedopouštějí porušování předpisů i v oblasti BOZP.

Výběr subjektů ke kontrole prioritně zahrnoval ty kontrolované osoby, které ve stanoveném termínu nepodalý písemnou zprávu o přijatých opatřeních k odstranění nedostatků, zjištěných

při prvotní kontrole a dále ty subjekty, u kterých byly prvotní kontrolou zjištěny závažné nedostatky jako např. nelegální zaměstnávání více osob.

- **stanovený celkový počet kontrol** k realizaci v rámci tohoto úkolu – **500**

- v rámci tohoto úkolu bylo **provedeno celkem 587 kontrol**

- z tohoto počtu se na **53 kontrolách** podíleli i inspektoři **BOZP**

Porušení kontrolovaných **právních předpisů** bylo zjištěno ve **132 případech**.

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byly zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce a nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí.

- případy zjištěného nelegálního zaměstnávání: **9** občanů ČR nebo EU

2 cizinci z ostatních zemí

- případy sankčního vyřazení uchazečů o zaměstnání z evidence ÚP ČR: **5** osob

- z toho nárok na podporu v nezaměstnanosti v částce **8.688 Kč**

- podání rejstříkovým soudům, živnostenským úřadům: **16** podání od oblastních inspektorátů práce; **3** podání od ÚP ČR

- trestní oznámení: **1** podání od oblastního inspektorátu práce

- ostatní oznámení (FÚ, VZP, ČSSZ): **6** podání od ÚP ČR

- oblastní inspektoráty práce uložily **19 pokut v celkové výši 527.000 Kč**

- Úřad práce ČR uložil **4 pokuty v celkové výši 55.000 Kč**

3. Úkol „Koordinované kontroly a následné kontroly v prodejnách maloobchodu“

Na základě poznatků z kontrolní a poradenské činnosti je oblast maloobchodu sférou podnikání, ve které jsou při kontrolách zjišťovány časté nedostatky. Jedná se také o oblast, do níž je směřován velký počet podnětů ke kontrole. Po zkušenostech z hlavních úkolů zaměřených na tuto oblast v uplynulých letech byla kontrolní činnost zaměřena na oblast vzniku pracovních poměrů, pracovní dobu (vedení evidence o pracovní době, práce přesčas, práce v sobotu a v neděli, práce ve svátek) a odměňování (zaručená mzda a příplatky ke mzdě). Kontroly se rovněž zaměřily na odhalování možného nelegálního zaměstnávání. Kontroly prováděli zpravidla inspektoři pracovních vztahů a podmínek, účast inspektorů BOZP většinou nebyla nutná. Největším přínosem těchto kontrol byla masivní prevence při

dodržování pracovněprávních předpisů. Oproti předešlým kontrolním akcím v tomto odvětví byl inspektoráty zaznamenán pokles v počtu zjištěných porušení. V porovnání s ostatními zaměstnavateli, např. ve sféře restaurační, není v takové míře využívána nelegální práce. Inspektoři se zcela výjimečně setkávali s negativní reakcí kontrolovaných osob, naopak častěji se setkávali s příznivými reakcemi ve smyslu potřebnosti takovýchto kontrol.

- **stanovený celkový počet kontrol** k realizaci v rámci tohoto úkolu – **1 500**

- v rámci tohoto úkolu **bylo provedeno celkem 1 602 kontrol**

- z tohoto počtu se na **68** kontrolách podíleli i inspektoři **BOZP**

Porušení kontrolovaných **právních předpisů** bylo zjištěno v **1 047** případech.

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byly zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce a nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí.

- případy zjištěného nelegálního zaměstnávání: **24** občanů ČR nebo EU

8 cizinců z ostatních zemí

- případy sankčního vyřazení uchazečů o zaměstnání z evidence ÚP ČR: **16** osob

- z toho nárok na podporu v nezaměstnanosti v částce **20.207 Kč**

- podání rejstříkovým soudům, živnostenským úřadům: **19** podání od oblastních inspektorátů práce; **3** podání od ÚP ČR

- trestní oznámení: **1** podání od oblastního inspektorátu práce

- ostatní oznámení (FÚ, VZP, ČSSZ): **1** podání od ÚP ČR

- oblastní inspektoráty práce uložily **73 pokut v celkové výši 1,160.000 Kč**

- Úřad práce ČR uložil **22 pokut v celkové výši 292.000 Kč**

4. Úkol „Koordinované kontroly a následné kontroly u subjektů vykonávajících v rámci své činnosti balící a kompletovací činnosti“

Při realizaci koordinovaných kontrol v průběhu 1. pololetí 2011 byly zjištěny mimo jiné výskyty nelegální práce u těch subjektů, které se vedle své hlavní činnosti zabývaly též balící a kompletovací činností, tzn. činností prováděnou v rámci procesu dokončování výrobků. Tato činnost je v určitých oborech realizována na linkách jako „pásová výroba“. Z tohoto důvodu bylo stanoveno realizovat koordinované kontroly v této oblasti.

Ve spolupráci s úřadem práce byly vytipovány subjekty s předpokládaným výskytem cizinců, nebo kde byly v minulosti šetřeny podněty týkající se pracovněprávních předpisů a které vykonávají v rámci své činnosti balící a kompletovací činnost. Na základě zkušeností s předchozími kontrolami si kontrolaři jednotlivých ÚP přizvali k některým kontrolám příslušníky cizinecké policie a celní správy. Mezi kritéria při výběru, ve kterých firmách bude provedena společná kontrola, patřila především znalost činnosti kontrolované osoby a předchozí zkušenosti z kontrol jednotlivých státních orgánů.

- **stanovený celkový počet kontrol** k realizaci v rámci tohoto úkolu – **1 500**

- v rámci tohoto úkolu **bylo provedeno celkem 1 613 kontrol**

- tyto kontroly probíhaly v gesci odboru BOZP, za účasti inspektorů PVP

Porušení kontrolovaných právních předpisů bylo zjištěno v **1 753** případech.

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byly zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce a nařízení vlády č. 378/2001 Sb, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.

V oblasti pracovněprávních vztahů bylo zjištěno poměrně málo nedostatků. V některých případech chyběly v pracovní smlouvě náležitosti obsažené v § 34 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb. Pracovní poměr byl téměř ve všech případech uzavřen písemně.

- případy zjištěného nelegálního zaměstnávání: **6** občanů ČR nebo EU

- případy sankčního vyřazení uchazečů o zaměstnání z evidence ÚP ČR: **25** osob

- z toho nárok na podporu v nezaměstnanosti v částce **39.364 Kč**

- podání rejstříkovým soudům, živnostenským úřadům: **3** podání

- trestní oznámení: **0** podání

- ostatní oznámení (FÚ, VZP, ČSSZ): **19** podání

- vydaná rozhodnutí o zákazu podle §7 odst. 1 písm. j) zákona o inspekci práce: **3**

- oblastní inspektoráty práce uložily **47 pokut v celkové výši 1,160.000 Kč**

- Úřad práce ČR uložil **17 pokut v celkové výši 39.364 Kč**

5. Úkol „Koordinované kontroly v oblasti agenturního zaměstnávání“

Státní úřad inspekce práce zařazuje kontroly agentur práce do plánu činnosti dlouhodobě již několik let. Většinou však tyto kontroly nebyly prováděny komplexně (koordinovaně). Proto

byly mezi koordinované kontroly na 2. pololetí 2011 zařazeny kontroly agentur práce včetně jejich uživatelů. Na kontrolách se měli podílet inspektoři jak odborů PVP, tak odborů BOZP. Plán byl sestaven na počet 500 kontrol a rovnoměrně propočítán na jednotlivé oblastní inspektoráty práce. Předmět kontrol byl zaměřen na doklady o pracovněprávním vztahu, podmínky přidělení k uživateli, evidenci pracovní doby, odměňování, rovné zacházení a zejména u uživatelů dodržování BOZP.

- **stanovený celkový počet kontrol** k realizaci v rámci tohoto úkolu - **500**

- v rámci tohoto úkolu **bylo provedeno celkem 614 kontrol**

- z tohoto počtu se na **42 kontrolách** podíleli i inspektoři **BOZP**

Porušení kontrolovaných právních předpisů bylo zjištěno v **349** případech.

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byly zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce a nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí.

- případy zjištěného nelegálního zaměstnávání: **282** občanů ČR nebo EU

24 cizinců z ostatních zemí

- případy sankčního vyřazení uchazečů o zaměstnání z evidence ÚP ČR: **2** osoby

- z toho nárok na podporu v nezaměstnanosti v částce **0 Kč**

- podání rejstříkovým soudům, živnostenským úřadům: **6** podání od oblastních inspektorátů práce; **4** podání od ÚP ČR

- trestní oznámení: **1** podání od ÚP ČR

- ostatní oznámení (FÚ, VZP, ČSSZ): **4** podání od ÚP ČR

- oblastní inspektoráty práce uložily **23 pokut v celkové výši 830.000 Kč**

- Úřad práce ČR uložil **6 pokut v celkové výši 225.000 Kč**

6. Úkol „Koordinované kontroly na stavbách“

Stavebnictví je odvětvím kde se velké míře vyskytuje nelegální zaměstnávání, zaměstnávání cizinců a práce OSVČ. Je i odvětvím, ve kterém dochází k největšímu počtu pracovních úrazů a smrtelných pracovních úrazů. Koordinované kontroly se zaměřily na kontrolu dodržování právních předpisů v oblasti pracovněprávních vztahů a také v oblasti BOZP.

Výběr kontrolovaných staveb ke kontrolám odpovídal zadání úkolu. Kontroly byly provedeny výhradně jako kontroly neohlášené. Pro výběr byla využita databáze Státního úřadu inspekce práce, internetové informace, oznámení o zahájení staveb podané na jednotlivé oblastní inspektoráty práce a zkušenosti jednotlivých inspektorů oblastních inspektorátů práce zabývající se zvláště stavebnictvím.

- **stanovený celkový počet kontrol** k realizaci v rámci tohoto úkolu – **500**

- v rámci tohoto úkolu **bylo provedeno celkem 517 kontrol**

- tyto kontroly probíhaly v gesci odboru BOZP, dle potřeby a konkrétní situace za účasti inspektorů PVP

Porušení kontrolovaných právních předpisů bylo zjištěno v **1 017** případech.

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byly zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a nařízení vlády č. 362/2005 Sb. o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky.

Porušené předpisy ze strany kontrolovaných subjektů:

Nejčastěji porušeným předpisem z hlediska problematiky BOZP bylo NV č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky. Nejčastěji byly zjišťovány závady na konstrukcích lešení, které svým provedením neposkytovaly dostatečnou ochranu proti pádu pracovníků, kteří na nich pracovali.

Vzhledem ke krátkému období (od poloviny září do začátku prosince), ve kterém byly kontroly prováděny a uzavírány, nebyl vytvořen časový prostor pro klasické následné kontroly.

V mnoha případech však kontrolované subjekty reagovaly na zjištěné nedostatky okamžitě a odstranily je již v průběhu kontroly. Při projednání protokolu pak bylo odstranění zjištěných nedostatků inspektorem ověřeno. Některé stavby byly do sepsání protokolu ukončeny, záleželo na stupni rozpracovanosti v době kontroly.

- případy zjištěného nelegálního zaměstnávání: **27** občanů ČR nebo EU

5 cizinců z ostatních zemí

- případy sankčního vyřazení uchazečů o zaměstnání z evidence ÚP ČR: **18** osob

- z toho nárok na podporu v nezaměstnanosti v částce **0 Kč**
- podání rejstříkovým soudům, živnostenským úřadům: **45** podání od oblastních inspektorátů práce; **1** podání od ÚP ČR
- trestní oznámení: **2** podání od oblastních inspektorátů práce
1 podání od ÚP ČR
- ostatní oznámení (FÚ, VZP, ČSSZ): 0 podání
- vydaná rozhodnutí o zákazu podle §7 odst. 1 písm. j) zákona o inspekci práce: **32**
- oblastní inspektoráty práce uložily **92 pokut v celkové výši 1,860.000 Kč**
- Úřad práce ČR uložil **14 pokut v celkové výši 206.500 Kč**

Celkové vyhodnocení mimořádných kontrolních akcí

V rámci mimořádných kontrolních úkolů **bylo stanoveno realizovat celkem 9 500 koordinovaných kontrol** (dalších 1 000 koordinovaných kontrol pak bylo stanoveno realizovat v rámci celoročního hlavního úkolu „Provádění plánovaných koordinovaných kontrol v součinnosti orgánů ÚP, SÚIP a ČSSZ v oblasti předpisů o zaměstnanosti, pracovních podmínek a vztahů, včetně BOZP a sociálního pojištění“). Stanoveného počtu kontrol bylo dosaženo v rámci každého kontrolního úkolu a tedy i v jejich souhrnu.

Celkem bylo za rok 2011 na území ČR **provedeno 10 130 koordinovaných kontrol v rámci mimořádných kontrolních úkolů**, zaměřených na stanovená odvětví činnosti kontrolovaných subjektů. (V rámci hlavního úkolu „Provádění plánovaných koordinovaných kontrol v součinnosti orgánů ÚP, SÚIP a ČSSZ v oblasti předpisů o zaměstnanosti, pracovních podmínek a vztahů, včetně BOZP a sociálního pojištění“, zaměřeného obecně na všechna odvětví činnosti kontrolovaných subjektů, bylo provedeno dalších 1 084 koordinovaných kontrol).

Orgány inspekce práce v rámci těchto kontrolních úkolů uložily k datu vypracování této zprávy kontrolovaným osobám celkem **1095 pokut v celkové výši 18,977.500 Kč**. Je předpoklad, že počet pokut a jejich objem **nejsou konečné**, neboť doposud nebyla pravomocně skončena všechna správní řízení o uložení sankcí, která byla v souvislosti s provedenými kontrolami zahájena.

Oblastní inspektoráty práce vydaly **86 zákazů** používání objektů, pracovišť, výrobních, pracovních prostředků nebo zařízení, pracovních postupů, vykonávání prací nebo činností, **podle ust. §7 odst. 1 písm. j) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.**

Oblastními inspektoráty práce **bylo podáno 100 oznámení rejstříkovým soudům nebo živnostenským úřadům, 6 oznámení orgánům činným v trestním řízení** pro podezření ze spáchání trestného činu **a 51 oznámení dalším orgánům** (finančním úřadům, zdravotním pojišťovnam, České obchodní inspekci).

	Úkol ad 1	Úkol ad 2	Úkol ad 3	Úkol ad 4	Úkol ad 5	Úkol ad 6	Celkem
plánovaný počet kontrol	5000	500	1500	1500	500	500	9 500
počet provedených kontrol	5197	587	1602	1613	614	517	10130
počet porušení právních předpisů	4641	132	1047	1753	349	1017	8939
počet vydaných zákazů dle §7/1j ZIP	51	0	0	3	0	32	86
oznámení rejstříkovým soudům a ŽÚ od OIP	11	16	19	3	6	45	100
trestní oznámení od OIP	1	1	1	0	0	2	6
oznámení jiným orgánům od OIP	32	0	0	19	0	0	51
počet pokut uložených OIP	841	19	73	47	23	92	1095
výše pokut uložených OIP	13440500	527000	1160000	1160000	830000	1860000	18977500

Závěr

Mimořádné kontrolní akce, zaměřené prioritně na oblast odhalování a potírání nelegálního zaměstnávání v těch oborech podnikání, kde byl zjištěn nebo předpokládán jeho největší výskyt, byly realizovány vedle stálého hlavního kontrolního úkolu „Provádění plánovaných koordinovaných kontrol v součinnosti orgánů ÚP, SÚIP a ČSSZ v oblasti předpisů o zaměstnanosti, pracovních podmínek a vztahů, včetně BOZP a sociálního pojištění“, jako doplnění a rozšíření společné kontrolní činnosti o konkrétní vybrané obory činnosti

kontrolovaných subjektů. Spolupráce všech zúčastněných orgánů – inspekce práce, ÚP ČR, ČSSZ i dalších – především Policie ČR a Celní správy, byla hodnocena velmi kladně. Osvědčil se způsob spolupráce s Českou správou sociálního zabezpečení, kdy byly kontrolním týmům ze strany ČSSZ před zahájením kontroly předávány seznamy zaměstnanců, přihlášených u kontrolovaného zaměstnavatele k pojistnému na sociální zabezpečení, které napomáhaly orientaci inspektorů a kontrolorů a urychlovaly provedení a uzavření kontroly. Nacionálně všech osob, pracujících při kontrole u zaměstnavatele, byly předávány ČSSZ k dalšímu využití při kontrolní činnosti. Výsledkem bylo mimo jiné 1 638 zjištěných případů nelegálního zaměstnávání (z tohoto počtu 1 255 občanů ČR nebo EU a 383 cizinců z ostatních zemí) a na 700 uchazečů o zaměstnání, vyřazených z evidence pro nesplnění povinnosti podle §25 odst. 3 písm. b) zákona o zaměstnanosti (povinnost oznámit úřadu práce výkon výdělečné činnosti, která nebrání vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, avšak bez nároku na podporu v nezaměstnanosti).

Největším a opakujícím se problémem při prováděných kontrolách byla skutečnost, že zaměstnavatelé neměli příslušné doklady na provozovně, s tím, že tyto mají uloženy v sídle firmy odlišném od kontrolovaného pracoviště, popř. že mzdovou a personální agendu zpracovávají externí účetní. Následně pak byly ze strany zaměstnavatelů s časovým odstupem dokládány doklady, které vzbuzovaly pochybnost, že byly vyhotoveny až dodatečně, po provedení kontroly. Dodatečné předkládání dokladů ke kontrole rovněž způsobovalo značné časové prodlevy v ukončení kontroly. Tato problematika vyvolala potřebu legislativní změny v tom smyslu, že od účinnosti novely zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, tj. od 1. 1. 2012, je novým ustanovením § 136 dána právníkům i fyzickým osobám povinnost mít v místě pracoviště kopie dokladů, prokazujících existenci pracovněprávního vztahu.

Častým a opakovaným fenoménem, se kterým se inspektoři při kontrolách rovněž setkávali, je tzv. práce „na zkoušku“, nebo „první den“, kdy při kontrolách kontrolované osoby i zaměstnanci uvádějí, že zaměstnanec pracuje ve firmě první den, pracovní smlouva nebo dohoda se pro něj právě připravuje u účetní apod., oznámení o zahájení výkonu práce na ÚP ČR pak postačí učinit v den provedení kontroly telefonicky nebo e-mailem. Jako problematičtější se zde jeví neexistence povinnosti zaměstnavatele zaregistrovat zaměstnance před počátkem výkonu práce a již zmíněná praxe zaměstnavatelů dokládat příslušné doklady dodatečně po provedení kontroly. Přetrvává rovněž neinformovanost veřejnosti v tom smyslu, že i práce „na zkoušku“ nebo chvilkovou výpomoc bez uzavřené smlouvy je nelegální.

Celkově byl však zaznamenán pozitivní dopad těchto kontrol, které se díky medializaci zapsaly do povědomí zaměstnavatelů i široké veřejnosti, v oblasti prevence a zlepšení kvality právního vědomí zaměstnavatelů i zaměstnanců. Jednoznačným, a zřejmě největším přínosem těchto kontrolních akcí byl jejich masivní výchovný a preventivní efekt. Bylo zjištěno, že kontrolované subjekty se mnohdy dopouštěly porušování právních předpisů z důvodu jejich neznalosti, nebo z pocitu nepostižitelnosti. V mnoha případech kontrolovaní zaměstnavatelé ocenili provedenou kontrolu jako návod ke svému dalšímu postupu v souladu s právními předpisy a zjištěné nedostatky obratem odstranili. Mimořádně pozitivní efekt z pohledu inspekce pracovních vztahů a podmínek spatřujeme ve skutečnosti, že ve stovkách případů došlo po provedené kontrole k legalizaci dosud nelegálně obsazeného pracovního místa, tj. k tomu, že kontrolovaná osoba uzavřela s dosud nelegálně zaměstnaným pracovníkem pracovní smlouvu, nebo (častěji) dohodu o provedení práce, popř. dohodu o pracovní činnosti.

Nelze pominout ani represivní dopad provedených kontrol, který se projevil v objemu uložených pokut a množství opatření, uložených kontrolovaným subjektům k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole. I tyto nástroje v konečném důsledku působí jako individuální a generální prevence na potenciální kontrolované subjekty.

Mimořádné kontrolní úkoly přinesly cenné praktické zkušenosti s kontrolou v oblasti odhalování a potírání nelegálního zaměstnávání do dalšího období, kdy jako dopad novely zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, bude kontrola v této oblasti realizována již nikoli formou koordinovaných kontrol společně s Úřadem práce ČR, ale v rámci samostatné kontrolní působnosti orgánů inspekce práce.

XXIII. Další společné kontroly s ostatními orgány státní správy

1. Úvod

V návaznosti na hodnocení Českého systému inspekce práce Výborem hlavních inspektorů (SLIC) z června 2010 byly provedeny v období únor až září 2011 společné kontroly nad bezpečností a ochranou zdraví při práci Oblastním inspektorátem práce pro Středočeský kraj s Krajskou hygienickou stanicí pro Středočeský kraj se sídlem v Praze.

2. Cíl úkolu

V roce 2010 provedli hlavní inspektoři práce EU (SLIC) hodnocení systému inspekce práce v České republice. Ve své závěrečné zprávě konstatují několik doporučení. Jedním z nich je „pokračovat v nastoupené cestě posilování spolupráce mezi oblastními inspektoráty práce a pracovišti orgánu ochrany zdraví při práci krajských hygienických stanic“.

Na základě tohoto doporučení byla svolána v prosinci 2010 schůzka vedoucích pracovníků obou kontrolních orgánů - Oblastního inspektorátu práce pro Středočeský kraj (OIP) a Krajské hygienické stanice Středočeského kraje se sídlem v Praze (KHS). Na této schůzce byla dohodnuta společná strategie, vytyčeny cíle a navržen postup realizace při plnění doporučení inspektorů SLIC. V únoru 2011 proběhla další schůzka, na které byl dohodnut konkrétní postup realizace úkolu, včetně určení odpovědných pracovníků z OIP a KHS.

Vlastní realizace

Odborným pracovníkem KHS byly vytipovány subjekty s provozovny na území Středočeského kraje vhodné ke společné kontrole. Na každém územním pracovišti (bývalé okresy) byly navrženy 1–3 provozovny ke kontrole. Na základě jednání odpovědných pracovníků OIP a KHS byl vytvořen časový plán jednotlivých kontrol. Kontroly byly zahájeny v dubnu 2011 a ukončeny v říjnu 2011. Protokoly z kontrol byly sepisovány odděleně a s jejich obsahem byl vždy seznámen pracovník druhého kontrolního orgánu.

Kontroly byly zaměřeny na ochranu zdraví zaměstnanců při práci a s tím spojené povinnosti zaměstnavatele. Kontroly OIP jsou celkově zaměřeny spíše na možná rizika krátkodobého poškození zdraví a s tím spojené úrazy a kontroly KHS spíše na rizika dlouhodobého poškození zdraví a s tím spojené nemoci z povolání. Bylo kontrolováno vyhledávání rizik

zaměstnavateli jak pro kategorizaci prací, tak i pro vyhodnocení rizik na pracovištích. Při kontrole opatření k ochraně zdraví zaměstnanců se oba kontrolující orgány zaměřily nejprve na možnosti odstranění faktoru u zdroje vzniku a následně na osobní ochranu zaměstnanců, která je většinou řešena pomocí osobních ochranných pracovních prostředků nebo organizačně, např. zavedením bezpečnostních přestávek nebo změnou organizace práce, kdy dojde ke zkrácení expozice rizikovému faktoru.

Inspektoři OIP se při kontrolách v riziku škodlivin zaměřovali na možná technická opatření jako jsou například funkční odsávání od zdrojů škodlivin (dýmy, prach), při působení vibrací na používání antivibračních nástavců (např. ruční el. brusky - dle návodů od výrobců), při nadlimitních hladinách hluku bylo diskutováno o možnosti odhlučnění zdrojů nebo vybudování protihlukových zábran. Inspektoři OIP se rovněž zaměřovali na pravidelné provádění prohlídek, kontrol a revizí strojních zařízení, která by mohla být zdrojem rizikových faktorů pro obsluhu – zaměstnance. Realizace opatření snižující míru výskytu škodlivin v pracovním prostředí (například modernizace strojního vybavení) však ovlivňují ekonomické možnosti kontrolovaných osob.

V případech nutnosti poskytování osobních ochranných pracovních prostředků byl společně oběma kontrolními orgány konzultován způsob, podmínky a doba používání ochranných prostředků na základě četnosti a závažnosti vyskytujících se rizik na pracovištích s ohledem na výsledky naměřených hodnot faktorů pracovního prostředí. Kontrolované osoby byly upozorňovány na skutečnost, že kategorizace prací je zaměřena na prováděnou práci, ne na pracoviště jako celek. Například v důsledku rizika svářecích dýmů na pracovním místě svářeče může docházet k negativnímu působení i na jiné zaměstnance, kteří se při výkonu své práce mohou občasné pohybovat v prostředí s rizikovým výskytem škodlivin (například obsluha manipulačních vozíků, údržba). Kontrolované osoby byly upozorňovány, že i tato skutečnost by měla být zohledněna v dokumentaci o vyhledávání rizik s uvedením stanovených opatření.

Další oblastí, na kterou byly společné kontroly zaměřeny, bylo plnění povinností v oblasti stanovených lékařských prohlídek v souvislosti s kategorizací prací a v návaznosti na stanovená opatření proti vyskytujícím se rizikům. Inspektoři OIP kontrolovali plnění povinností v oblasti lékařských prohlídek souvisejících s odbornou způsobilostí zaměstnanců a při výkonu práce v noci. Celkem bylo zkontrolováno 24 právních subjektů.

3. Závěr

Inspektoři OIP a KHS hodnotili společné kontroly velice kladně. Mezi inspektory byla navázána spolupráce, což umožňuje efektivně provádět kontrolu nad bezpečností a ochrannou zdravím zaměstnanců v oblastech, kde nejsou jednoznačné hranice mezi působností obou kontrolních orgánů.

Výsledky společných kontrol budou využity v dalším jednání o spolupráci s orgány ochrany veřejného zdraví. Další společnou kontrolou bude kampaň SLIC pro rok 2012, která se nazývá „Psychosociální rizika na pracovišti“. Uvedenou kampaň v EU povedou po organizační a metodické stránce zaměstnanci Švédského úřadu pro pracovní prostředí. Kampaň v ČR bude organizovat Státní zdravotní ústav Praha spolu s Ministerstvem zdravotnictví ČR a Státním úřadem inspekce práce. Vybrány byly sektory zdravotnictví, sociálních služeb a sektor hotelů a restaurací.

Pozn.:

V této zprávě jsou uvedeny číselné údaje vyhodnocené ke dni 31. 12. 2011, pokud není uvedeno jinak (zdroj: databáze SÚIP).